

Een passend onderdak

Onderzoek naar de woon- en ondersteuningsbehoeften van
zwerfjongeren in Holland Rijnland

Colofon

Auteurs	Addi van Bergen Esther 't Hart Annemarie van Dijk Nienke Terpstra
Publicatienummer	U20016
Uitgever	GGD Hollands Midden
Datum	Juni 2020

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	3	4. AANBOD VOOR ZWERFJONGEREN	36
SAMENVATTING	7	4.1. HULPVERLENING EN OPVANG	36
1. INLEIDING	11	4.2. HUISVESTING EN BEGELEIDING	40
1.1. ACHTERGROND	11	5. SIGNALERING EN TOELEIDING ZWERFJONGEREN	44
1.2. DOELSTELLING	12	5.1. SIGNALERING EN TOELEIDING ZWERFJONGEREN IN LEIDEN	44
1.3. ONDERZOEKSOPZET	13	5.2. SIGNALERING EN TOELEIDING ZWERFJONGEREN IN DE REGIO	50
1.4. LEESWIJZER	14	5.3. JONGEREN MET BRIEFADRES BETER IN BEELD	58
2. AANTAL ZWERFJONGEREN	15	LITERATUUR	61
2.1. NACHTOPVANG: NIEUWE ENERGIE EN GEBOUW C	15	EINDNOTEN	63
2.2. DECENTRALE OPVANG (CRISISOPVANG)	18	BIJLAGEN	65
2.3. BRIEFADRES	20		
2.4. TOTALE GROEP	21		
3. BENODIGDE HUISVESTING EN BEGELEIDING	22		
3.1. BESCHRIJVING INSTROOM DERDE KWARTAAL 2018	22		
3.2. VOORTRAJECT	22		
3.3. UITSTROOMPROFIELEN	24		
3.4. PROFIELEN OP BASIS VAN MEEST PASSEND AANBOD	25		
3.5. HUIDIGE SITUATIE	29		
3.6. KNELPUNTEN	31		
3.7. MATCH TUSSEN VRAAG EN AANBOD	33		

De resultaten in het kort:

Gemeenten in Holland Rijnland staan voor de uitdaging om een passend aanbod te realiseren aan opvang, huisvesting, zorg en ondersteuning voor zwerfjongeren.

Dit onderzoek brengt de match in kaart tussen vraag en aanbod voor zwerfjongeren in de regio Holland Rijnland. Door middel van interviews, vragenlijsten en registratiedata is onderzocht hoeveel zwerfjongeren er in 2018 waren, welk aanbod zij nodig hadden, of dit aanbod ook beschikbaar was en wat er aanvullend nodig is. Hieronder volgen een aantal resultaten van het onderzoek.

161 zwerfjongeren in de regio waarvan 105 nieuw

➤ In 2018 klopten 105 zwerfjongeren voor het eerst bij De Binnenvest aan voor opvang, briefadres en/of begeleiding. Met de jongeren die al eerder in beeld waren, komt dit op 161 zwerfjongeren. [Lees meer.](#)

Ruime helft van de instroom afkomstig uit regiogemeenten

➤ 10% van de jongeren in de nacht- en crisisopvang was afkomstig uit de randgemeenten van Leiden, 20% uit Duin- en Bollenstreek en 24% uit Rijnstreek. [Lees meer.](#)

Veel jongeren in de nachtopvang

➤ Bij gebrek aan voldoende geschikte plaatsen in de crisisopvang kwamen in 2018 62 zwerfjongeren in de centrale nachtopvang terecht. [Lees meer.](#)

18 extra crisisopvangplekken nodig in de regio

➤ Een deel daarvan moet geschikt zijn voor de tijdelijke opvang van jongeren met ernstige problematiek. [Lees meer.](#)

Zes woonprofielen te onderscheiden:

- 1. Regulier zelfstandig wonen: 35% van de jongeren
- 2. Beschermd wonen bij GGZ of VG instelling: 24%
- 3. Tijdelijke huisvesting met begeleiding: 19%
- 4. Verblijf bij ouders of familie: 14%
- 5. Contingentwoning: 5%
- 6. Nog nader te bepalen: 3%. [Lees meer.](#)

Op jaarbasis 86 woonplekken nodig voor zwerfjongeren

➤ Een derde van de plekken is nodig voor jongeren uit de regiogemeenten. Dit is waarschijnlijk een onderschatting. [Lees meer.](#)

Minder dan de helft van de jongeren heeft 5-7 maanden na instroom een woonplek

➤ Het grootste knelpunt was de beschikbaarheid van goedkope zelfstandige huisvesting, gevolgd door een tekort aan overbruggings- en doorstroomplekken. [Lees meer.](#)

Het tekort aan gepaste huisvesting wordt geschat op 64 plekken

➤ De helft betreft reguliere huisvesting met 1 of 2 uur begeleiding per week in de beginperiode en eventueel hulp met financiën. [Lees meer.](#)

In Leiden zijn zwerfjongeren goed in beeld

➤ In Leiden lijkt de signalering van zwerfjongeren goed op orde en weten jongeren de weg naar de hulpverlening te vinden. [Lees meer.](#)

In de regio gemeenten is nog veel ruimte voor verbetering

- De opvangmogelijkheden zijn beperkt of afwezig.
- Een deel van de gemeenten is (te) terughoudend met het uitgeven van een briefadres.
- Preventie en signalering zijn aandachtspunten. [Lees meer.](#)

Overzicht per gemeente

➤ Voor een overzicht per gemeente zie het dashboard [Dak- en thuisloze jongeren](#) van de GGD Hollands Midden. [Lees meer](#)

Samenvatting

Hoofdstuk 2. Aantal zwerfjongeren

Om het aantal zwerfjongeren in beeld te brengen zijn registratiegegevens van De Binnenvest en de Basis Registratie Personen van de gemeente Leiden geanalyseerd.

De data laten zien dat er in 2018 in totaal 62 jongeren één of meer nachten in de nachtopvang doorbrachten (§2.1), 28 jongeren enige tijd in de crisisopvang verbleven (§2.2) en 124 jongeren op enig moment in 2018 een briefadres bij De Binnenvest hadden en/of daar begeleiding bij kregen (§2.3).

Wanneer we de overlap tussen opvang en briefadressen buiten beschouwing laten, zien we dat er in totaal 161 (unieke) jongeren in 2018 in beeld waren bij De Binnenvest. Bijna twee derde van hen (105) kwam in 2018 voor het eerst in contact met De Binnenvest: 54 verbleven in de nacht- en/of crisisopvang en 51 hadden alleen een briefadres (§2.4).

Kenmerken. De gemiddelde leeftijd van de jongeren bij De Binnenvest lag tussen de 22 en 23 jaar. In de nachtopvang en bij de briefadressen is zo'n driekwart man. In de crisisopvang zijn evenveel vrouwen als mannen.

Regiobinding. Iets minder dan de helft (45%) van de nieuwe instroom in de nacht- en crisisopvang had binding met een gemeente in de Leidse regio. Bij de briefadressen was dit 83%.

Instroom 2018 Nacht-c en crisisopvang naar sub regio

Leidse regio	23	45%
waarvan Leiden	18	35%
Duin- en Bollenstreek	10	20%
Rijnstreek	12	24%
Buiten regio	6	12%
Onbekend	..3	x
TOTAAL	54	100%

Hoofdstuk 3. Benodigde huisvesting en begeleiding

Woonmaatschappelijk werkers en persoonlijk begeleiders van De Binnenvest vulden een vragenlijst in over de problematiek en de benodigde en gerealiseerde huisvesting en begeleiding van jongeren die zij begeleid(d)en. De steekproef omvatte alle jongeren die zich in het derde kwartaal van 2018 voor het eerst bij De Binnenvest meldden voor hulp. Voor 38 van de 40 jongeren werd een vragenlijst ingevuld.

Zes uitstroomprofielen konden onderscheiden worden:

1. **Regulier zelfstandig wonen: N=13.** Volgens de hulpverleners was voor één op de drie jongeren regulier zelfstandig wonen het meest passend, met 1 á 2 uur per week ambulante hulpverlening. Deze jongeren hebben naast huisvestingsprobleem vooral problemen op het gebied van financiën.
2. **Beschermd wonen bij GGZ of VG instelling. N=9.** Bij bijna een kwart van de jongeren was beschermd wonen bij een instelling voor GGZ of VG het meest passend. Bij deze jongeren speelt naast psychische problematiek ook verslavingsproblematiek en/of een (licht) verstandelijke beperking een rol.
3. **Tijdelijke huisvesting met begeleiding: N=7.** Voor iets minder dan een vijfde van de jongeren werd tijdelijk huisvesting met begeleiding als meest passend gezien. Problemen met financiën en het ontbreken van motivatie, woonvaardigheden en steunend sociaal netwerk, staan hier op de voorgrond.
4. **Verblijf bij ouders of familie: N=5.** Bij vijf van de 38 jongeren werd ingezet op terugkeer naar ouders of familie. Er is sprake van problemen met financiën en dagbesteding. Hulpverleners noemen depressiviteit, passiviteit en zorgmijndend gedrag bij deze jongeren, waardoor weinig voortuitgang wordt geboekt.
5. **Contingentwoning. N=2.** Bij twee jongeren werd een contingentwoning als meest passend aangemerkt. Gemeenschappelijk in het profiel van deze jongeren zijn verslavingsproblemen, zwak steunnetwerk en zorgmijding.
6. **Nog nader te bepalen. N=1.** Bij een jongere kon nog geen passend aanbod worden geformuleerd. Een jongere was op doorreis en verbleef slechts kort in de nachtopvang.

Ruim een derde van de zwerfjongeren uit dit onderzoek blijkt dus géén grote problemen te hebben (profiel 1). Deze jongeren zijn redelijk zelfredzaam maar zonder steun van ouders die hen de weg kunnen wijzen en waarop zij kunnen terugvallen bij tegenslag (ook financieel), zijn zij in een neerwaartse spiraal terecht gekomen. De grote bottleneck voor hen is het gebrek aan betaalbare woonruimte.

Gerealiseerde zorg na 5-7 maanden

Onderliggende problematiek en voortgang van de toeleiding en begeleiding van de zwerfjongeren is gemiddeld 6 maanden na aanmelding uitgevraagd. Op dat moment was bij een vijfde van de jongeren (7/36) de meest passende huisvesting gerealiseerd, bij een kwart is er een overbruggingsplek gerealiseerd (9/36) en bij ruim de helft van de jongeren (20/36) was de meest passende huisvesting nog niet gerealiseerd. Minst succesvol was terugkeer naar ouders of familie (0/5). Meest succesvol is 'tijdelijke huisvesting met begeleiding': 43% van de jongeren in dit profiel (3/7) is geplaatst in het meest passende aanbod: een begeleid wonen plek bij De Binnenvest.

Hulpverleners noemen bij de helft van de casussen knelpunten in het huisvestingsaanbod. Daarnaast zorgen wachtlijsten in de GGZ (voor behandeling, opname of diagnose) voor vertraging. Voor een kleine groep jongeren met zeer ernstige problematiek, zijn er binnen het huidige aanbod nauwelijks of geen opvang- en woonmogelijkheden.

Schatting behoefte aan huisvesting en begeleiding

Om de behoefte aan huisvesting en begeleiding in kaart te brengen, zijn de cijfers over het derde kwartaal geëxtrapoleerd naar de totale instroom van jongeren in 2018. Op jaarbasis blijken er 102 trajecten nodig te zijn voor zwerfjongeren, waarvan 79 met een woonplek :

- 53 woonplekken in de Leidse regio
- 12 woonplekken in Duin en Bollenstreek
- 14 woonplekken in Rijnstreek.

Het benodigde aantal woonplekken in Leiden is relatief hoog, door de grote groep jongeren met een briefadres daar (37% van de

woonplekken). Jongeren met een briefadres in de regio zijn nog maar beperkt in beeld. Het aantal benodigde woonplekken zal waarschijnlijk hoger zijn dan deze schatting aangeeft.

Match tussen vraag en aanbod

In de regio Holland Rijnland is een uitgebreid aanbod aan begeleid en beschermd wonen. Zie §4.2. Dit onderzoek laat echter zien dat er voor de helft van de zwerfjongeren 4 tot 6 maanden na melding nog geen geschikte woonplek beschikbaar was. Het grootste knelpunt was de beschikbaarheid van goedkope zelfstandige huisvesting, gevolgd door een tekort aan overbruggings- en doorstroomplekken zoals tussenvoorzieningen van De Binnenvest en een tekort aan beschermd en begeleid wonen o.a. bij Cardea, Exodus en De Binnenvest.

Het tekort aan passende huisvesting en begeleiding in Holland Rijnland wordt op basis van de cijfers in 2018 geschat op:

➤ Regulier zelfstandig wonen	31 plekken
➤ Beschermd wonen bij GGZ of VG instelling	17 plekken
➤ Tijdelijke huisvesting met begeleiding	11 plekken
➤ Contingentwoning	5 woningen

De schatting is gebaseerd op relatief kleine aantallen en moet dus met de nodiger voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

Tekort aan crisisopvangplekken

Om het gebruik van nachtopvang door jongeren terug te brengen is er daarnaast nog behoefte aan extra crisisopvangplekken of alternatieven daarvoor. Op basis van de cijfers van 2018 zou dit om zo'n 18 extra crisisopvangplekken gaan, waarvan 5 in de Leidse regio, 6 in de Duin- en Bollenstreek en 7 in de Rijnstreek. Het benodigde aantal crisisopvangplekken hangt sterk af van de instroom (preventie) en uitstroom (vervolgaanbod). Naast extra plaatsen is er ook behoefte aan een ander type crisisopvang, waar jongeren met ernstige problematiek tijdelijk opgevangen kunnen worden. Het doel is om een rustige en veilige omgeving te bieden waar diagnostiek kan plaatsvinden en het risico op overlast voor omwonenden beperkt is.

Hoofdstuk 4: Aanbod voor zwerfjongeren

Om zicht te krijgen op het huidige aanbod aan opvang, huisvesting en begeleiding voor zwerfjongeren is een overzicht uit 2019 met locaties beschermd wonen en maatschappelijke opvang in de regio [5] geraadpleegd, naast websites en jaarverslagen. Ook zijn gesprekken gevoerd met medewerkers van Cardea en De Binnenvest.

Cardea en De Binnenvest zijn de belangrijkste partijen voor (praktische) hulpverlening en opvang in de regio. Cardea richt zich vooral op thuisloze jongeren, De Binnenvest op feitelijk dakloze jongeren.

Het aanbod van Cardea bestaat uit ondersteuning richting participatie, beschermd wonen en ambulante begeleiding o.a. bij jongeren in Check-in en ExposeYour. De Binnenvest biedt voor jongeren een inloopspreekuur, de mogelijkheid een briefadres aan te vragen, crisisopvang, begeleid en beschermd wonen.

In de regio Holland Rijnland telden we in totaal 893 plekken beschermd wonen voor mensen met diverse problematieken, waarvan 56% in de Leidse regio, 25% in de Duin- en Bollenstreek en 14% in Rijnstreek. De belangrijkste aanbieders zijn Rivierduinen (228), Haardstee (124), De Binnenvest (87), Raamwerk (86) en Cardea (73). Met uitzondering van Cardea, is dit aanbod meestal niet specifiek voor jongvolwassenen bedoeld.

Aantal plekken Beschermd Wonen naar sub regio

Leidse regio	503	56%
waarvan Leiden	377	42%
Duin- en Bollenstreek	225	25%
Rijnstreek	154	14%
Verdeeld over de regio	11	1%
TOTAAL	893	100%

Jaarlijks worden er in de regio zo'n 190 woningen beschikbaar gesteld voor bijzondere doelgroepen o.a. uitstromende cliënten van intramurale instellingen. Ook dit aanbod is niet specifiek voor jongvolwassenen.

Hoofdstuk 5. Signalering en toeleiding

Om zicht te krijgen op zwerfjongeren die mogelijk buiten beeld blijven van de hulpverlening, zijn in Leiden gesprekken gevoerd met partijen die in aanraking (kunnen) komen met zwerfjongeren.

Uit deze gesprekken komt het beeld naar voren dat de signalering van zwerfjongeren in Leiden goed verloopt. Partijen in Leiden lijken elkaar goed te kunnen vinden. Zo verwijzen de sociale wijkteams thuisloze jongeren naar ExposeYour, schakelen wijk boa en politie De Binnenvest in wanneer zij buitenslapers of jongeren zonder adres tegenkomen en worden jongeren die na detentie niet terug naar hun ouders kunnen bij De Binnenvest aangemeld. Het spreekuur van De Binnenvest is goed bekend en jongeren komen daar (via via) zelf naar toe. Er wordt actief op straat gesignaleerd, contact onderhouden met jongeren in de wijk en er zijn plekken waar jongeren laagdrempelig terecht kunnen.

De geïnterviewde partijen in Leiden zien zo'n 10 tot 50 dak- of thuisloze jongeren per jaar die (nog) niet in beeld zijn bij De Binnenvest. Het merendeel van hen komt uiteindelijk voor een plek in de opvang of een briefadres bij De Binnenvest terecht. Groepen die in Leiden onder de radar blijven zijn o.a. jongeren in het criminele circuit, jongeren die in een (anti)kraakwoning verblijven of in illegale onderverhuur en jongeren die een briefadres elders hebben.

Interviews met gemeenteambtenaren en regio teams van De Binnenvest schetsen een iets andere situatie in de regio gemeenten. De signalering van zwerfjongeren in de regio verloopt minder goed als in Leiden. Er zijn wel signalerende partijen zoals sociale wijkteams, maar die melden nauwelijks jongeren aan. Jongeren komen regelmatig direct naar De Binnenvest in de regio of in Leiden en vaak pas in een erg laat stadium. In de regiogemeenten is geen nacht- of crisisopvang en zijn er nauwelijks uitstroommogelijkheden. De woningmarkt voor deze doelgroep is vooral in de regio erg krap. Een aantal gemeenten is daarnaast ook nog restrictief in het verstrekken van briefadressen en uitkeringen. Omdat er dan weinig concreets geboden kan worden, verdwijnen jongeren weer onder de radar, terwijl hun schulden ondertussen oplopen. Hoe eerder een jongere kan worden toegeleid

naar hulp, des te minder de kans dat problematiek verergert of escaleert. Aanbevelingen die gedaan werden zijn onder andere

- een gemeenschappelijke briefadressenregeling opzetten gekoppeld aan verplichte brede ondersteuning
- de werkwijze in het voorveld meer aan laten sluiten bij de doelgroep jongeren (praktisch, laagdrempelig...)
- kennis over preventie dakloosheid vergroten bij andere ketenpartners
- meer opvangmogelijkheden voor jongeren in de regio

Wat verder uit het onderzoek kwam

Tijdens het onderzoek kwamen veel knelpunten in de hulpverlening ter sprake en manieren waarop deze knelpunten aangepakt kunnen worden. Ook werd door hulpverleners en andere geïnterviewden aangegeven hoe en waarom jongeren in de stad en regio dakloos worden en wat daaraan gedaan kan worden. Een terugkerende thema in dit onderzoek zijn bijvoorbeeld de ingewikkelde procedures bij de gemeente en andere instanties en het gebrek aan maatwerk bij het toepassen van regels die jongeren zoals toepassing van de kostendelersnorm, het vroegtijdig kunnen inschrijven voor een huurwoning, mogelijkheden voor betalen sleutelgeld en (destijds geldende) beperkingen in de schuldhulpverlening.

De inzichten en ervaringen van de hulpverleners zijn in het rapport vermeld, maar zijn niet verder uitgediept omdat dit geen expliciet doel van het onderzoek was. Voor meer informatie wordt verwezen naar het Actieprogramma Dak- en Thuisloze Jongeren waaraan de gemeente Leiden deelneemt [16,17].

Beperkingen

Dit onderzoek richtte zich op jongeren die bij De Binnenvest terecht kwamen. Dreigend dakloze jongeren en dakloze jongeren die in hun eigen netwerk verblijven, in bootjes of camping en het op eigen houtje redden, bleven buiten beeld. Een groep die ook buiten beeld bleef, zijn jonge dakloze moeders. Uit gesprekken blijkt dit een kwetsbare groep waarvoor extra aandacht nodig is.

Woord van dank

Als onderzoekers hebben wij tijdens dit onderzoek de betrokkenheid en openheid van de jongerenwerkers en andere professionals als zeer positief ervaren. Dankzij hen hebben we een goed beeld gekregen van de situatie van zwerfjongeren in Holland Rijnland en de ins en outs van de hulpverlening.

Dank ook aan de medewerkers van De Binnenvest die voor ons op zoek gingen naar mogelijkheden om de gewenste data boven water te halen, deze te anonimiseren en checken op inconsistenties.

Tenslotte dank ook aan de gemeente Leiden en andere gemeenten in Holland Rijnland voor de kans die zij ons boden om onderzoek te doen op dit belangrijke thema.

1. Inleiding

In dit rapport presenteren we de resultaten van een onderzoek naar de woon- en ondersteuningsbehoeften van zwerfjongeren in de regio Holland Rijnland (HR).

Deze inleiding beschrijft kort de achtergrond van het onderzoek, de doelstelling en onderzoeksaanpak en sluit af met een leeswijzer.

1.1. Achtergrond

De gemeenten in de regio Holland Rijnland staan voor de uitdaging om een passend aanbod te realiseren aan opvang, huisvesting, zorg en ondersteuning voor zwerfjongeren. Leiden is een van de 43 centrumgemeenten in Nederland en voert, gemandateerd door de 13 gemeenten in de regio Holland Rijnland, de maatschappelijke opvang en beschermd wonen uit. Per 2022 worden de afzonderlijke gemeenten geheel verantwoordelijk voor deze voorzieningen. Deze decentralisatie vraagt om een andere wijze van organiseren van opvang, wonen en zorg: meer decentraal en kleinschalig, meer zelfstandig en meer in de eigen woonomgeving. In de regio Holland Rijnland is deze beweging al in gang gezet o.a. met de pilots Beschermd Wonen en de realisatie van bijvoorbeeld tussenvoorzieningen, eenpersoonsunits met begeleiding voor alleenstaande uitstromers uit de opvang.

Zwerfjongeren vragen hierbij speciale aandacht. Zowel landelijk als in Holland Rijnland, maken jongeren een steeds groter aandeel uit van de groep daklozen [1]. Op 1 januari 2016 schatte het CBS het aantal dak- en thuisloze jongeren van 18–27 jaar in Nederland op ongeveer 10.700, een stijging ten opzichte van de voorgaande jaren. Bij De Binnenvest, een organisatie voor maatschappelijke opvang in Holland Rijnland, vroegen in 2016 en 2017 zo'n 130 zwerfjongeren per jaar een briefadres aan en het aantal zwerfjongeren in de jongerenopvang steeg er van 10 in 2016 naar 25 in 2017 [1].

De overgang naar volwassenheid verloopt niet bij alle jongeren even soepel. Vooral jongeren in een kwetsbare positie die niet over een sterk sociaal steunnetwerk beschikken, lopen tegen problemen aan wanneer zij 18 worden. De Leidse notitie '[Voor Alle Jongeren Perspectief](#)' noemt als specifieke risicogroepen jongeren die uit een gebroken gezin komen of uit (residentiële) jeugdhulp, alleenstaande minderjarige asielzoekers, tienerouders en jongeren met een licht verstandelijke beperking [2]. Deze groepen lopen ook een hoger risico om dakloos te worden.

Hulpverleners van De Binnenvest geven aan dat zij meer jongeren zien met ernstige problematiek. Vaak betreft het ernstige GGZ-problematiek en/of in combinatie met een licht verstandelijke beperking (LVB). [1]

Als redenen voor de toename van deze groep geven hulpverleners o.a. de afbouw van intramurale en semimurale plekken in de GGZ, een hogere toegangsdrempel voor LVB-instellingen en het vacuüm waarin jongeren uit de jeugdzorg terecht komen als ze 18 worden. Er is volgens hen onvoldoende ondersteuning en opvang met name voor de meest kwetsbare jongeren met LVB-problematiek. Bovendien moeten jongeren zelf willen, gemotiveerd zijn en zich actief melden, en dat is volgens de hulpverleners precies het probleem.

Verder zien hulpverleners steeds meer jongeren met relatief lichte problematiek bij wie een acuut woningprobleem op de voorgrond staat. De meest genoemde verklaringen voor de toename van deze groep zijn de invoering van de kostendelersnorm ^(a) en de afbouw van respijthuizen waar jongeren tijdelijk terecht konden bij conflicten. [1]

In het Actieprogramma dak- en thuisloze jongeren worden daarnaast ook andere verklaringen voor de toename genoemd: een tekort aan betaalbare woningen, moeilijkheden bij het verkrijgen van een briefadres, schulden, onvoldoende financiële bestaanszekerheid en discontinuïteit in de zorg en begeleiding. [3]

1.2. Doelstelling

In deze studie staat niet de preventie van dakloosheid centraal maar het op weg helpen van jongeren die al dakloos zijn geworden. De focus ligt op het in kaart brengen van de match tussen vraag en aanbod: om hoeveel zwerfjongeren gaat het, welk aanbod is er voor hen nodig en is dit aanbod ook beschikbaar?

Volgens de officiële definitie is een zwerfjongere “feitelijk of residentieel dakloos, onder de 23 jaar met meervoudige problemen” [4]. CBS en het ministerie van VWS hanteren in onderzoek en beleid tegenwoordig de leeftijdsgrens tot 27 jaar. Deze leeftijd sluit beter aan bij de Participatiewet.

In dit onderzoek kijken we naar jongvolwassenen in de leeftijd van 18 tot 27 jaar die feitelijk dakloos zijn, en – ook gezien de beperkte duur van het onderzoek - niet naar andere groepen zoals dreigend dakloze jongeren of residentieel dakloze jongeren. Feitelijk dakloos betekent dat een jongere niet beschikt over een eigen woonruimte en voor een slaapplek gedurende de nacht ten minste één nacht (in de maand) aangewezen was op:

- Buiten slapen, ofwel overnachten in de open lucht en in overdekte openbare ruimten, zoals portieken, fietsenstallingen, stations, winkelcentra, een bootje of een auto;
- Binnen slapen in passantenverblijven van de maatschappelijke opvang, inclusief eendaagse noodopvang;
- Binnen slapen bij vrienden, kennissen of familie, zonder vooruitzicht op een stabiele slaapplek.

Residentieel dakloze jongeren staan ingeschreven bij instellingen voor maatschappelijke opvang.

We verwachtten deze groep vooral aan te treffen bij De Binnenvest, waar zwerfjongeren terecht kunnen voor het aanvragen van een briefadres en voor tijdelijke opvang. Daarnaast is verkend welke groepen zwerfjongeren met deze onderzoeksopzet gemist worden.

Werkdefinitie zwerfjongeren

- jongvolwassenen van 18 tot 27 jaar
- met een acuut huisvestingsprobleem
- die zelf of met hulp van hun sociale netwerk geen oplossing kunnen vinden.

Het onderzoek concentreert zich op de volgende vier deelonderwerpen:

- Inventarisatie instroomplekken zwerfjongeren:
 - a. Waar en door wie worden zij gesignaleerd?
 - b. Hoe worden zij geholpen / verwezen?
- Inventarisatie bestaand en gepland aanbod begeleiding en opvang/huisvesting zwerfjongeren:
 - a. Korte omschrijving karakteristieke aanbod
 - b. Beoogde doelgroep en contra-indicaties
 - c. Hoe komen jongeren bij dit aanbod terecht
- Om hoeveel zwerfjongeren gaat het:
 - a. In zorg/opvang op 1.1.2018
 - b. Instroom in 2018
 - c. Unieke personen en overlap
- Welke door-/uitstroomprofielen komen voor:
 - a. Welke profielen zijn te onderscheiden en wat zijn relevante kenmerken
 - b. Hoe vaak komen deze voor
 - c. Wat betekent dit voor de benodigde begeleiding/opvang

Afbakening

- De aard van de problematiek en voorgeschiedenis van de jongeren is alleen in kaart gebracht voor zover dat bepalend is voor de match met het juiste type huisvesting en ondersteuningsaanbod, en niet als doel op zich.
- De vraag of behoefte wordt uitgesplitst naar 3 subregio's: Rijnstreek, Duin- en Bollenstreek en Leidse regio.

- Vraag of behoefte aan begeleiding, opvang en huisvesting is de behoefte zoals ingeschat door de hulpverlener, al dan niet in overleg met de cliënt.
- Er wordt onderscheid gemaakt tussen acute opvangmogelijkheden en meer permanente opvang/huisvesting.

1.3. Onderzoeksopzet

Het onderzoek bestaat uit een kwantitatief en een kwalitatief deel en is uitgevoerd in een aantal stappen.

Stap 1

Stap 1 richt zich op het kwantitatief in beeld brengen van het aantal zwerfjongeren in 2018. Dit is gedaan aan de hand van registratiedata uit Regas, het cliëntvolgsysteem van De Binnenvest, en de Basis Registratie Personen (BRP) van de gemeente Leiden.

- Uit het BRP en Regas: alle personen die in de periode 1.1.2018 t/m 31.12.2018 ingeschreven hebben gestaan op Pelikaanstraat 5 (het postadres van De Binnenvest)
- Uit Regas: alle personen geboren in 1991 of later, die in 2018 één of meer nachten verbleven in de Centrale Opvang van De Binnenvest (Nachtopvang in de Nieuwe Energie en gebouw C).
- Uit Regas: alle personen geboren in 1991 of later, die in de loop van 2018 verbleven in de Decentrale Opvang van De Binnenvest (Crisisopvang/jongerenopvang in panden in HR gemeenten).
- Uit Regas: alle personen geboren in 1991 of later, die in de loop van 2018 verbleven in Decentraal Beschermd Wonen van De Binnenvest BW (panden verspreid in HR gemeenten).
- Uit Regas: alle personen geboren in 1991 of later, met een briefadres buiten Leiden, die in de loop van 2018 begeleiding ontvingen van De Binnenvest.

De volgende gegevens zijn opgevraagd: instroomdatum, geboortedatum, geslacht, 1^e letter voor- en achternaam, gemeente van

binding en indien beschikbaar de betrokken woonmaatschappelijke werker (wmw). Van de gebruikers van de Centrale Opvang zijn ook gegevens over de aanwezigheid van psychiatrische en verslavingsproblematiek opgevraagd. De levering van geanonimiseerde BRP data verliep via De Binnenvest.

De data zijn op basis van initialen, geslacht en geboortedatum ontdubbeld en gekoppeld. Bij twijfel zijn gegevens door een medewerker van De Binnenvest gecheckt in de niet geanonimiseerde bestanden. Voor elke cliënt in de database is de 1^e datum van instroom bepaald. Cliënten die op de 1^e instroomdatum 27 jaar of ouder waren zijn verwijderd. Als de 1^e instroomdatum vóór 1-1-2018 lag, dan is de leeftijd op 1-1-2018 als uitgangspunt genomen.

Opgang in De Binnenvest

- Centrale Opvang = Nachtopvang in de Nieuwe Energie en gebouw C
- Decentrale Opvang = Crisisopvang (inclusief Jongerenopvang) in panden verspreid over stad/regio.

Stap 2

In stap 2 werd ingezoomd op een deel van de zwerfjongeren uit stap 1, namelijk de nieuwe instroom in het 3^e kwartaal van 2018. Bij De Binnenvest zocht men uit wie de verantwoordelijk woonmaatschappelijk werker of persoonlijk begeleider van deze jongeren waren. We vroegen deze begeleiders om voor hun cliënten vragen te beantwoorden over de situatie bij instroom, de meest passende huisvesting en begeleiding, de factoren die in die keuze een rol spelen/speelden (problematiek, voorgeschiedenis, zelfstandigheid etc), de huidige situatie en de ervaren knelpunten.

De vragenlijst is vooraf met begeleiders van het Jongerenteam besproken. In totaal zijn 40 vragenlijsten uitgezet waarvan er 38 ingevuld zijn.

Er is voor gekozen om het vragenlijstonderzoek te focussen op de instroom in het 3e kwartaal van 2018. Deze casussen zijn recent genoeg zodat deze nog niet weggezakt zijn en oud genoeg zodat er al inzicht is en informatie over de onderliggende problematiek en voortgang van de toeleiding en begeleiding.

De vragenlijsten bestonden deels uit voorgecodeerde en deels uit open tekstvelden. Deze teksten zijn thematisch gecodeerd, in categorieën ingedeeld, geanalyseerd en beschreven.

Stap 3.

In stap 3 zijn de resultaten van stap 1 en stap 2 gecombineerd. Door een representatieve steekproef te nemen konden de resultaten geëxtrapoleerd worden naar jaarcijfers.

Raadplegen documenten en aanvullende interviews

Voor de beantwoording van deelvraag 2 – Inventarisatie bestaand en gepland aanbod – is gebruik gemaakt van de Visualisatie van locaties beschermd wonen en maatschappelijke opvang in de regio Holland Rijnland uit 2019 [5]. Daarnaast zijn jaarverslagen en websites van organisaties geraadpleegd [6-9] en informatie over de Pilots Beschermd Wonen [10-11].

Voor de beantwoording van deelvraag 1 – Inventarisatie instroomplekken - is gesproken met partijen in Leiden die mogelijk in contact komen met zwerfjongeren: wijk boa, Outreachend Team van De Binnenvest, Veiligheidshuis, ExposeYour, Diaconaal Centrum De Bakkerij en Inloophuis Leiden. Interviews zijn gehouden met personen die daadwerkelijk contact hadden met zwerfjongeren.

Om de signalering en toeleiding in de regio in kaart te brengen, is gesproken met medewerkers van De Binnenvest die in de regio werkzaam zijn en medewerkers van de gemeente Nieuwkoop. Doel van de interviews was de lokale werkwijze in kaart te brengen, een beeld te krijgen van knelpunten en welke groepen zwerfjongeren momenteel niet bereikt worden. Deze informatie zet de inschatting van het benodigde huisvestings- en ondersteuningsaanbod in perspectief.

1.4. Leeswijzer

Dit rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 geven we een beeld van het aantal zwerfjongeren in de regio Holland Rijnland in 2018. De problematiek van deze jongeren wordt beschreven in hoofdstuk 3. In dat hoofdstuk wordt ook een inschatting gemaakt van de benodigde huisvesting en begeleiding. Hoofdstuk 4 bevat een beschrijving van het aanbod aan hulpverlening, opvang en beschermd en begeleid wonen in Holland Rijnland. Tot slot wordt in hoofdstuk 5 de signalering en toeleiding van dak- en thuisloze jongeren beschreven in Leiden en in de andere gemeenten in Holland Rijnland.

In het rapport worden personen in de leeftijdsgroep van 18 tot 27 jaar aangeduid met 'jongeren'. 'Jongvolwassenen' zou een betere aanduiding zijn, maar dit is minder gangbaar in de maatschappelijke opvang en jeugdzorgsector.

Bij het lezen van dit rapport is het belangrijk zich te realiseren dat alle informatie in het rapport afkomstig is van hulpverleners. Het rapport reflecteert derhalve hun perspectief op wat de meest passende zorg en huisvesting is en wat de knelpunten in het aanbod zijn, en niet persé dat van de jongeren zelf. Het verdient aanbeveling om in een volgend onderzoek ook met de jongeren zelf te spreken. Dit paste helaas niet binnen het tijdsframe van dit onderzoek.

Alle namen van jongeren in dit rapport zijn verzonnen. De uitspraken gaan wel over echte cliënten, maar hun namen waren niet bekend bij de onderzoekers.

De bijlage bevat tabellen met het beschikbare woonaanbod van De Binnenvest en het aanbod beschermd wonen voor doelgroepen met LVB, autisme en andere problematiek in de regio Holland Rijnland. Dit aanbod is niet specifiek voor (zwerf)jongeren.

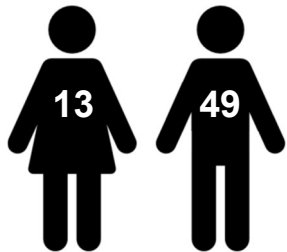
2. Aantal zwerfjongeren

In dit hoofdstuk beschrijven we de uitkomsten van de kwantitatieve analyse van de registraties van De Binnenvest en de Basis Registratie Personen van de gemeente Leiden.

Paragrafen 2.1 en 2.2 gaan in op de groepen jongeren die in 2018 gebruik hebben gemaakt van de Centrale opvang (Nieuwe Energie en gebouw C) en Decentrale Opvang (Crisisopvang). In paragraaf 2.3 wordt de groep jongeren beschreven met een briefadres. De totale groep zwerfjongeren komt aan bod in paragraaf 2.4. Paragraaf 2.5 tenslotte bevat een samenvatting van de resultaten. Voor een beschrijving van de voorzieningen wordt verwezen naar §4.1.

2.1. Nachtopvang: Nieuwe Energie en gebouw C

In 2018 verbleven 62 jongeren één of meer nachten in de nachtopvang of Centrale Opvang van De Binnenvest: 41 verbleven in de Nieuwe Energie, 3 in Gebouw C en 17 in beide locaties. Van 1 persoon was de opvanglocatie onbekend.

Het gaat om 13 vrouwen en 49 mannen.

De gemiddelde leeftijd was 22,6 jaar. Van de 62 jongeren zijn er 34 (55%) jonger dan 23, 27 jongeren zijn tussen de 23 en 27 jaar oud en van 1 jongere is de leeftijd niet bekend.

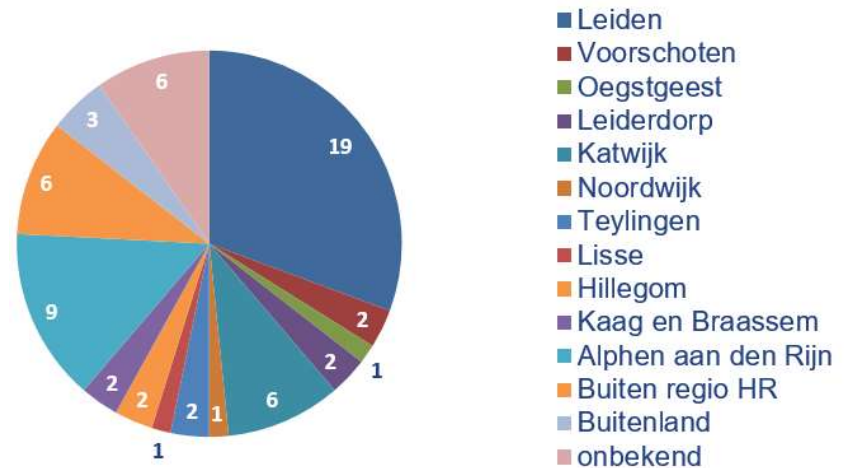
Gemeenten van herkomst

Bijna de helft van de jongeren waarvan de herkomstgemeente bekend is, is afkomstig uit of heeft binding met een gemeente in de Leidse regio (24/56), waarvan 19 afkomstig zijn uit de gemeente Leiden. 22 jongeren zijn afkomstig uit de andere twee subregio's.

Tabel 2.1. Jongeren die in 2018 in de nachtopvang verbleven en waarvan de gemeente van herkomst bekend is (N=56)

Gemeentebinding	Aantal en % jongeren	
Leidse regio	24	43%
Duin- en Bollenstreek	12	21%
Rijnstreek	10	18%
Buiten regio Holland Rijnland	6	11%
Buitenland	2	4%

Twaalf jongeren hebben binding met een gemeente in de Duin- en Bollenstreek waarvan 6 met de gemeente Katwijk. Tien jongeren hebben binding met een gemeente in de Rijnstreek, waarvan 8 met de gemeente Alphen aan den Rijn. Verder zijn 6 jongeren afkomstig uit een gemeente buiten de regio Holland Rijnland en 2 uit het buitenland.

Figuur 2.1. Gemeente van herkomst of binding van jongeren in de Nieuwe Energie en gebouw C, 2018 (N=62).

Nieuwe instroom

Ruim twee derde van de jongeren (43) verbleef in 2018 voor het eerst in de Centrale Opvang. De andere 19 jongeren waren al eerder opgevangen in De Nieuwe Energie of Gebouw C. Zie schema 1. Bij twee jongeren was de eerste overnachtingsdatum in 2012, bij één in 2013, twee in 2015, vier in 2016 en tien in 2017. Het is niet bekend of zij in de tussengelegen periode ook bij De Binnenvest verbleven.

Verblijfsduur

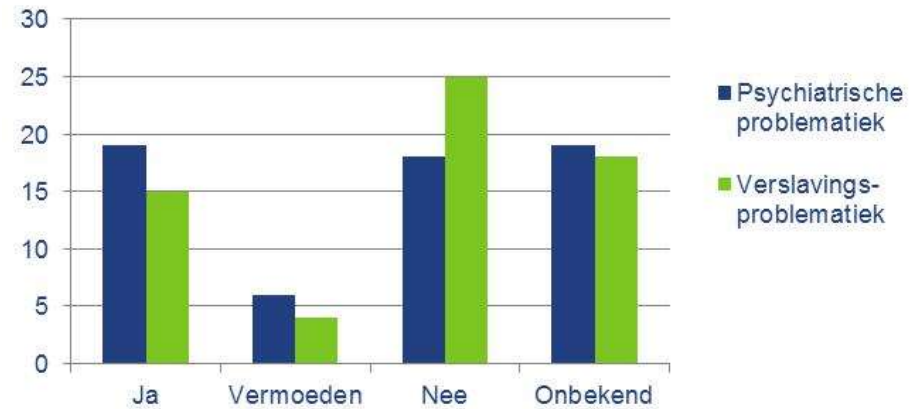
De gemiddelde verblijfsduur in de Centrale opvang was 41 dagen. In de Nieuwe Energie verbleef men gemiddeld 33 dagen, in gebouw C 22 dagen. Er is een relatief grote groep die slechts weinig nachten in de Centrale Opvang doorbracht: 19 jongeren sliepen in 2018 7 dagen of minder in de Nieuwe Energie en/of gebouw C. Daarnaast is er een kleine groep van 9 jongeren, 2 vrouwen en 7 mannen, die meer dan 90 nachten in de opvang doorbrachten. Vijf van hen waren nieuw in de opvang, twee zijn sinds 2017 bekend en twee sinds 2016.

Psychiatrie en verslaving

Bij bijna een derde van de jongeren in de opvang is sprake van psychiatrische problematiek (19). Bij 10% is er een vermoeden van psychiatrische problematiek maar ontbreekt een diagnose (6). Bij ruim een kwart is géén sprake van psychiatrische problematiek (18) en bij een derde (19) waren de gegevens niet ingevuld.

Verslavingsproblematiek komt bij een kwart van de jongeren (15) in de opvang voor en bij 6% is er een vermoeden van verslavingsproblematiek (4). Bij 40% is er volgens de registratie van De Binnenvest géén sprake van verslavingsproblematiek (25) en bij ruim een kwart (18) waren de gegevens niet ingevuld.

Bij 9 jongeren is sprake van zowel psychiatrische problematiek als van verslavingsproblematiek.

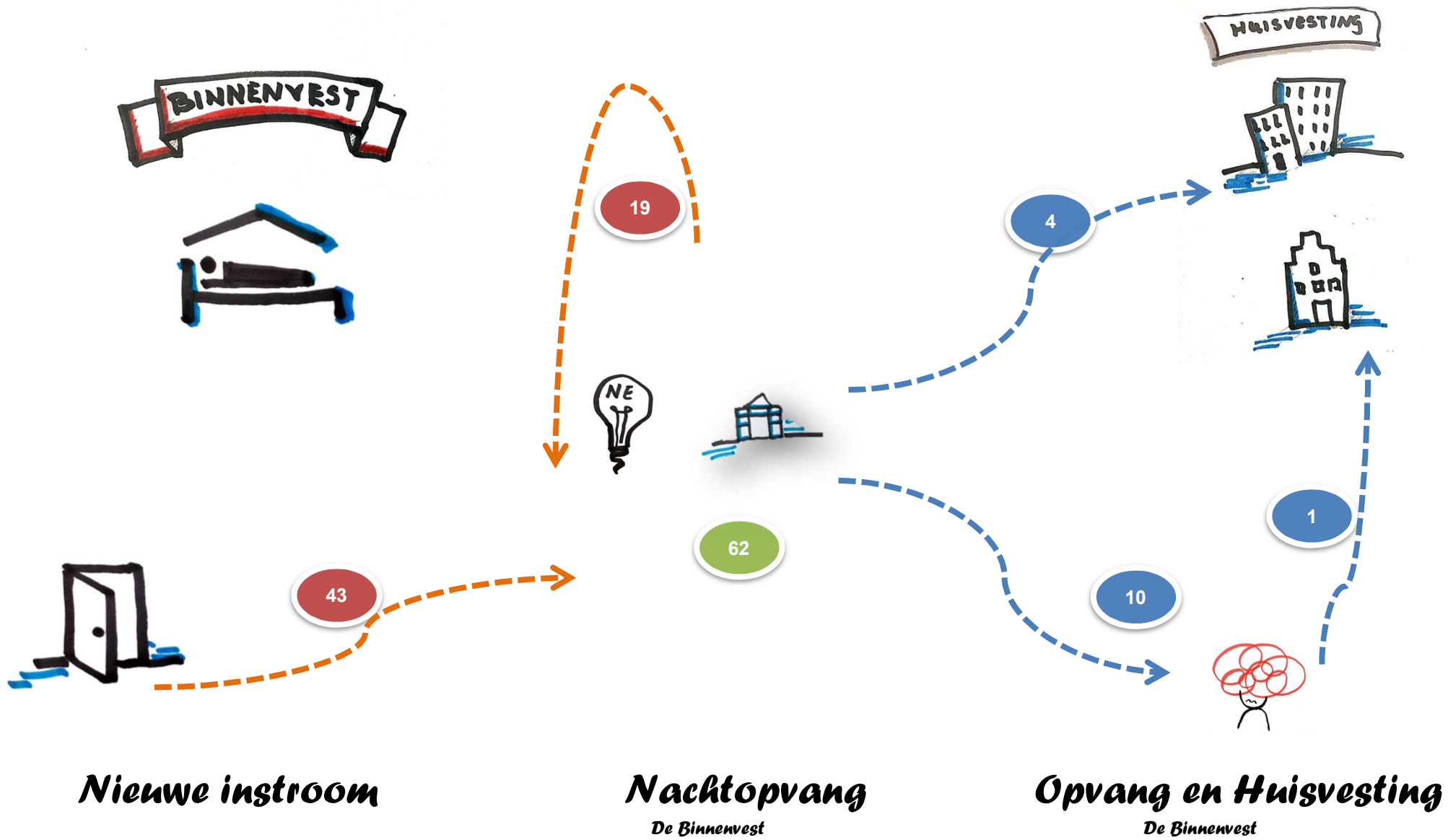

Figuur 2.2. Gesignaleerde problematiek bij jongeren in de nachtopvang

Doorstroom naar andere vormen van verblijf

Van de 62 jongeren die in 2018 in de nachtopvang verbleven, zijn er 14 naar een andere vorm van verblijf bij De Binnenvest doorgestroomd. Zie schema 1. Tien jongeren kwamen in de decentrale opvang of crisisopvang terecht. Een van hen stroomde daarna door naar Zelfstandig wonen bij De Binnenvest (1). Vier andere jongeren stroomden direct uit naar Zelfstandig wonen (1), regulier Beschermd wonen (1) Beschermd wonen Clean House (1) en tussenvoorziening (1). Zie §4.2 voor toelichting woonvormen.

1. In- en doorstroom zwerfjongeren nachtopvang 2018

2.2. Decentrale opvang (crisisopvang)

Crisisopvang voor dakloze jongeren, ook wel Jongerenopvang genoemd, vindt plaats in kleinschalige, decentraal georganiseerde locaties. De Binnenvest beschikte in 2018 over verschillende panden en kamers/partementen o.a. op het Morspad, Smaragdlaan en Hotel Mayflower in Leiden en Prinses Marijkelaan in Voorschoten.

In dat jaar verbleven 28 jongeren in een of meerdere van deze locaties voor crisisopvang.

Het gaat om 13 vrouwen en 13 mannen. Van 2 is het geslacht niet bekend.

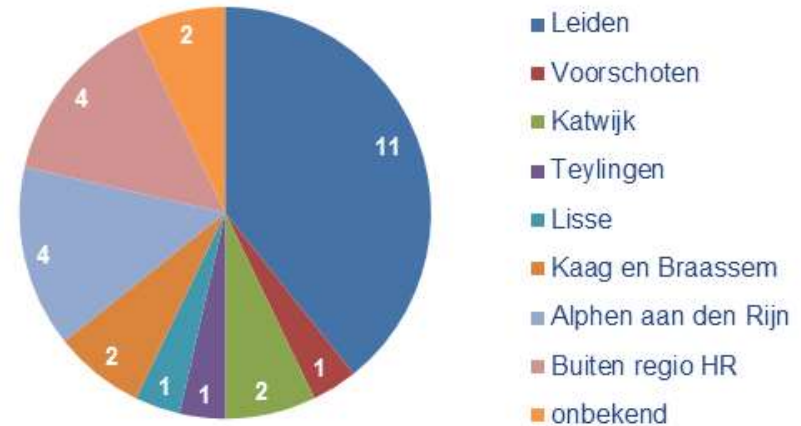
De gemiddelde leeftijd van de jongeren bij instroom in de crisisopvang was 22,5 jaar. Van de 28 jongeren waren er 17 (61%) jonger dan 23 en 11 jongeren waren tussen de 23 en 27 jaar oud.

Gemeenten van herkomst

Bijna de helft van de jongeren (46%) is afkomstig uit of heeft binding met een gemeente in de Leidse regio: 11 met de gemeente Leiden en 1 met de gemeente Voorschoten. Vier jongeren (15%) hebben binding met een gemeente in de Duin- en Bollenstreek en 6 (23%) met een gemeente uit de Rijnstreek, waarvan 4 met de gemeente Alphen aan den Rijn. Verder zijn 4 jongeren afkomstig uit een gemeente buiten de regio Holland Rijnland en van 2 is de herkomstgemeente niet bekend.

Tabel 2.2. Jongeren die in 2018 in de crisisopvang verbleven en waarvan de gemeente van herkomst bekend is (N=26)

Gemeentebinding	Aantal en % jongeren
Leidse regio	12 46%
Duin- en Bollenstreek	4 15%
Rijnstreek	6 23%
Buiten regio Holland Rijnland	4 15%

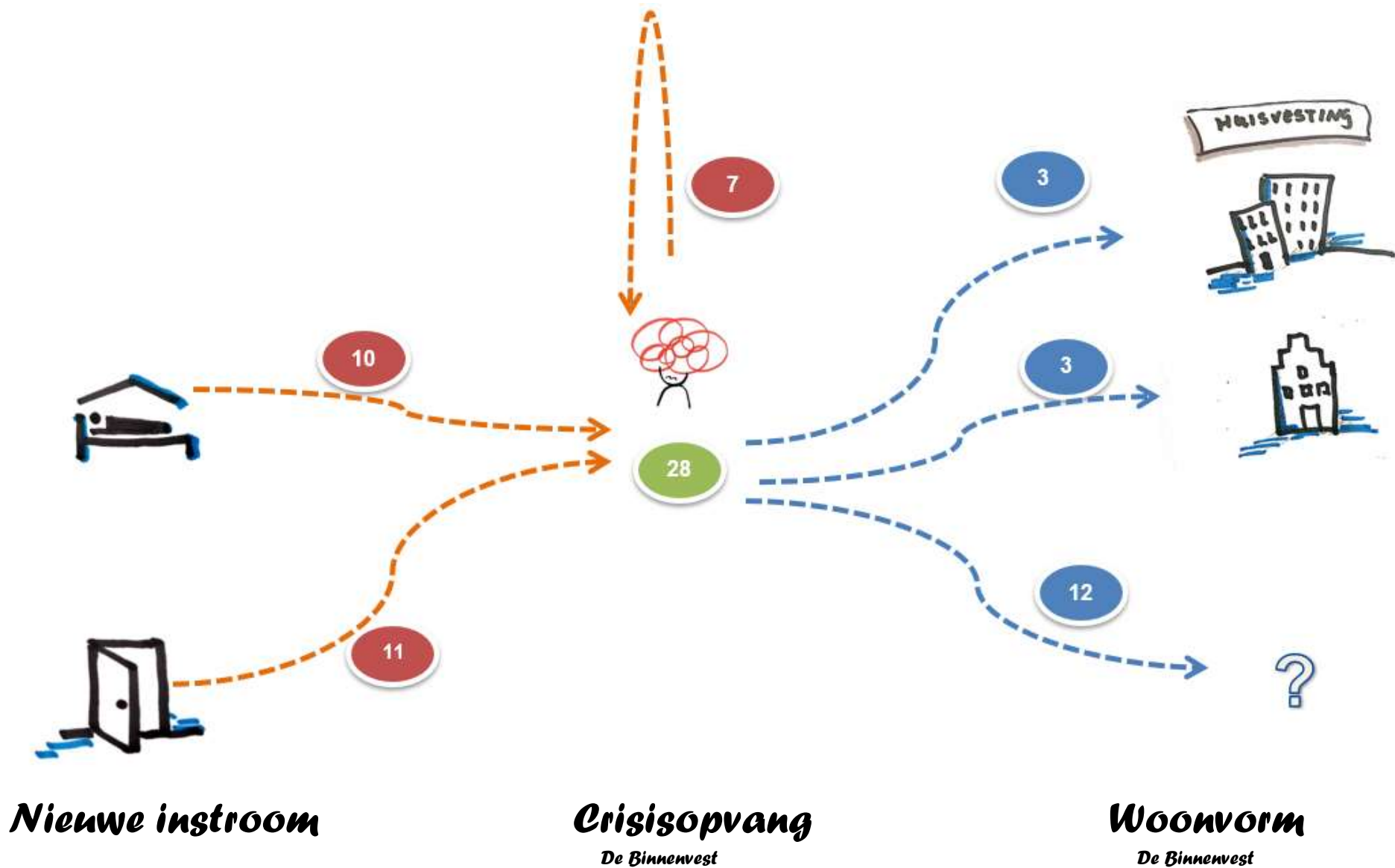
Figuur 2.3. Gemeente van herkomst of binding van jongeren in de decentrale opvang, 2018 (N=28).

In- en uitstroom en verblijfsduur

In 2018 stroomden 21 jongeren nieuw in in de decentrale opvang: 10 van hen verbleven daarvoor in de nachtopvang, waarvan 3 al voor 1-1-2018. Zeven jongeren verbleven al in 2017 in de decentrale opvang. Zie schema 2.

In 2018 stroomden 18 jongeren uit. De gemiddelde verblijfsduur bij uitstroom was 5,9 maanden. Drie jongeren stroomden uit naar Zelfstandig wonen waarbij zij zelf de hoofdhuurder waren en drie jongeren stroomden uit naar Zelfstandig wonen met De Binnenvest als hoofdhuurder. Van de andere 12 jongeren is in Regas niet geregistreerd waar zij naartoe uitstroomden. Zie schema 2.

2. In- en doorstroom zwerfjongeren crisisopvang 2018

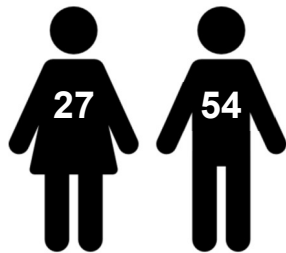

2.3. Briefadres

Jongeren uit de gemeente Leiden die geen verblijfadres hebben, kunnen op het adres van De Binnenvest (Pelikaanstraat 5) een briefadres aanvragen bij de gemeente. Af en toe krijgen zij ook een briefadres bij de Nieuwe Energie. Zie [hier](#) voor uitleg van de procedure.

Jongeren die een briefadres hebben in een andere gemeente kunnen ook begeleiding krijgen van De Binnenvest. Zie § 5.2. voor meer details.

In 2018 hadden 121 jongeren een briefadres bij De Binnenvest. De Binnenvest bood daarnaast begeleiding aan 2 jongeren met een briefadres in de gemeente Alphen aan den Rijn en 1 jongere met een briefadres in Kaag en Braassem. In deze paragraaf wordt de groep jongeren beschreven waarvan bekend is dat zij in 2018 niet in de nacht- of crisisopvang verbleven, dus zonder overlap met de groep beschreven in §2.1 en §2.2. Dit waren 81 jongeren.

Het betreft 27 vrouwen en 54 mannen.

De gemiddelde leeftijd van de jongeren bij toekenning van een briefadres was 22,6 jaar. Van de 81 jongeren waren er 45 (56%) jonger dan 23 en 36 jongeren waren tussen de 23 en 27 jaar oud.

Gemeenten van herkomst

In principe horen jongeren een briefadres in de eigen gemeente te krijgen. Bijna driekwart van de jongeren met een briefadres in Leiden (74%; n=54) is inderdaad afkomstig uit de gemeente Leiden. Acht jongeren komen uit andere gemeenten in de Leidse regio: 4 uit Voorschoten, 2 uit Leiderdorp en 2 uit Zoeterwoude. Vijf jongeren (7%) komen uit een gemeente in de Duin- en Bollenstreek en 6 (8%) uit een gemeente uit de Rijnstreek. Twee jongeren met een briefadres in Leiden komen van buiten de regio. Van twee is de herkomst onbekend.

Tabel 2.3. Jongeren met een briefadres bij De Binnenvest in Leiden (zonder opvang), waarvan de gemeente van herkomst bekend is (N=72)

Gemeentebinding	Aantal en % jongeren	
Leidse regio	62	83%
Duin- en Bollenstreek	5	7%
Rijnstreek	6	8%
Buiten regio Holland Rijnland	2	3%

Drie jongeren hadden een briefadres in de eigen gemeente: 2 in Alphen aan den Rijn en 1 in Kaag en Braassem met begeleiding van De Binnenvest.

In figuur 2.4 is het totaal aantal jongeren te zien dat in 2018 een briefadres heeft in de regio Holland Rijnland met begeleiding van De Binnenvest (zonder opvang).

Figuur 2.4. Gemeente van herkomst of binding van jongeren met een briefadres in HR en begeleiding van De Binnenvest (geen opvang), 2018 (N=81).

Nieuwe instroom

51 van de 81 jongeren kregen in 2018 een briefadres toegekend. De overige 30 waren al vanaf 2017 ingeschreven voor een briefadres. 83% van de nieuwe instroom betrof jongeren uit de Leidse regio.

2.4. Totale groep

In tabel 2.4 zijn de aantallen jongeren weergegeven die in 2018 bekend waren bij de nachtopvang, crisisopvang en/of een briefadres bij De Binnenvest hadden met de overlap tussen deze groepen. De roze vakjes laten het aantal unieke personen zien: 52 jongeren die alleen in de nachtopvang verbleven, 10 jongeren die zowel in de nachtopvang als in de crisisopvang verbleven, 18 jongeren die alleen in de crisisopvang verbleven en 81 jongeren met alleen een briefadres. In totaal komt het aantal unieke jongeren in 2018 op $52+10+18+81=161$ (► optelsom van de roze cellen in tabel 2.4).

Tabel 2.4. Overlap jongeren in nachtopvang, crisisopvang en briefadres, 2018.

	Nachtopvang	Crisisopvang	Briefadres
Nachtopvang	52	10	27
Crisisopvang	10	18	15
Briefadres			81
TOTAAL	62	28	123

In tabel 2.5 is het aantal jongeren weergegeven dat in 2018 **nieuw** was bij De Binnenvest met de overlap tussen de verschillende groepen. De turquoise vakjes laten het aantal unieke instromers zien.

- Van de 62 jongeren die in 2018 in de nachtopvang verbleven (tabel 2.4), waren er 19 al in 2017 bekend en 43 waren nieuw in 2018 (tabel 2.5). Van deze 43 jongeren verbleven er 36 alleen in de nachtopvang en 7 zowel in de nachtopvang als in de crisisopvang.
- Van de 28 jongeren die in 2018 in de crisisopvang verbleven (tabel 2.4), waren er 9 al in 2017 bekend en 19 waren nieuw in 2018 (tabel 2.5). Van deze 19 jongeren verbleven er 12 alleen in de crisisopvang en 7 zowel in de nachtopvang als in de crisisopvang.
- Van de 123 jongeren die in 2018 een briefadres hadden en begeleid werden door De Binnenvest (tabel 2.4), hadden 44 jongeren dit al in 2017 en 79 jongeren kregen in 2018 een briefadres (tabel 2.5). Van deze 79 jongeren verbleven er 28 in de nachtopvang en/of crisisopvang en 51 hadden alleen een briefadres.

In totaal komt het aantal unieke jongeren dat in 2018 nieuw instroomde op $36+7+11+51=105$ (► optelsom van de turquoise cellen in tabel 2.5).

Tabel 2.5. Overlap **nieuwe instroom** jongeren in nachtopvang, crisisopvang en briefadres, 2018.

	Nachtopvang	Crisisopvang	Briefadres
Nachtopvang	36	7	20
Crisisopvang	7	11	8
Briefadres			51
TOTAAL	43	18	79

Tabel 2.6 vermeldt de regiobinding van de 105 nieuwe instromers. Van de jongeren die in de nacht- en/of crisisopvang verbleven was iets minder dan de helft afkomstig uit de Leidse regio. 18 van hen waren afkomstig uit de gemeente Leiden. Van de nieuwe instromers met alleen een briefadres, had het overgrote deel (83%) binding met een gemeente uit de Leidse regio.

Tabel 2.6. Regiobinding nieuwe instroom jongeren De Binnenvest 2018

Regiobinding	Opvang N=54		Briefadres N=51	
Leidse regio	23	45%	39	83%
Duin- en Bollenstreek	10	20%	3	6%
Rijnstreek	12	24%	4	9%
Buiten regio Holland Rijnland	6	12%	1	1%
Onbekend	3	x	4	x

NB Bij de berekening van de percentages in tabel 2.6 zijn de jongeren waarvan de gemeentebinding niet bekend was, niet meegeteld.

3. Benodigde huisvesting en begeleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste uitkomsten van het kwalitatieve onderzoek dat bij De Binnenvest heeft plaatsgevonden. Paragraaf 3.1 geeft een overzicht van de instroom in het derde kwartaal van 2018. In 3.2 wordt beschreven hoe de jongeren bij De Binnenvest terecht kwamen en waar zij ervoor verbleven. Paragraaf 3.3 gaat in op de gekozen profielindeling en paragraaf 3.4 op het meest passende aanbod. In 3.5 wordt besproken wat de situatie van de jongeren was een half jaar na instroom in een voorziening van De Binnenvest en in 3.6 de ervaren knelpunten bij het inzetten van passend aanbod. Paragraaf 3.7 tot slot geeft een inschatting van het benodigde aanbod.

3.1. Beschrijving instroom derde kwartaal 2018

In het derde kwartaal van 2018 waren er bij De Binnenvest 41 nieuwe cliënten in de leeftijdscategorie van 18 tot 27 jaar: 15 in de nachtopvang, 4 in de crisisopvang en 22 briefadressen.

Dit waren 14 vrouwen en 27 mannen. Iets meer dan de helft was afkomstig uit Leiden. 26 van de 41 nieuwe cliënten waren jonger dan 23 jaar.

Tabel 3.1. Instroom 3^e kwartaal 2018 en onderzoeksgroep.

	Instroom 3 ^e kwartaal 2018	Onderzoeksgroep
Aantal	41	38
Betreft instroom in:		
• Nachtopvang	15	14
• Crisisopvang	4	4
• Beschermd wonen	1	-
• Briefadres	21	20
Kenmerken:		
• Vrouw	15*	14
• Afkomstig uit Leiden	23	22
• Leeftijd < 23 jaar	26	24

* 1x geslacht onbekend

In het kader van dit onderzoek hebben de woonmaatschappelijk werkers en individueel begeleiders in de periode tussen 5 februari en 20 maart 2019 voor 38 van de 41 nieuwe cliënten een vragenlijst ingevuld. Dit was ongeveer een half jaar na instroom. Zie tabel 3.1.

3.2. Voortraject

Aan de woonmaatschappelijk werkers is gevraagd hoe hun cliënt bij De Binnenvest terecht is gekomen en waar hij/zij verbleef voor melding bij De Binnenvest.

Hoe terecht bij Binnenvest

Van de 38 jongeren kwam eenderde via een gespecialiseerde organisatie bij De Binnenvest terecht. Dit betrof Reclassering (4), Veiligheidshuis (1), Exodus (1), GGZ (1), Cardea (1), Mee (1), Leger des Heils (1), Kessler (1), Aemosa (1) en Vluchtelingenwerk (2).

Vier jongeren werden aangemeld door een sociaal wijkteam, 1 door een consulent bij de gemeente en 2 door Boa of politie.

“Mevrouw sliep in een parkje waarna zij door de politie werd afgezet bij de Nieuwe Energie.”

Jongeren hadden van De Binnenvest gehoord via familie of kennissen (5x) of via internet (1x). Eén jongere is door een Somalische stichting verwezen. Drie waren oude bekenden van De Binnenvest. Van 7 jongeren was niet bekend hoe zij bij De Binnenvest terecht zijn gekomen.

Tabel 3.2. Wijze waarop jongeren bij De Binnenvest terecht kwamen.

Kanaal	Aantal jongeren
Gespecialiseerde organisatie	14
Gemeente, sociaal wijkteam, boa, politie	7
Eigen netwerk en internet	7
Oude bekende	3
Niet bekend	7

Situatie bij dakloos worden

Dit onderzoek richt zich op de woon- en begeleidings-behoeften van zwerfjongeren. Er is slechts beperkt nagevraagd hoe en waarom de jongeren dakloos zijn geworden. Hieronder volgt een korte impressie.

Van 31 jongeren is vermeld wat de woonsituatie was voordat zij dakloos werden.

Zes jongeren werden dakloos vanuit een zorginstelling. Dit betrof jeugdzorg (2x), GZZ (1x), VG zorg (2) en MO (1x). Meestal vertrokken de jongeren zelf. In één geval kon de jongere “*vanwege omstandigheden*” niet meer bij de instelling terecht.

Vanuit de VG-zorg worden cliënten bij De Binnenvest gemeld vanwege agressief gedrag, geen huur betalen, afspraken niet nakomen etc.. Het beeld bestaat dat De Binnenvest voor een goede plek zorgt, maar dat is tijdelijk. Als jongeren wat stabielier zijn moeten ze weer terug. Ze schieten er niets mee op.

” ‘Deze organisaties zouden jongeren niet op straat moeten zetten’

Eén jongere werd dakloos na verblijf in een opvanglocatie voor asielzoekers (COA) en drie na ontslag uit detentie.

Vijf jongeren werden dakloos vanuit hun ouderlijk huis, als gevolg van conflicten (1), vanwege huiselijk geweld (1), vertrek van de ouder naar het buitenland (1), uitschrijving uit BRP (1) of overlijden ouder (1).

Tabel 3.3. Situatie van waaruit de jongeren dakloos werden.

	Aantal jongeren
Zorginstelling, detentie, COA	10
Ouderlijk huis	5
Relatie	5
Zelfstandige woonruimte	5
Terugkeer uit buitenland	4
Zwerft al langere tijd	2
Onbekend	7

Vijf jongeren werden dakloos vanuit een relatie: na een relatiebreuk (3x), na een conflict met schoonouders (1x) of omdat de jongere zich niet bij zijn partner kan inschrijven (1x).

Vijf jongeren werden dakloos of dreigden dakloos te worden vanuit een zelfstandige woonruimte, als gevolg van huurachterstanden (4x) of na opzegging van het huurcontract (1x).

Vier jongeren werden dakloos na terugkeer uit het buitenland.

‘Ahmed is nu weer terug in Nederland en is momenteel dakloos en zonder inkomen.’

Bij twee jongeren was er sprake van een lange periode van dakloosheid en zwerven.

‘Client heeft afwisselend bij familie gewoond in Boskoop, daarna is hij bij verschillende dag- en nachtopvangen terecht gekomen in Leiden en Gouda.’

Verblijfplaatsen vóór melding

Twintig jongeren meldden zich bij De Binnenvest voor een briefadres. Zij verblijven bijna allemaal in hun eigen sociale netwerk, maar ook op plekken die niet geschikt zijn om te wonen.

‘bankhoppen, familie, vrienden, bootjes.’

Eén jongere verblijft in een drugspand.

Achttien jongeren meldden zich bij De Binnenvest voor nachtopvang of crisisopvang. De meesten verbleven in de periode daarvoor afwisselend bij familie, vrienden of kennissen. De situatie was er niet altijd wenselijk.

‘Gezien de psychische gesteldheid van cliënt is het niet mogelijk om bij vrienden/familie te verblijven.’

Hoe Dimah bij De Binnenvest terecht kwam

Dimah's moeder was opgenomen i.v.m. psychische problemen en haar vader zat in detentie. Dimah woont bij haar oma in Tunesië, en na het overlijden van oma, bij andere familieleden. Op haar 18e keert zij terug naar Nederland. Ze woont bij een nicht in Teylingen. Het vinden van woonruimte, werk en inkomen blijkt echter lastig en Dimah wordt depressief. Haar nicht, een alleenstaande werkende moeder, kan het financieel en psychologisch niet meer aan. Via het sociaal wijkteam komt Dimah tenslotte bij De Binnenvest terecht.

3.3. Uitstroomprofielen

Door de jaren heen zijn er in Nederland verschillende profielstudies uitgevoerd om zwerfjongeren in kaart te brengen. Elk onderzoek levert andere indelingen en benamingen op.

In het Leidse onderzoek uit 2009 bijvoorbeeld werden 4 groepen gevonden: dakloze jongens met een justitieverleden, jongeren met een startkwalificatie en schulden, laaggeschoolde jongeren uit de hulpverlening en meiden in een familiecrisis. [12] Een recent Leids rapport noemt jonge zorgmijders, jongvolwassenen met lichte problematiek en jongvolwassenen met een combinatie van problemen (psychiatrie, verslaving, schulden) [1]. In Rotterdam maakt men onderscheid tussen klassieke daklozen, nieuwe daklozen, kwetsbare groepen en opvang toeristen [13]. Volgens de Wit et al. [14] ziet men globaal de volgende categorieën zwerfjongeren terug:

➤ Milde problematiek:

problematiek binnen één domein, goede basis, hoge aansluiting bij de leefgebieden wonen, werken, relaties, en identiteit. Weinig traumatische ervaringen, laag middelengebruik, kansrijk binnen de hulpverlening;

➤ Ernstige problematiek:

problematieke thuissituatie, politie- en justitiecontacten, problematisch softdruggebruik, LVB (lichte verstandelijke beperking), veel hulpverlening gehad;

➤ Zeer ernstige problematiek:

problematieke thuissituatie, psychiatrische problematiek, drugsverslaving, zeer ernstige gedragsproblematiek, veel traumatische ervaringen, moeilijk begeleidbaar.

In dit onderzoek focussen we vooral op het perspectief van de jongeren: waar liggen zijn of haar kansen en mogelijkheden en wat is nodig om die te realiseren.

De ene jongere met lvb kan met enige ondersteuning zelfstandig wonen, terwijl voor een ander beschermd wonen gepast is. Dit geldt ook voor jongeren met een traumatisch verleden of met hoge schulden. En wat op het ene moment niet lukt, kan op een later tijdstip mogelijk wel.

Onderzoek onder ex-daklozen in Utrecht [15] noemt vier factoren die medewerkers meenemen in hun inschatting of een cliënt kans maakt om succesvol uit te stromen uit de MO:

- Niet te veel drugs gebruiken en geen mensen aantrekken die drugs gebruiken
- Begeleiding accepteren
- Bepaalde mate van zelfstandigheid, een minimum aan woonvaardigheden en een vorm van dagbesteding
- Gemotiveerd zijn.

In de volgende paragraaf nemen we het toekomstperspectief van de jongeren als uitgangspunt. Dit doen we aan de hand van de meest passende vorm van huisvesting zoals ingeschat door de betrokken woonmaatschappelijk werker of persoonlijk begeleider. Dit leverde de volgende profielen op:

1. Regulier zelfstandig wonen
2. Beschermd wonen bij GGZ of VG instelling
3. Tijdelijke huisvesting met begeleiding
4. Verblijf bij ouders of familie
5. Contingent woning
6. Nader onderzoek vereist
7. Passanten

3.4. Profielen op basis van meest passend aanbod

Bij de indeling in profielen namen we het toekomstperspectief van de jongeren als uitgangspunt. De woonmaatschappelijk werkers is gevraagd naar de meest passende huisvesting en begeleiding voor hun cliënten, welke flankerende zorg en ondersteuning er nodig is, wat hun afwegingscriteria waren en waarom de zorg niet lichter of korter kan. Een samenvatting van de resultaten is te zien in tabel 3.4. pag. 28.

1. Regulier zelfstandig wonen

Het meest genoemde type huisvesting is regulier zelfstandig wonen via bijvoorbeeld DUWO of Woningnet. Voor 13 van de 38 jongeren wordt dit als meest de passende vorm van huisvesting gezien.

Het betreft 7 mannen en 6 vrouwen. Zeven jongeren hadden een briefadres bij De Binnenvest. Zij zochten woonruimte in Leiden (6x) en Voorschoten (1x). De andere zes verbleven in de nacht- of crisisopvang. Zij zochten woonruimte in de gemeenten Leiden (3x), Katwijk (1x), Teylingen (1x) en Alphen aan den Rijn (1x).

Problematiek

De jongeren hebben naast een huisvestingsprobleem vooral problemen op het gebied van financiën (10/13). Andere problemen komen ook voor, zoals problemen met dagbesteding (3/13), contacten met justitie (3/13) of verslavingsproblematiek (2/13), maar (nog) niet gestapeld.

'Samir is een jongen die veel met justitie in aanraking kwam. Hij is wel begeleidbaar en doet zijn best afspraken na te komen. Verder een sociale, redelijk toegankelijke jongen.'

Begeleiding is naast het vinden van betaalbare huisvesting ook gericht op het vinden en behouden van dagbesteding, het stabiliseren van de financiële situatie, hulp bij administratie en het wegwijs raken in de Nederlandse maatschappij.

'Jamilah heeft ondersteuning nodig in het oppakken van regelzaken en hoe en waar je dit moet regelen.'

De jongeren zijn relatief zelfstandig en gemotiveerd. Een aantal werkt full time of volgt een opleiding.

'Zelfstandig wonen is geschikt voor deze cliënt. Bert voorziet in eigen inkomen, werkt fulltime en doet zijn financiën zelf.'

Benodigde begeleiding

Ambulante hulpverlening van 1 á 2 uur per week, wordt passend gevonden. Men noemt De Binnenvest, Cardea en Vluchtelingenwerk als voorkeursaanbieder en voor financiële problematiek wordt Materieel Juridische Dienstverlening genoemd. Met een steuntje in de rug kunnen de meesten een heel eind komen. Huisvesting is het grootste probleem.

'Jeffrey is gemotiveerd om aan zijn hulpvragen te werken, hierdoor was het realiseren van werk en inkomen redelijk snel gerealiseerd. Het vinden van een woning voor hem, zijn vriendin en zootje is lastig. Hij heeft niet dusdanige problematiek dat een contingent-woning van toepassing is.'

Een medewerker van De Binnenvest merkt op dat het enige dat zij voor deze groep kunnen doen is inschrijven op Woningnet.

'Wij konden niets meer voor hem betekenen, zijn belangrijkste vraag was helpen bij het zoeken naar woonruimte.'

Bij 6 jongeren spelen traumatische gebeurtenissen, psychische problemen of ernstige lichamelijke problematiek op de achtergrond mee. Bij één jongere is diagnostiek nodig en verdere toeleiding naar de juiste GGZ behandeling en begeleiding.

'Client heeft traumatisch verleden. We willen Martin langzaam gaan toe leiden naar de GGZ. Een luisterend oor bieden en meekijken hoe het gaat is op dit moment voldoende.'

Overbrugging en perspectief

In afwachting van huisvesting is een deel van de jongeren in de crisisopvang of beschermd wonen plekken van De Binnenvest geplaatst.

'Yuri is in een crisiswoning geplaatst om vanuit hier erger te voorkomen. Wanneer Yuri geen plek had gekregen was hij mogelijk weer terug in detentie gegaan en zijn baan verloren.'

Wanneer eenmaal huisvesting is gerealiseerd, wordt continuering van de begeleiding in veel gevallen niet meer nodig geacht, hooguit een korte indicatie om een goede start te maken, begeleiding waarop men kan terugvallen en voortzetting ondersteuning bij financiën. Bij één jongere wordt budgetbeheer nodig geacht.

2. Huisvesting in een GGZ / VG instelling

Voor negen van de 38 jongeren heeft beschermd wonen bij een instelling voor GGZ/VG de voorkeur.

Het betreft 6 mannen en 3 vrouwen. Twee jongeren hadden een briefadres bij De Binnenvest. De andere zeven verbleven in de nacht- of crisisopvang Zij zijn afkomstig uit Leiden (6x), Alphen aan den Rijn (2x) en Oegstgeest (1x).

Problematiek

De jongeren hebben naast een huisvestingsprobleem allemaal problemen op het psychische vlak zoals ADHD, agressiestoornis, ernstige gedragsstoornissen, autisme, trauma's, depressie en suïcidale gedachten. Daarnaast speelt het voorkomen van verslavingsproblematiek (4/9) en (licht) verstandelijke beperking (4/9) een rol bij de keuze voor beschermd wonen.

'Carmen heeft ernstige psychische problemen, kan zichzelf beschadigen en zichzelf en omgeving verwaarlozen. Raakt in isolement. Carmen heeft veel meer nodig dan wij haar kunnen bieden.'

Benodigde begeleiding

Bij vijf van de negen jongeren wordt 24 uren toezicht nodig of van belang geacht en bij één jongere minimaal dagelijkse begeleiding. Exodus, Prodeba, Rivierduinen en IPSE worden genoemd als voorkeursaanbieders, evenals een VG instelling elders in Nederland.

Naast begeleiding is behandeling in de GGZ of verslavingszorg aangewezen.

'Vanwege de verslavingsproblemen is Collin niet in staat aan zichzelf te werken. Daarbij zijn zijn psychoses onregelend voor hem als er wel een stabiele omgeving is gerealiseerd. Behandeling hierin is de basis om passend aanbod te bieden.'

Lichtere vormen van zorg en begeleiding vinden de woonmaatschappelijk werkers niet wenselijk.

'Eduardo heeft in het verleden in verschillende internaten gezeten. Hij heeft gedragsproblematiek en moet hierin dagelijks bijgestuurd worden. Met lichtere woonvormen zal hij terugvallen in destructief gedrag.'

Voor een van de jongeren, die al langer zwerft en erg zorgmijndend is, geeft de woonmaatschappelijk werker aan dat bewindvoering gewenst is en de mogelijkheid om gebruik te maken van een respijthuis. Ook wordt een buddy genoemd.

'Een buddy. Iemand die voor hem present staat. Op een laagdrempelige manier.'

3. Tijdelijke huisvesting met begeleiding

De woonmaatschappelijk werkers gaven voor 7 van de 38 jongeren aan dat de woonvorm "overgangshuis / kamertraining" het meest passend is.

Hierbij noemen zij het volgende aanbod: Cardea werkhotel (2x), Binnenvest tussenvoorziening (2x), kamertraining (1x), Exodus begeleid wonen (1x) en tiernermoederhuis (1x).

'Jong meisje, zwanger en dakloos.'

Van de zeven jongeren waren er vier man en drie vrouw. Vijf jongeren hadden een briefadres en twee jongeren verbleven in de nachtopvang/crisisopvang. De jongeren waren afkomstig uit Leiden (3x), Alphen aan den Rijn (2x) en Katwijk (2x).

Problematiek

Deze jongeren hebben naast een huisvestingsprobleem vooral problemen met financiën (6/7), motivatieproblemen (5/7), gebrek aan woonvaardigheden (4/7) en een ontbrekend steunend sociaal netwerk.

'Rowan staat er helemaal alleen voor. Hij moet leren om zelfstandig praktische zaken af te handelen. Hij heeft schulden en weet zelf niet hoe je het moet oplossen.'

De meesten van hen hebben weinig vertrouwen in hulpverleners. Een jongere heeft een verleden in de jeugdzorg, anderen hebben een moeilijke jeugd of andere slechte ervaringen achter de rug. De woonmaatschappelijk werkers geven aan dat er veel tijd nodig is om een relatie op te bouwen.

'Op tijd en intensiteit dient niet bespaard te worden omdat je de cliënt dan niet bereikt en de plank mis slaat, hetgeen nog veel meer kost.'

Benodigde begeleiding

Het gewenste aantal uren begeleiding varieert van 2 tot 6 uur per week.

'Begeleiding door middel van strakke en gerichte kamertraining, 6 uur in de week.'

Op termijn is het doel bij deze jongeren duurzaam zelfstandig wonen.

4. Verblijf bij ouder(s) of familie

Voor vijf van de 38 jongeren heeft verblijf bij ouders of familie de voorkeur van de woonmaatschappelijk werkers. De vijf jongeren, 1 vrouw en 4 mannen, hebben allen een briefadres in Leiden.

Problemen doen zich vooral voor op het gebied van financiën (4/5) en dagbesteding (3/5). Daarnaast spelen ook justitiële contacten (2/5) en verslavingsproblematiek (1/5). Bij drie jongeren is sprake van depressie en passiviteit. Bij de andere twee van zorgmijndend gedrag.

Ambulante begeleiding, 2 – 4 uur per week is aangewezen, met name gericht op het op orde brengen van de financiën, het aanvragen van een uitkering en/of het starten van schuldhulpverlening.

'Geert heeft voornamelijk begeleiding nodig bij het stabiliseren van zijn financiën. Hij had al tijden geen zorgverzekering betaald. Daarnaast heeft Geert baat bij bemiddeling tussen hem en zijn moeder zodat hij weer thuis kan komen wonen.'

Als aanbieders worden genoemd De Binnenvest (2x), W&I (1x) en MEE (1x). Uit de rapportages blijkt dat gebrek aan motivatie bij de jongeren, het niet nakomen van afspraken en een weinig steunend netwerk het succes van de hulpverlening in de weg staan.

'Nikki had ambulante hulpverlening van ons. Gedeeltelijk is dit gerealiseerd in vooral gesprekken maar praktische uitvoering bleef liggen bij haar en zij raakte uit beeld.'

Voor een van de jongeren die terugkeert naar zijn moeder is nazorg gewenst. Op termijn komt zelfstandig wonen voor hem in beeld "indien hij weer wat spaargeld heeft en genoeg punten bij woningnet."

5. Contingentwoning

Voor twee van de 38 jongeren wordt gedacht aan een contingentwoning met begeleiding door De Binnenvest.

Het betreft 1 man en 1 vrouw. Eén jongere had alleen een briefadres bij De Binnenvest, de andere verbleef in de nacht- en crisisopvang. Eén is afkomstig uit Leiden (1x), de ander uit Alphen aan den Rijn (1x).

Gemeenschappelijk in het profiel van deze jongeren zijn verslavingsproblemen, zwak steunnetwerk en zorgmijding. Eén jongere heeft grote schulden en maakt haar post niet open.

'Kaylee heeft ondersteuning nodig bij financiën voor de komende jaren om grotere schulden te voorkomen.'

De andere jongere heeft net een diagnostiefase afgerond en wil in behandeling voor verslavingsproblematiek en traumaverwerking.

 'Eman heeft de begeleiding en de sturing nodig om met zijn problematiek aan de slag te gaan.'

Woonmaatschappelijk werkers geven voor deze jongeren de voorkeur aan een contingentwoning omdat de begeleiding dan een minder vrijwillig karakter heeft. Bij beiden is het risico van afsluiten hulpverlening door cliënt aanwezig.

Ook bij twee andere jongeren werd de optie van een contingentwoning genoemd, maar niet als eerste optie.

 'Meneer is een zware GGZ cliënt. Er is een lange wachtlijst voor opname. Als het te lang duurt gaan we een contingentwoning aanvragen. Ik vraag me af of De Binnenvest dan de meest passende organisatie is om hem te begeleiden. Maar beter dan niets.'

6-7 Passende huisvesting onbekend

Bij twee jongeren uit onze onderzoeksgroep kon de woonmaatschappelijk werker geen passend aanbod benoemen. Eén jongere verbleef slechts kort in de nachtopvang. Hij was recent teruggekeerd uit het buitenland en gaf aan geen hulp nodig te hebben.

 'Idris heeft bij de aanmelding aangegeven dat hij alleen een nieuwe ID kaart wil aanvragen en dan weer verder reizen.'

Bij de andere jongere was de problematiek nog onvoldoende in beeld gebracht. Het betreft een draaideurcliënt uit de nachtopvang, vermoedelijk met verslavingsproblematiek en zorgmijding.

In tabel 3.4 zijn de resultaten van de meest passende zorg weergegeven naar bron en subregio. Voor één op de drie jongeren is het meest passende aanbod niet in regio waarmee men binding heeft, maar in Leiden (tijdelijke huisvesting met begeleiding) of buiten HR (BW).

Tabel 3.4. Meest passend huisvestingsaanbod naar oordeel van de hulpverlener, instroom De Binnenvest 3e kwartaal 2018 (N=38)

	Aantal jongeren	Opvang	Briefadres	Leidse regio		Duin en Bollenstreek		Rijnstreek		Elders of geen voorkeur	
				binding	voorkeur	binding	voorkeur	binding	voorkeur	binding	voorkeur
1. Regulier zelfstandig wonen	13 (35%)	6	7	8	10	2	2	1	1	2	-
2. Beschermd wonen bij GGZ of VG instelling	9 (24%)	7	2	7	5	-	-	2	-	-	4
3. Tijdelijke huisvesting met begeleiding	7 (19%)	2	5	3	7	2	-	2	-	-	-
4. Verblijf bij ouders of familie	5 (14%)	-	5	5	5	-	-	-	-	-	-
5. Contingent woning	2 (5%)	1	1	1	2	-	-	1	-	-	-
6. Nader onderzoek vereist	1 (3%)	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-
7. Passanten	1 (x)	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
TOTAAL	38	18	20	24	30	5	2	6	1	3	5

DISCLAIMER

Het meest passende aanbod zoals in deze paragraaf beschreven is een momentopname. Bij sommige jongeren duurt het lang voor de problematiek duidelijk is en daarmee ook wat de meest passende zorg en huisvesting is.

3.5. Huidige situatie

De woonmaatschappelijk werkers is gevraagd naar de huidige situatie van de hun cliënten op het moment van invullen van de vragenlijst (februari / maart 2019) en de realisatie van de geplande zorg. De periode tussen aanmelding en invullen van de vragenlijst was gemiddeld 6 maanden, variërend van 4,5 tot 7,5 maand.

In tabel 3.5 staat de huidige situatie vermeld, uitgesplitst naar de jongeren die zich meldden voor een briefadres (n=20) en de jongeren die zich meldden voor nacht- of crisisopvang (n=18).

Tabel 3.5. Situatie van de jongeren 4,5 tot 7,5 maanden na aanmelding.

	Briefadres		Nacht- en crisisopvang		Totaal	
Woont zelfstandig ☺	1		1		2	
Begeleid wonen	1	15%	3	39%	4	26%
Beschermd wonen	1		2		3	
In zorg			1		1	
Crisisopvang ☹	2	10%	4	22%	6	16%
Nachtopvang ☹			3		3	
Briefadres (zwervend)	9		1		10	
Nog geen briefadres		75%	1	39%	1	58%
In detentie	1				1	
Uit beeld	5		2		7	
	20	100%	18	100%	38	100%

Jongeren met briefadres

☺ Van de 20 jongeren met een briefadres heeft 1 jongere in de tussenliggende periode zelfstandige woonruimte gevonden. De woning kreeg hij via Woningnet.

☺ Eén jongeren kon terecht in een tussenvoorziening van De Binnenvest (begeleid wonen).

☹ Twee jongeren konden terecht in de crisisopvang. Bij één jongere werd de periode gebruikt om diagnostiek in gang te zetten. Bij de andere jongere was de plaatsing vooral preventief, om terugval te voorkomen.

☹ Negen jongeren zijn nog steeds dak- of thuisloos. Ze slapen bij familie of kennissen, bankhoppend of op een vast adres. Vier jongeren zijn op zoek naar betaalbare woonruimte. Bij twee jongeren wordt gewerkt aan terugkeer naar hun ouders. Drie jongeren wachten op een plek in de crisisopvang (1x), tussenvoorziening (1x) of begeleid wonen bij Exodus (1x).

In de tussenliggende periode is vooral op de leefdoelgebieden financiën, inkomen en dagbesteding voortgang gemaakt. Financiën zijn gestabiliseerd, jongeren zijn werk gaan zoeken of hebben dit gevonden. Eén jongere heeft zijn opleiding afgerond. Eén jongere heeft weinig of geen vooruitgang geboekt. Hij kampt met verslavingsproblematiek, een verkeerde vriendenkring en zorgmijding.

☹ Eén jongere verblijft in detentie vanwege een geweldsdelict. De betrokken woonmaatschappelijk werker van De Binnenvest hoopt dat de hulpverlening daar wordt opgepakt.

☹ Vijf jongeren zijn uit beeld geraakt. Eén jongere is nooit op afspraken verschenen en komt ook niet meer voor zijn post. Zijn dossier wordt afgesloten. Een jongere is maar 1 keer op een afspraak verschenen. Hij haakte af omdat er geen concreet vooruitzicht was op een woonplek.

Jongere nummer drie kwam naar De Binnenvest voor tijdelijke opvang. Omdat op korte termijn alleen nachtopvang geboden kon worden, is hij zelf naar oplossingen gaan zoeken en buiten beeld geraakt.

De vierde jongere haakte ook af. Hij kwam al regelmatig niet opdagen en op een gegeven moment liet hij niets meer van zich horen. Deze jongere heeft volgens de woonmaatschappelijk werker wel degelijk potentie, maar komt door zijn afwachtende terugtrekkende houding niet verder.

De vijfde jongere kwam in het begin wel netjes op afspraken maar volgde die onvoldoende op. Zo kwam hij de afspraken met de uitkeringsinstantie Project JA niet na, waardoor er qua inkomen niets geregeld kon worden en geen vervolgstap naar een eigen woning gemaakt worden. Ondanks regelmatig bellen/appen door De Binnenvest, is deze jongere uit beeld geraakt.

Alle vijf jongeren hebben naast een huisvestingsprobleem ook problemen op andere leefgebieden waarvoor zij, naar inschatting van de woonmaatschappelijk werkers, ondersteuning nodig hebben, om uit de problemen te geraken en erger te voorkomen.

Jongeren in nacht- of crisisopvang

😊 Van de 18 jongeren in de nacht- of crisisopvang heeft 1 jongere ondertussen een zelfstandige woonruimte gevonden.

😊 Drie jongeren konden terecht in een vorm van begeleid wonen. Dit betreft tijdelijke woonruimte bij Cardea (1x) en De Binnenvest (2x). De jongeren ontvangen daar begeleiding.

😊 Twee jongeren zijn doorgestroomd naar beschermd wonen met 24 uren zorg: één bij Exodus (voor ex-gedetineerden) en de andere bij een voorziening voor mensen met complexe problematiek elders in het land.

😊 Eén jongere is ter observatie opgenomen bij Ipse de Bruggen. Zijn dossier bij De Binnenvest is nog niet afgesloten.

😊 Vier jongeren verblijven in de decentrale crisisopvang. Drie zijn doorgestroomd vanuit de nachtopvang en één jongere is hier direct terecht gekomen.

😊😞 Drie jongeren verblijven nog in de nachtopvang. Bij twee van hen is in de tussentijd veel bereikt, alleen niet op het gebied van wonen. Bij één jongere is een traject bij de GGZ opgestart en zij wacht nu op opname. De tweede jongere heeft veel profijt van het toezicht, verzorging, dagelijkse begeleiding en contacten in de Nieuwe Energie. Zijn financiën zijn op orde gebracht, er is budgetbeheer aangevraagd, gesprekken met de GGZ gestart, hij is uit zijn isolatie gehaald en zelfverwaarlozing en automutilatie zijn gestopt. De derde jongere verblijft in de nachtopvang als overbrugging naar een kamer bij Exodus. De omgeving is voor deze jongere veel te chaotisch.

😞 Eén jongere verblijft niet meer in de nachtopvang. Hij heeft nog geen vaste woon- en verblijfplaats, maar wel een briefadres. De jongere wacht op een plek in de crisisopvang als tussenstap naar een beschermd wonen plek in de GGZ. In de tussenliggende periode is GGZ behandeling in gang gezet.

😞 Eén jongere verblijft zo nu en dan in de nachtopvang, maar heeft nog geen briefadres. Een briefadres is nodig om verdere stappen te kunnen zetten. De jongeman is zorgmijndend en er is een vermoeden van drugsgebruik.

😞 Twee jongeren tenslotte zijn uit beeld geraakt. Eén jongere verbleef maar 1 nacht in de opvang, werd geschorst en is daarna niet meer gezien. De ander jongere was, na een kort verblijf in de Nieuwe Energie, plots verdwenen.

Mate waarin zorg gerealiseerd is

In tabel 3.6 wordt voor iedere jongere de huidige zorg (tabel 3.5) vergeleken met de meest passende zorg (tabel 3.4). De tabel laat zien dat bij acht jongeren (22%) gepaste huisvesting is gerealiseerd, bij acht (22%) een overbruggingsplek en bij ruim de helft van de jongeren (20/36) was nog geen gepaste huisvesting gerealiseerd zo'n 6 maanden na aanmelding bij De Binnenvest.

Tabel 3.6. Mate waarin gepaste huisvesting gerealiseerd is.

	Ja	Overbrugging	Nee	Totaal
1. Regulier zelfstandig wonen	2	5	6	13
2. Beschermd wonen bij GGZ of VG instelling	3	1	5	9
3. Tijdelijke huisvesting met begeleiding	3	-	4	7
4. Verblijf bij ouders of familie	-	-	5	5
5. Contingent woning	-	2	-	2
TOTAAL	8 (22%)	8 (22%)	20 (56%)	36

Minst succesvol was terugkeer naar ouders of familie (0/5). Drie jongeren haakten af, bij twee liepen nog gesprekken. Zelfstandig wonen werd slechts minimaal gerealiseerd: twee jongeren uit dit profiel wonen nu zelfstandig (15%) en 5 jongeren verblijven op een overbruggingsplek (38%): decentrale crisisopvang of begeleid wonen bij De Binnenvest. Meest succesvol is 'tijdelijke huisvesting met begeleiding': 43% van de jongeren in dit profiel (3/7) is geplaatst in het meest passende aanbod: een begeleid wonen plek bij De Binnenvest.

De periode tussen aanmelding en het invullen van de vragenlijst varieert van 4,5 - 7,5 maand. Bij de jongeren die het langst in beeld waren (6,5 - 7,5 maand) is 46% gepaste huisvesting gerealiseerd. Bij jongeren die het kortst in beeld waren (4,5 - 5,5 maand) was dit 11%.

Na gemiddeld 6 maanden is ruim een derde van de dossiers gesloten, of staat op het punt om gesloten te worden.

Gemeente van huisvesting

Slechts één jongere van de acht die gepaste huisvesting vonden, vond dit in de gemeente van herkomst (zelfstandig wonen in Leiden). Twee jongeren vonden een BW plek buiten de regio. Vier jongeren uit de regio (Alphen aan den Rijn, Katwijk (2x), Oegstgeest) kwamen in Leiden terecht (BW en tijdelijke huisvesting met begeleiding). Eén jongere uit Leiden vond zelfstandige huisvesting in Hillegom.

3.6. Knelpunten

De laatst vraag die aan de woonmaatschappelijk werkers is gesteld is wat de redenen zijn waarom huisvesting en zorg wel/niet gerealiseerd zijn. Daarbij werd onderscheid gemaakt tussen problemen en knelpunten bij de cliënten en knelpunten in het aanbod en procedures.

Knelpunten bij de jongeren

De woonmaatschappelijk werkers noemen bij ruim de helft van de jongeren met een briefadres knelpunten bij de jongeren zelf die de realisatie van gepaste huisvesting en zorg in de weg stonden. Bij 45% was dat zorgmijding, gebrek aan motivatie en het niet nakomen van afspraken (9/20).

Figuur 3.1. Realisatie gepaste huisvesting en zorg: knelpunten en belemmeringen bij jongeren met briefadres (N=20).

Bij twee jongeren was hun problematiek belemmerend. Bijvoorbeeld één jongere is vanwege ziekte veel aan huis gebonden. Zij wil niet alleen een dak boven het hoofd maar ook een fijne plek waar ze zich goed voelt. Bij één jongere vormden reiskosten een belemmering om naar afspraken te komen.

Ook bij ruim de helft van de jongeren in de opvang noemen de woonmaatschappelijk werkers knelpunten bij de jongeren zelf. De problematiek van de jongeren wordt het vaakst als obstakel genoemd. Bijvoorbeeld het niet beheersen van de Nederlandse taal, broos vertrouwen (door jeugdervaringen), psychische problematiek die het maken van stappen moeilijk maakt en hele zware problematiek waardoor iemand niet in gangbaar aanbod terecht kan.

Zorgmijding, motivatie en opvolgen van afspraken worden bij 3 jongeren genoemd als knelpunt (18%) ,en bij één jongere, een nieuwkomer, de nog korte inschrijvingsduur voor een woning.

Figuur 3.2. Realisatie gepaste huisvesting en zorg: knelpunten en belemmeringen bij jongeren in de opvang (N=17).

Knelpunten in aanbod en procedure

Woonmaatschappelijk werkers noemen bij de helft van de casussen knelpunten in het huisvestingsaanbod. Met stip op 1 staat de krappe woningmarkt en het gebrek aan betaalbare woningen. Bij 10 van de 38 jongeren (26%) is dit een groot knelpunt, met name bij de jongeren met een briefadres (30%).

Op nummer 2 staan de wachtlijsten voor overbruggings- en doorstroomplekken zoals tussenvoorzieningen van De Binnenvest. Voor 5 jongeren (13%) was dit een knelpunt, waarvan 4 jongeren met briefadres en 1 jongere in de nachtopvang.

Andere knelpunten die genoemd worden zijn:

- Een tekort aan beschermd wonen plekken (3) en aansluiting van het aanbod beschermd wonen bij de problematiek van de jongeren (1).
- Een tekort aan begeleid wonen plekken (3) bij bijvoorbeeld Exodus, Cardea en De Binnenvest en specifiek een tekort voor jongeren met multiproblematiek, verslaving en vermijdend gedrag (1).
- Een tekort aan plekken in de crisisopvang (1)

Verder zijn er knelpunten in de voortgang van de trajecten vanwege wachtlijsten voor behandeling in de GGZ (1), wachtlijsten voor opname in de GGZ (1) en wachten op diagnostiek (1).

Bij 9 dossiers noemen de woonmaatschappelijk werkers ook knelpunten in de regels, procedures en samenwerking met andere partijen. Knelpunten in regels en procedures hebben betrekking op JA (1), Wajong (1), briefadres (1) en de duur van de indicatie aanvraag (2). Details zijn niet bekend. Problemen in de samenwerking hebben betrekking op de terughoudendheid hulp te bieden aan een ‘moeilijke’ cliënt (1x), om hulp te bieden aan een cliënt van een andere instelling (1x) en onduidelijkheid over rollen en verantwoordelijkheden (2x). Dit laatste betrof reclassering: wat mag/kan De Binnenvest doen voor een jongere die al ondersteuning krijgt van de reclassering (1x) en het COA (1x).

Een woonmaatschappelijk werker geeft nog aan dat eerder ingrijpen een uithuiszetting had kunnen voorkomen: De betreffende jongere had zijn huur naar een verkeerd rekeningnummer overgemaakt, waardoor zijn schuld en de boetes bij DUWO enorm opgelopen waren.

3.7. Match tussen vraag en aanbod

In deze paragraaf combineren we de resultaten uit de hoofdstukken 2 en 3. We extrapoleren de resultaten van het 3^e kwartaal van 2018 naar de totale instroom in 2018 en schatten daarmee het benodigde aanbod op jaarbasis.

De schattingen zijn gebaseerd op relatief kleine aantallen die fluctueren naar tijd en plaats en moeten daarom met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

De totale instroom in 2018 bestond uit 105 unieke personen:

- 51 jongeren met alleen een briefadres. Dit betreft voornamelijk jongeren met binding met de Leidse regio (83%).
- 54 jongeren in nacht- en/of crisisopvang, waarvan 45% met binding met de Leidse regio.

Het vragenlijstonderzoek laat als meest passende huisvesting zien:

Voor jongeren met alleen een briefadres

➤ Regulier zelfstandig wonen	35%
➤ Beschermd wonen bij GGZ of VG instelling	10%
➤ Tijdelijke huisvesting met begeleiding	25%
➤ Verblijf bij ouders of familie	25%
➤ Contingentwoning	5%

Voor jongeren in nacht- en/of crisisopvang

➤ Regulier zelfstandig wonen	33%
➤ Beschermd wonen bij GGZ of VG instelling	39%
➤ Tijdelijke huisvesting met begeleiding	11%
➤ Contingentwoning	6%
➤ Onbekend	12%

Als we aannemen dat de woon- en begeleidingsbehoeften van de jongeren die in het derde kwartaal van 2018 instroomden in grote lijnen vergelijkbaar is met de behoeften van jongeren die in de andere

kwartalen van 2018 instroomden, dan zou dat betekenen dat er op jaarbasis behoefte is aan 102 huisvestingsplekken of trajecten:

Behoefte op jaarbasis:

➤ Regulier zelfstandig wonen	37 plekken
➤ Beschermd wonen bij GGZ of VG instelling	26 plekken
➤ Tijdelijke huisvesting met begeleiding	18 plekken
➤ Verblijf bij ouders of familie	13 trajecten
➤ Contingentwoning	5 woningen
➤ Nog nader te bepalen	3 plekken

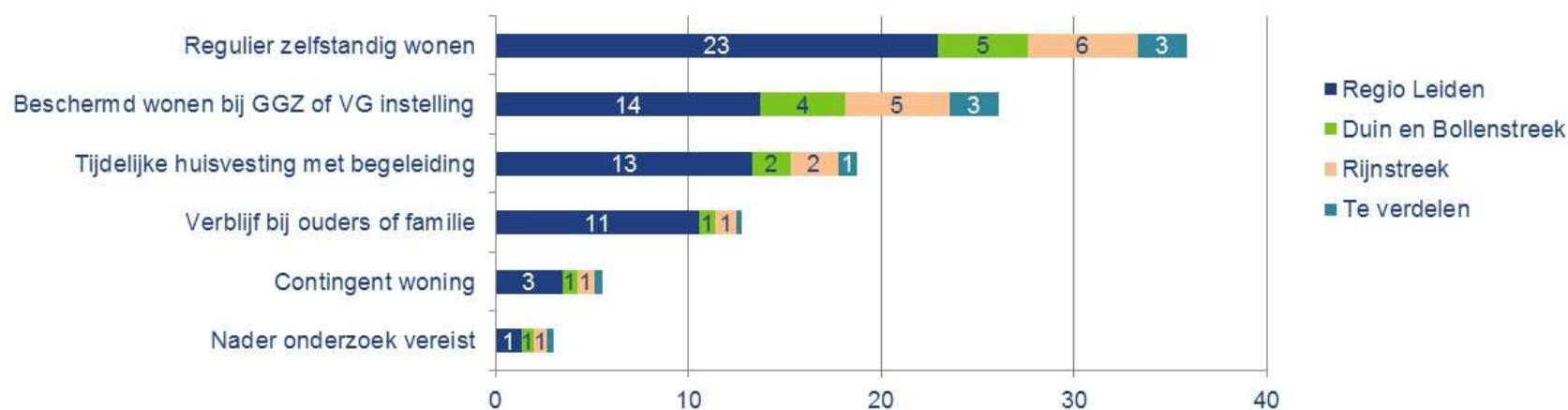
In figuur 3.3 op de volgende pagina, is de woon- en begeleidingsbehoefte uitgesplitst naar subregio. In Duin- en Bollenstreek en Rijnstreek is jaarlijks behoefte aan resp. 12 en 14 woonplekken voor zwerfjongeren die bij De Binnenvest in beeld komen. In de Leidse regio gaat het om 53 plekken; in totaal dus 86 woonplekken.

Deze schatting betreft alleen de behoefte van jongeren die gebruik maken van de nachtopvang of decentrale opvang bij De Binnenvest in Leiden en jongeren met een briefadres die begeleiding ontvangen van De Binnenvest. 37% van de behoefte aan woonruimte is afkomstig van jongeren met een briefadres in Leiden. Zwerfjongeren met een briefadres in de regio zijn nog maar beperkt in beeld. Hun vraag en behoeften zijn daarom niet meegenomen in deze schatting. Hoofdstuk 5 gaat hier verder op in.

Uit paragraaf 3.5 blijkt dat het huidige woon- en begeleidingsaanbod niet voldoende is om aan deze behoefte te voldoen. Het tekort aan woonplekken wordt op basis van de cijfers uit 2018 geschat op 64 plekken.

Onvervulde woonbehoefte, 5-7 maanden na melding (2018):

➤ Regulier zelfstandig wonen	31 plekken
➤ Beschermd wonen bij GGZ of VG instelling	17 plekken
➤ Tijdelijke huisvesting met begeleiding	11 plekken
➤ Contingentwoning	5 woningen

Figuur 3.3. Schatting van de jaarlijkse woon- en begeleidingsbehoefte van zwerfjongeren die in beeld komen bij De Binnenvest in Leiden, naar subregio.

Extra behoefte aan crisisopvang

Naast huisvesting en begeleiding is er ook behoefte aan extra crisisopvangplekken of alternatieve opvangplekken zodat jongeren niet meer in de centrale nachtopvang terecht komen. In 2018 stroomden 43 jongeren in in de nachtopvang. Zeven van hen stroomden door naar de crisisopvang. Voor 36 jongeren was er geen plaats of was een andere, meer intensieve, vorm van tijdelijke opvang nodig. Jongeren verblijven gemiddeld 5,6 maanden in de crisisopvang. Dat zou betekenen dat er 18 extra plekken nodig zijn. Als jongeren in de toekomst opgevangen worden in hun herkomstgemeente, dan past daar de volgende verdeling bij:

Behoeft aan extra plekken crisisopvang en intensieve opvang:

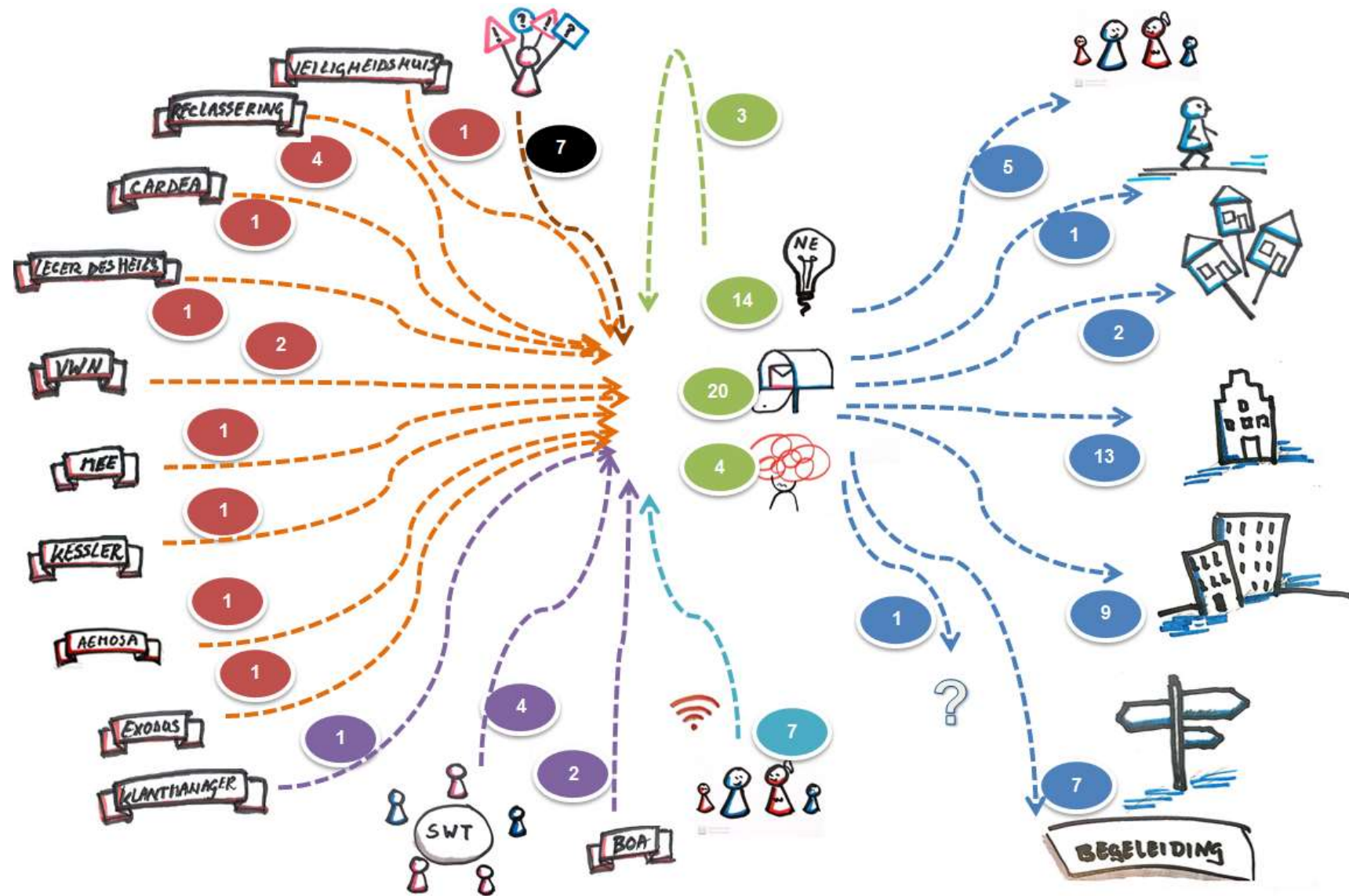
- Leidse regio 5 plekken
- Duin- en Bollenstreek 6 plekken
- Rijnstreek 7 plekken

Deze cijfers geven een indicatie op basis van de situatie in 2018. De behoefte aan crisisopvangcapaciteit hangt sterk samen met de snelheid van uitstroom en de omvang van instroom. Met meer inzet op preventie van dakloosheid, het toegankelijker maken van de woningmarkt en de realisatie van extra aanbod beschermd en begeleid wonen, is minder crisisopvang nodig.

Figuur 3.4. Relatie preventie, uitstroom en capaciteit crisisopvang

3. Verwijzing en uitstroom naar huisvesting 3e kwartaal 2018 (N=38)

Verwijzing

Hulp & opvang

Huisvesting & begeleiding

4. Aanbod voor zwerfjongeren

Dit hoofdstuk beschrijft het professionele aanbod voor zwerfjongeren in de regio Holland Rijnland: hoe ziet het aanbod er uit, wie is de beoogde doelgroep, hoe komen zwerfjongeren bij het aanbod terecht en wat zijn de huidige ontwikkelingen. § 4.1. beschrijft het aanbod aan (praktische) hulpverlening en opvang voor zwerfjongeren en § 4.2. het aanbod aan huisvesting en (woon)begeleiding. Dit hoofdstuk sluit aan bij onderzoeksvraag 2: inventarisatie aanbod voor zwerfjongeren.

4.1. Hulpverlening en opvang

Cardea en De Binnenvest zijn de belangrijke partijen voor (praktische) hulpverlening en begeleiding van dak- en thuisloze jongvolwassenen in de regio Holland Rijnland. De Binnenvest is de enige aanbieder van maatschappelijke opvang in de regio. Informatie in deze paragraaf is afkomstig uit jaarverslagen, internet, gesprekken met medewerkers en beleidsdocumenten.

Cardea

Cardea is een jeugdzorgorganisatie die gezinnen met kinderen en jongeren van 0 tot 23 jaar helpt met ontwikkelings-, gedrags- en gezinsproblemen. Voor jongeren vanaf 16 jaar is een specifiek ondersteuningsaanbod beschikbaar dat zich richt op participatie, zoals het halen van een startkwalificatie (Buitenkans; Pluscoaching), vaardigheden om werk te vinden en houden (Leerwerktrajecten) of een soepele overgang van gesloten naar open jeugdzorg (Participeren kun je leren).

Ook biedt Cardea ambulante en residentiële hulp voor jonge moeders tot 27 jaar (Jong ouderschap) en FamilieNetwerkBeraad waarin familie, vrienden en andere belangrijke mensen samen met de jongeren oplossingen bedenken en een plan maken. Dit aanbod is alleen toegankelijk via het jeugd- en gezinsteam, sociaal wijkteam of (huis)arts. [6].

[Het interview](#)

Gesproken is met een van de hulpverleners oudere jeugd bij Cardea.

Cardea richt zich niet specifiek op zwerfjongeren, maar in de praktijk komen er wel dak- en thuisloze jongeren bij hen terecht. Vaak als ze een uitkering proberen aan te vragen en dat niet lukt. De benodigde stappen zijn voor deze jongeren vaak te hoog gegrepen.

” *‘Ze melden zich aan voor een uitkering en dan moeten ze twee dagen daarna de gemeente bellen en dat hebben ze dan niet gedaan. Of ze sneuvelen in de ‘4 weken periode.’^(d)*

Voorheen kreeg de jongere bij de gemeente een casemanager en een klantmanager. De eerste begeleidde de jongere en de ander was er voor het maken van afspraken gericht op de toekomst van de jongeren; werk, inkomen, school, huisvesting. Nu zijn de functies in een persoon verweven. De gesprekken zijn vaak heel feitelijk en vooral gericht op waarheidsvinding en begeleiding krijgt weinig aandacht. Een ‘echte’ casemanager zou daar behulpzaam bij kunnen zijn.

Andere jongeren komen via een hulpverlener van de ouders bij Cardea terecht, maar er komen ook jongeren die nog helemaal niet zicht waren bij gemeente of hulpverleners.

De meeste tijd voor begeleiding gaat op aan het regelen van de financiën, eenderde tot tweederde van de tijd, en het vinden van een goede GGZ plek.

” *‘Financiële problemen hebben ze bijna allemaal en ook flinke schulden, soms wel 30 á 40 duizend euro schuld met 19 jaar.’*

Jongeren met schulden is voor een hulpverlener haast niet te doen. Het is heel ingewikkeld en specialistisch werk. Er zijn nieuwe initiatieven op dit terrein zoals Debt? To No Debt!, maar de samenwerking verloopt nog lastig. Er is een evaluatie uitgevoerd, maar de uitkomsten - en daaruit voortvloeiende verbeteringen - lieten nog op zich wachten. Halverwege 2020 gaat een nieuwe versie van Debt? To No Debt! van start.

Om hulp toe te laten hebben jongeren inzicht nodig in de eigen situatie en last van de problemen om zo te weten ‘dit wil ik niet’.

De jongerenwerker onderscheidt drie groepen jongeren:

- Jongeren die te motiveren zijn
- Jongeren die je op het juiste moment in hun nekvel moet grijpen
- Jongeren die niet leren en waarbij je elke keer opnieuw moet ingrijpen.

De begeleiding vanuit Cardea past minder goed bij deze laatste groep. Daar is het outreachende jongerenteam van De Binnenvest voor: in contact blijven en in gesprek blijven, motiveren naar hulpverlening, en als er een mogelijkheid is dan weer een nieuwe start maken. Ook als jongeren in latere perioden van hun leven nog zorg nodig hebben, en ook continue zorg, dan kunnen ze beter bij De Binnenvest terecht.

Bij Cardea constateert men een behoefte aan meer plekken waar jonge dakloze ouders samen met hun kind opgevangen kunnen worden. Verder constateert Cardea een behoefte aan een respijt-huis voor jongeren (2-3 plekken) en meer maatwerk bij toepassen van regiobinding. De meeste jongeren hebben geen of een zwak sociaal steunnetwerk, en in een andere (meer stedelijke) omgeving vinden ze vaak beter hun draai. Doorstroom is ingewikkeld vanwege hoge huren en problemen met garantstelling huur- en sleutelgeld. Ouders van deze jongeren willen of kunnen meestal niet garant staan.

Binnenvest

Het Jongerenteam in Leiden

Het Jongerenteam van De Binnenvest in Leiden richt zich op jongeren met multi-problemen. Dat kunnen jongeren zijn die overlast veroorzaken, een verleden in de jeugdzorg hebben of uit de jeugdgevangenis Teylingereind komen. Vaak hebben ze al veel hulpverleners gehad en dreigen door alle regelgeving tussen wal en schip te vallen. Of in de woorden van een hulpverlener van Cardea:

“ *‘De Binnenvest is de graadmeter of andere organisaties de jongeren kunnen handelen. Zij zijn het uiterste vangnet. Als ze ergens niet terecht kunnen omdat er wachtlijsten zijn, komen ze uiteindelijk daar terecht.’*

De jongeren zijn meestal dakloos, hoewel sommigen nog wel thuis wonen of bij familie, vrienden of kennissen maar zich daar niet kunnen inschrijven en daardoor geen verblijfadres hebben. [7]

Het Jongeren team van De Binnenvest bestond uit woonmaatschappelijk werkers en persoonlijk begeleiders. Meestal zien ze de jongeren op het spreekuur bij Het Spil, Pelikaanstraat 5. Daar kunnen jongeren op werkdagen terecht van 9.00 - 12.30 uur en 13.00 - 17.00 uur. Daarnaast wordt ook outreachend gewerkt. De Binnenvest kan al aan het werk voordat de jongeren officieel is aangemeld. Deze manier van werken is nodig om de moeilijker doelgroep jongeren te bereiken.

“ *‘Die willen niets meer. Het kost een half jaar voor je een vertrouwensband hebt opgebouwd. Dan kom je in de fase van uittesten. Daarvoor moet je ook een periode uittrekken.’*

De begeleiding richt zich op de basics: stabiliteit en structuur, aanleren van woonvaardigheden zoals gasrekening betalen en koken. Hulpverleners geven aan dat er vooral voor jongeren met een verleden in de jeugdzorg veel tijd nodig is.

“ *‘Vaak wordt er nogal simplistisch gedacht. Bijvoorbeeld dagbesteding als oplossing. Maar de materie is zó verschrikkelijk taai.’*

Regionale teams

Er zijn 3 regionale teams: Team Kuststreek met werkgebied: Katwijk en Noordwijk, Team HLT gemeenten met werkgebied Hillegom, Lisse en Teylingen en Team Alphen met werkgebied Alphen aan den Rijn, Kaag en Braassem en Nieuwkoop. In paragraaf 5.2 wordt ingegaan op hun werkzaamheden. Jongeren in Voorschoten, Oegstgeest, Leiderdorp en Zoeterwoude kunnen in Leiden terecht voor opvang en begeleiding.

Briefadres

Een briefadres is een adres waarop men zich met toestemming van de gemeente tijdelijk mag inschrijven zonder dat men als bewoner wordt gezien. Een adres is nodig om zich te kunnen inschrijven op Woningnet, te solliciteren, een uitkering aan te vragen of een zorgverzekering af te

sluiten. Het is een belangrijke voorwaarde om het leven weer op de rails te krijgen.

Leidse jongeren die geen verblijfadres hebben, kunnen op het adres van De Binnenvest (Pelikaanstraat 5) een briefadres aanvragen bij de gemeente. In de andere gemeenten wordt meestal het adres van het gemeentehuis verstrekt. Zie 5.2.

Aanvragen voor een briefadres in Leiden worden door De Binnenvest gecheckt, indien nodig met een bezoek op locatie, en voorgelegd aan de Postcommissie. Deze commissie, waarin medewerkers van De Binnenvest en sociaal wijkteam Binnenstad zitting hebben, brengt wekelijks advies uit aan de gemeente.

De aanvraag van een briefadres in de regiogemeenten verloopt niet altijd soepel. Ook als door De Binnenvest de situatie uitgezocht en beschreven is, kan het nog voorkomen dat een briefadres geweigerd wordt.

„ Drie kinderen in het gezin hebben gedragsproblemen, ze zitten in de schuldsanering en met de moeder gaat het niet goed, er dreigt escalatie, en de gemeente zegt “Ga maar terug naar je moeder.”

Zonder briefadres komen jongeren niet verder. Dan hebben ze geen DigiD, inkomen, zorgverzekering etc. In paragraaf 5.2 wordt in meer detail ingegaan op de ervaringen met briefadressen in de regiogemeenten.

Jongeren die in aanmerking komen voor een briefadres krijgen een woonmaatschappelijk werker van De Binnenvest toegewezen die hen ondersteuning biedt op verschillende leefgebieden. Ook bij deze groep zien de hulpverleners van De Binnenvest veel zorgmijding.

„ En té hoge verwachtingen. Het moet precies zoals ze het in gedachten hebben.

Hulpverleners geven aan dat jongeren vaak alleen voor een briefadres en een woning komen. Maar er speelt vaak veel meer. Als je daar niets aan doet en de jongere krijgt een woning bij een woningbouwcorporatie, dan staat hij/zij zo weer op straat. Vanwege overlast, geldproblemen. De Binnenvest gaat voor een duurzame oplossing.

„ Hulpverlening bij De Binnenvest is gericht op duurzaam herstel. We willen niet dat cliënten weer terugkomen. Als begeleider probeer je daarom een band te creëren.

Crisisopvang of decentrale opvang

De Binnenvest beschikt over een aantal crisiswoningen in de gemeente Leiden, waarvan een aantal panden zoals Smaragdlaan specifiek voor de opvang van jongeren zijn. De doelgroep zijn jongeren die acuut dakloos zijn zonder prominente verslaving of psychiatrie.

„ De woningen zijn niet geschikt voor zware gebruikers of cliënten die dealen.

De jongeren die daar verblijven krijgen intensieve begeleiding op verschillende leefgebieden: werk, school, GGZ-hulp, vrijetijdsbesteding, enzovoort. Verblijf in de crisiswoning is tijdelijk. Vandaaruit wordt gewerkt aan doorstroom naar een eigen kamer of woning.

Ook in een aantal andere gemeenten in de regio beschikt De Binnenvest over woningen of appartementen waar crisisopvang geboden kan worden aan mensen die acuut dakloos zijn. Deze opvang is gericht op gezinnen of volwassenen en niet op jongeren.

Ander hulpaanbod voor jongeren

Het hulpaanbod van De Binnenvest voor de jongeren bestaat verder nog uit hulp bij praktische zaken (Bootcamp), groepsgesprekken met lotgenoten, social parenting, bemiddeling, begeleiden naar andere zorgaanbieders en maken van een budgetplan.

Centrale Opvang: Nieuwe Energie en gebouw C

Nieuwe Energie is de centrale plek in Leiden voor dag- en nachtopvang en begeleiding van mensen die dakloos zijn geraakt. Overdag is er altijd een hulpverlener beschikbaar. Ook kan men er terecht om een praatje te maken, iets te eten, douchen of een was te draaien. Om 21.00 uur opent de nachtopvang. Er zijn 50 reguliere slaapplekken en 9 doorstroomkamers voor zowel mannen als vrouwen. In 2018 kon in de winter, wanneer er meer aanmeldingen zijn, ook overnacht worden in de annex: gebouw C.

Nieuwe Energie is in principe niet bedoeld voor de opvang van jongeren, maar wordt daar in voorkomende situaties wel voor gebruikt. Het rapport van de DSP-groep [1] laat zien dat in maart 2018 tien jongeren in de Centrale Opvang verbleven. Als redenen voor het verblijf in de NE noemen zij het ontbreken van een geschikte vorm van opvang en begeleiding, onvoldoende beschikbaarheid van passende begeleiding buiten de opvang, of incidenteel omdat de jongeren geen andere slaapplek konden regelen.

Ontwikkelingen

Vanuit De Binnenvest wordt toegewerkt naar de verkleining van de centrale nachtopvang. Dit wil men bereiken door uitstroom van cliënten naar de gemeenten van herkomst, uitbreiding van decentrale opvangplekken in alle gemeenten in Holland Rijnland en het realiseren van tussenvoorzieningen. Dit zijn eenpersoonsunits met begeleiding voor cliënten die uitstromen uit de Nieuwe Energie. Het is de bedoeling dat zij zich dan na een periode van een jaar definitief ergens vestigen.

De interviews / gesprekken

Medewerkers bij De Binnenvest hebben de indruk dat in Leiden de dak- en thuisloze jongeren door andere partijen zoals sociale wijkteams, boa en ketenpartners goed doorgestuurd worden. De Binnenvest is hier ook bekend bij de jongeren. Ze weten de weg te vinden.

In de regio ligt dat anders. De Binnenvest medewerkers in Leiden zien de toestroom van jongeren uit de regio toenemen. Doordat die jongeren nu in beeld komen, komt de vraag op wat daar allemaal speelt.

” *‘Zolang je niemand ziet, weet je ook niks en lijken er geen problemen te zijn. Dat is ook wat gemeenten zeggen: nee, hier speelt dat niet.’*

Voor de jongeren bij De Binnenvest in Leiden terecht komen is er vaak al een hele geschiedenis aan vooraf gegaan.

” *‘Waar ze wonen is niks. Ze gaan dus ook niet op zoek, want er is niks. Ze gaan zwerven.’*

Jongeren komen na verloop van tijd in Leiden terecht en belanden uiteindelijk bij de Nieuwe Energie. Jongeren uit Katwijk weten ondertussen dat er een plek is waar ze terecht kunnen. Die zien ze nu regelmatig bij De Binnenvest.

Een andere reden voor de hoge instroom is het verdwijnen van intramurale bedden in de GGZ. De Binnenvest, NE, fungeert als vangnet.

” *‘We zeggen nooit nee, want er is daarna niks meer waar ze terecht kunnen.’*

Uitstroom is er vooral naar de Haardstee, Prodeba en Gemiva. Zie 4.2 Huisvesting en begeleiding. In de Wlz zijn momenteel wachtlijsten. Andere opties voor uitstroom die genoemd worden zijn contingent woningen en gespecialiseerd aanbod, zoals Cardea Check-in, De Josef in Alphen aan den Rijn, Binnenvest Clean House, Philadelphia begeleid wonen en intensief begeleid wonen.

Voor jongeren met relatief weinig problemen is uitstroom nog het moeilijkst, volgens de medewerkers. Het enige dat De Binnenvest kan doen is inschrijven op Woningnet en voor huisvesting voor jongeren bij DUWO of Stichting Huisvesting Werkende Jongeren. *‘Meer kunnen we niet’*. De wachttijd is lang.

LVB en psychiatrische problematiek

De groep jongeren waar De Binnenvest de meeste problemen mee heeft, zijn jongeren met een combinatie van LVB en psychiatrische problematiek: ernstige gedragsproblemen, autistische trekken en/of oppositioneel gedrag. Uit de gesprekken komt naar voren dat deze jongeren veel overlast en ellende voor de maatschappij veroorzaken, met vernieling, diefstal etc. Vaak zaten ze al voor hun 10e in een instelling. Op hun 18e zijn ze handelingsbekwaam en worden “los gelaten”. Er is nog wel zorg maar die is vrijblijvend.

” *‘En ondertussen zijn ze héél zorgmijndend geworden.’*

Deze jongeren kunnen zich niet aan regels houden en na hun 18e raken ze werk of school heel vlug kwijt. Ze hebben dan geen inkomen meer of studiefinanciering en geen idee hoe ze een uitkering moeten aanvragen.

Als ze werken moeten ze teveel betaalde uitkering terug betalen, dat lukt niet en schulden stapelen zich op. Dat gaat gauw, heel gauw fout.

Deze jongeren hebben overlevingsstrategieën. Ze lenen makkelijk geld en hebben ook andere manieren om aan geld te komen maar geen inzicht in de consequenties van hun gedrag. De term 'gewetenloos' valt. Sociaal emotioneel zitten deze jongeren op het niveau van een 11-jarige.

Een gedwongen opgelegd hulptraject kan alleen na tussenkomst van de rechter. De overheid zou zich proactiever moeten opstellen, aldus de medewerkers.

” *'De rechter zegt 'ik zie geen aanleiding'. Moet er eerst een negatief dossier zijn? En hoe dik moet dat zijn?'*

Samenwerking in Leiden

De Binnenvest werkt in Leiden veel samen met Cardea, vooral op casusniveau. Het Spil en ExposeYour zitten vlakbij elkaar. Medewerkers kunnen gemakkelijk even over en weer cliënten bespreken. Vooral de problematische cliënten. Daar heeft De Binnenvest meer expertise op. Inzet van De Binnenvest is om te voorkomen dat Cardea cliënten verder uitvallen en bij De Binnenvest instromen.

Voor de doelgroep met LVB/VG werkt De Binnenvest o.a. samen met De Haardstee, Gemiva en MEE. MEE doet bijvoorbeeld de IQ test bij cliënten.

Doorbrekersoverleg

Zes jaar geleden zijn de werkers van De Binnenvest, Cardea, Project JA, jongerenwerk, de Haardstee en toen nog het maatschappelijk werk gestart met een overleg om op casusniveau, gebruikmakend van elkaars expertise, oplossingen voor jongeren te zoeken. Inmiddels is het een doorbrekers-overleg geworden met De Binnenvest, Cardea, JA, Jongeren Outreach Team (JOT), jeugd- en gezinsteam, sociaal wijkteam en Brijder, waarbij snel opgeschaald kan worden en regelgeving doorbroken.

Een voorbeeld daarvan is het doorbreken van de regel dat mensen uit Leiden moesten komen voordat ze in Leiden een postadres konden krijgen.

” *'Maar als iemand uit Curaçao komt of je komt uit detentie, dan is dat lastig.'*

Uit de gesprekken blijkt dat er nog de nodige uitdagingen liggen. Er zou nog steeds geschoven worden tussen organisaties, te veel binnen kaders gedacht worden en niet over wat er nodig is voor de jongere. En ook op elkaar wachten zonder knopen door te hakken.

” *'In plaats van moeilijke gevallen uit de weg te gaan zou men juist de uitdaging moeten zien.'*

Een ander obstakel voor De Binnenvest is dat verslavingsproblemen eerst opgelost moeten zijn vóór zorg geleverd kan worden door de GGZ. Wat ook niet hielp:

- Dat je geen studiefinanciering krijgt als je schulden hebt. Dat betekent dus dat iemand géén startkwalificatie haalt.
- Of dat een goede interventie als 'Debt to No Debt' ^(e) alleen beschikbaar is als je minder dan 10.000 euro schuld hebt. (NB Deze grens is in 2020 afgeschaft.)
- Of niet saneerbare boetes.

4.2. Huisvesting en begeleiding

In paragraaf 4.2 wordt ingegaan op het aanbod aan huisvesting en begeleiding van jongvolwassenen. Naast Cardea en De Binnenvest zijn er in de regio Holland Rijnland meerdere aanbieders van beschermd en begeleid wonen die zich, al dan niet specifiek, op jongvolwassenen richten. Informatie is afkomstig uit jaarverslagen, internet, gesprekken, beleidsdocumenten en een overzicht van het aanbod maatschappelijke opvang/beschermd wonen van de HR gemeenten van juni 2019 [5].

Cardea

Cardea heeft verschillende woonvarianten voor jongeren in afnemende mate van ondersteuning en toezicht. Voor de jongere groep vanaf ongeveer 15-16 jaar die nog te jong zijn om zelfstandig te wonen en behoefte hebben aan een vorm van gezin met geborgenheid, heeft Cardea het Naastwonend Mentorhuis met 24 uur zorg en toezicht. De light versie is

voor jongeren die wat ouder zijn en meer zelfstandigheid hebben en alleen wat ondersteuning behoeven. Hier komen vooral jongeren die uit de jeugdzorg stromen. De huisvestingskosten worden gefinancierd vanuit een beschermd wonen indicatie (ZZP3-5) of een indicatie voortgezette jeugdhulp (18-23 jaar).

In Leiden zijn 14 Naastwonend Mentor plekken met 5 satelliet plekken en 16 Naastwonend Mentor Light plekken. 14 van deze plekken zijn beschermd wonen plekken. Beschermd wonen plekken in een Naastwonend Mentorhuis zijn er verder in Leiderdorp (1), Teylingen (3), Lisse (5), Noordwijk (1) en Alphen aan den Rijn(4). Zie tabel B1 in de bijlage. In totaal kan Cardea op jaarbasis 32 trajecten beschermd wonen inzetten verdeeld over de regio Holland Rijnland.

In het project de Rondedans in Leiden beschikt Cardea sinds juni 2018 over woonruimte voor 5 jongeren uit de jeugdhulp die toe zijn aan een volgende stap in zelfstandigheid en die geen geschikte en betaalbare woonruimte kunnen vinden. De jongeren ontvangen ambulante hulp van Cardea. Toegang is op basis van ZZP2 (Scheiden Wonen en Zorg).

Check-in (voorheen het Werkhotel) in Leiden richt zich op jongeren die vanuit een thuissituatie komen of vanuit de straat en op verschillende levensdomeinen vastlopen en die met ambulante hulp en wonen zelfstandig kunnen uitstromen. De jongeren hebben een huurcontract bij een corporatie en een ambulant traject bij Cardea gericht op zelfstandig leven, wonen en werken (Wmo indicatie Begeleiding Speciaal). Als de jongere begeleiding weigert, dan beëindigt ook het wonen. In 2018 waren er 13 plekken, waarvan 4 specifiek voor moeders met een kind. In het verleden waren er 20 plekken.

De Driftkikker op de Driftstraat in Leiden, een voormalig schoolgebouw wordt verbouwd tot 14 wooneenheden voor verschillende doelgroepen, waarvan 6 voor jongeren. Hier wordt vanaf voorjaar 2020 24-uurs verblijf geboden met behandeling en begeleiding.

In Voorhout (gemeente Teylingen) heeft Cardea een Trainingshuis voor jongeren van 16 tot 23 jaar die vaak al een lange geschiedenis in de hulpverlening achter de rug hebben. Er wonen 6 a 7 jongeren die begeleid

worden door een klein team. Twee van de plekken worden gefinancierd vanuit een beschermd wonen indicatie.

Ontwikkelingen

Het landschap verandert snel, dus ook de behoeften aan vormen van onderdak voor jongeren.

- Er is meer behoefte aan alleenstaande plekken in plaats van groepswooningen, bijvoorbeeld voor jongeren die snel overprikkeld zijn.
- De ontwikkelingen bij de GGZ van Rivierduinen, onder andere het sluiten van de sluiten van de trauma afdeling, leiden tot een toename van GGZ cliënten bij Cardea.
- Bij Cardea is het aantal jongeren met een licht verstandelijke beperking of een intelligentieniveau daar dicht tegenaan de afgelopen jaren toegenomen.
- Cardea heeft de leeftijdsgrens opgeschoven naar 30 jaar omdat de problematiek langer duurt en ingewikkelder wordt.

De Binnenvest

Naast opvang biedt De Binnenvest ook verblijf in beschermde woonvormen in de wijk, in het Sociaal Pension aan het Morsspad (eigen kamer met keuken en sanitair en 24 uren-toezicht) en bijzondere woonvormen zoals scheve huisjes [8]. In 2017 ging het in totaal om 87 plaatsen waarvan 57 in Leiden en 10 in Alphen aan den Rijn. Zie tabel B2 in de bijlage. Doelgroep zijn personen 18 jaar en ouder met GGZ-problematiek en (relatief stabiele) verslavingsproblematiek.

In het Sociaal Pension is slechts één kamer beschikbaar voor jongeren. Jongeren komen daar pas terecht nadat alle andere vormen van opvang (NE, decentrale opvang) niet passend blijken te zijn. Nooit direct na aanmelding.

De beschermde woonvormen in de wijk zijn wel geschikt voor jongeren. Overdag is zorg en toezicht aanwezig en 's avonds en 's nachts op afroep. Er wordt toegewerkt naar zelfstandigheid. De woningen zijn bezit van woningcorporatie, gemeente of diaconie. De cliënt heeft een huurcontract

bij De Binnenvest. Eén van de locaties in Leiden is een zogenaamd Clean House waar cliënten na detox terecht kunnen. [5]

Een laatste type zorg dat De Binnenvest biedt is zelfstandig wonen met begeleiding zoals tussenvoorzieningen (eenpersoonsunits voor uitstroom uit de nachtopvang) en ambulante begeleiding [9].

Ontwikkelingen

De Binnenvest is betrokken bij diverse pilots met betrekking tot spoedzorg en lichtere vormen van beschermd wonen voor jongeren. Zie verderop in deze paragraaf.

Overig aanbod beschermd en begeleid wonen

In de regio Holland Rijnland is een uitgebreid aanbod beschermd en begeleid wonen voor verschillende doelgroepen. Het merendeel is voor volwassenen van 18 jaar en ouder, en niet specifiek voor jongvolwassenen (<27 jaar). Hieronder volgt een overzicht van het aanbod naar (combinatie van) problematiek: LVB/VG, autisme en overige psychiatrische aandoeningen.

Beschermd wonen voor LVB/VG problematiek

Gemiva, Haardstee, Philadelphia, Raamwerk, 's Heerenloo, en Stichting Sterksaam bieden beschermd wonen aan voor (jong)volwassenen met een LVB al dan niet in combinatie met psychische problemen en/of autisme. Philadelphia heeft als leeftijdsgrenzen 25 tot 55 jaar. De andere aanbieders hanteren als leeftijdsgrens 18 jaar of ouder. In totaal gaat het om 288 plekken in de regio Holland Rijnland, waarvan 94 in Leiden en 64 in Alphen aan den Rijn. Het betreft vooral zelfstandige appartementen. In Leiden zijn 45 van de 94 plekken expliciet voor (jong)volwassenen. In 2 voorzieningen zijn ook plekken voor alleenstaande moeders met kinderen (37 plekken). Zie tabel B3 in de bijlage.

Het aanbod bestaat voor 80% uit zelfstandige woonruimte: appartementen en studio's. Ongeveer de helft van het aanbod betreft intramurale zorg. Cliënten betalen geen huur maar een eigen bijdrage. Bij het overige aanbod hebben de cliënten een huurcontract bij een woningcorporatie of bij de instelling waar zij verblijven.

De mate van zorg en toezicht varieert. Bij twee derde van het aanbod is 24-uur begeleiding en ondersteuning met slaapwacht. Bij de andere voorzieningen is begeleiding op afspraak maar wel 24 uur bereikbaar. Alleen bij het aanbod van Haardstee/Binnenvest is de begeleiding gericht op zelfstandig wonen.

Beschermd wonen voor autisme zonder LVB

Voor jongvolwassenen met autisme, zonder LVB, is aanbod te vinden bij Rivierduinen, de Haardstee, Rivierduinen, Prodeba (18-30 jaar), Stumass (studenten), Silhouet, Kwintes en IVA wonen (20-55 jaar). In totaal gaat het om 208 plekken in de regio Holland Rijnland waarvan 121 plekken in de gemeente Leiden. Het aanbod bestaat voor bijna de helft uit zelfstandige woonruimte (appartementen of studio's). Zie tabel B4 in de bijlage.

De mate van zorg en toezicht varieert. Bij een deel van het aanbod is 24-uurs zorg/toezicht aanwezig, bij andere voorzieningen van 07-22 uur of 09-21 uur of er is alleen begeleiding op afspraak. Toegang is op basis van ZZP GGZ3 of hoger.

Overig aanbod voor beschermd en begeleid wonen

Voor jongvolwassenen met psychiatrische problematiek is er beschermd wonen aanbod te vinden bij Rivierduinen, Gemiva, Soeverein en de Steenrots. Zie Tabel B5 in de bijlage. Genoemd aanbod is niet specifiek gericht op autisme of LVB problematiek. In totaal gaat het om 232 plekken in de regio Holland Rijnland waarvan 53 in Leiden en 89 in Oegstgeest. Een groot deel van het aanbod in Oegstgeest is toegankelijk voor personen met een dubbele diagnose (psychiatrische plus verslavingsproblematiek). Ook in Katwijk en Hillegom is aanbod van Rivierduinen. 90% is intramuraal. Toegang is op basis van ZZP 3-5.

Het betreft vooral zelfstandige appartementen. Ondersteuning is aanwezig overdag van 9-17 uur en bij een aantal voorzieningen ook in de avond (tot 19 of 22 uur). Bij calamiteiten kan 's nachts de bereikbaarheidsdienst gebeld worden. Op één locatie (3 plekken) is ondersteuning twee keer per week aanwezig. Doel van de ondersteuning is veelal toewerken naar zelfstandigheid, maar dit wordt niet bij iedere cliënt realistisch geacht (bijv ZZP 5 of mensen met bloeiende psychoses).

In Katwijk biedt De Brug beschermd wonen aan 17 (jong)volwassenen die uit de verslavingszorg komen (alcohol, drugs, gokken, gamen) en 2 Kocon woningen voor ex-gedetineerden.

Beau Begeleid Wonen is een kleinschalige woonvoorziening in het centrum van Alphen aan den Rijn voor (jong) volwassenen met een licht verstandelijke beperking en/of een ontwikkelingsproblematiek.

Pilots beschermd wonen

In Holland Rijnland worden een aantal pilots uitgevoerd die het mogelijk moeten maken dat inwoners zo zelfstandig mogelijk kunnen wonen en daarbij passende begeleiding en ondersteuning ontvangen. Doel van de pilots is inzicht opdoen over de doelgroepen en voorzieningen waarbij en de voorwaarden waaronder ambulantisering en decentralisering van de zorg mogelijk is.

Binnen de Pilot Beschermd Wonen licht worden kleinschalige woonvoorzieningen ontwikkeld voor jongeren van 18-30 jaar die nog niet in staat zijn te vertrekken uit intensieve, dure vormen van 24-uurs hulp, maar wel een grotere mate van zelfstandigheid aankunnen. Cardea, Prodeba en De Binnenvest zijn betrokken bij deze pilot. Het aanbod vult het gat tussen intensieve intramurale hulp en zelfstandig wonen.

De pilot Pitstop Duin- en Bollenstreek richt zich op het organiseren en borgen van vroeg-signalering en terugvalpreventie vanuit de woonbegeleiding, FACT-teams en Sociaal Wijk Teams. Pitstop is een plek waar een jongere 2-3 weken opgevangen kan worden als er thuis te veel problemen zijn.

Ouderinitiatief Alphen richt zich op het realiseren van een woonvorm voor 10-15 jongeren met ASS met een normale tot hoge intelligentie. Ook de pilots Gewoon Rijnstreek (24/7 begeleiding bij de cliënt thuis en een tijdelijke opvangplek bij terugval) bereiken een groot aantal jongeren.

Niet specifiek gericht op jongeren zijn de pilots Zelfstandig wonen binnen bereik (gericht is op de overstap van BW naar een vorm van zelfstandig wonen door versterken zelfmanagement, organiseren van buurtcircles en

borgen vroegsignalering en terugvalpreventie), WMO Spoedzorg (verminderen huidige knelpunten in de spoedzorg) en Respijthuis / herstelwerkplaats. Hier wil men zelfstandig wonende mensen met psychische problematiek rust bieden en de mogelijkheid te werken aan herstel. [11]

Contingent woningen

De regio Holland Rijnland kent sinds 2005 een regeling voor de Huisvesting van Bijzondere Doelgroepen, de zogenaamde “contingent-regeling voor bijzondere doelgroepen”. Deze bijzondere doelgroepen zijn (uitstromende) cliënten van intramurale zorginstellingen, die volgens de afspraken in de contingent regeling als tussenfase naar volledig zelfstandig wonen, een woning op basis van een driepartijen-overeenkomst krijgen aangeboden. Bij een geslaagd traject kan vervolgens een zelfstandige huurovereenkomst gesloten worden. [10]

In 2017 en in 2018 zijn in de regio Holland Rijnland afspraken gemaakt voor respectievelijk 187 en 189 woningen. In 2017 is 171 keer gebruik gemaakt van de contingent regeling. De instellingen met de meeste huisvesting voor bijzondere doelgroepen zijn: De Binnenvest (86 waarvan 34 in Leiden), GGZ/Rivierduinen (25, waarvan 10 in Leiden), Cardea (12, waarvan 5 in Leiden) en De Haardstee (10, waarvan 4 in Leiden).

Bij Cardea geeft men aan dat de contingent woningen gebruikt worden voor jongeren die na uitstroom uit de jeugdzorg nog zorg nodig hebben of door langdurig verblijf in de jeugdzorg niet ingeschreven staan voor een huurwoning. Dit laatste komt nog maar weinig voor sinds men bij Cardea op verschillende niveaus aandacht voor dit onderwerp is gevraagd o.a. in de trainingen “De ideale hulpverlener” en “Ben je er klaar voor”. Contingent woningen worden ook gebruikt voor uitstroom uit Check-in en het naastwonend mentorhuis. Doordat er een tekort is aan contingent woningen stagneert daar de uitstroom.

De Binnenvest heeft de contingent woningen in 2017 uitsluitend verhuurd aan alleenstaanden (27 jaar of ouder) en gezinnen, en niet aan jongeren [9].

5. Signalering en toeleiding zwerfjongeren

In hoofdstuk 2 is het aantal zwerfjongeren in de regio Holland Rijnland in kaart gebracht aan de hand van registratiegegevens van De Binnenvest. Echter, niet alle zwerfjongeren zijn bij De Binnenvest in beeld. In hoofdstuk 5 beschrijven we hoe de signalering en toeleiding van zwerfjongeren is georganiseerd. In §5.1 wordt de situatie in Leiden beschreven en §5.2 in de andere gemeenten in de Holland Rijnland. Aan de hand van interviews brengen we in kaart óf, welke en hoeveel jongeren mogelijk niet in beeld zijn. In Leiden zijn gesprekken gevoerd met 'signalerende partijen' zoals sociale wijkteams en boa; in de regio met de regionale teams van De Binnenvest. In §5.3 worden de briefadressen uit de BRP geanalyseerd.

5.1. Signalering en toeleiding zwerfjongeren in Leiden

In deze paragraaf wordt ingegaan op de wijze waarop zwerfjongeren in Leiden in beeld komen en hoe en naar wie verwijzing plaats vindt. De paragraaf sluit aan bij onderzoeksvraag 1: inventarisatie instroomplekken zwerfjongeren.

Op advies van sleutelfiguren en op basis van de sneeuwbalmethode is gesproken met organisaties in Leiden die mogelijk in contact komen met zwerfjongeren. Deze staan in schema 4 op de volgende pagina vermeld en hun mogelijke rol in de signalering van zwerfjongeren.

We maken onderscheid tussen de trajecten van jongeren die dreigend en feitelijk dakloos zijn.

- Blauw : jongeren die dreigend dakloos zijn, suboptimaal of marginaal gehuisvest zijn
- Oranje: jongeren die acuut of feitelijk dakloos zijn.

Bij vier organisaties zijn interviews afgenomen: wijk boa, Veiligheidshuis, ExposeYour en Diaconaal Centrum De Bakkerij. In de interviews is gevraagd naar de werkwijze van de organisatie, of en hoe men in contact komt met dak- en thuisloze jongeren, om hoeveel jongeren het gaat, wat

hun problematiek is, of de jongeren verwezen worden naar De Binnenvest en welke acties men verder onderneemt. Met twee organisaties, het Outreachend Team van De Binnenvest en Inloophuis Leiden was al eerder gesproken in het kader van Daklozentelling 2018. Informatie uit deze gesprekken is ook verwerkt in deze paragraaf.

Wijk boa

De afdeling Handhaving Openbare Ruimte heeft een paar jaar geleden de wijk boa in de gemeente Leiden geïnstalleerd. Boa staat voor buitengewoon opsporingsambtenaar. Het doel van de wijk boa's is de leefbaarheid voor inwoners te vergroten. Dit heeft raakvlakken met openbare orde en veiligheid. Gemeente Leiden heeft 4 gebieden en 4 teams van wijk boa's. De gebieden zijn: Centrum, Leiden Zuid, Leiden Noord en Leiden West. Er zijn accentverschillen tussen de gebieden, zo heeft Centrum een groter aantal toeristen en ondernemers waar de wijk boa contact mee onderhoudt.

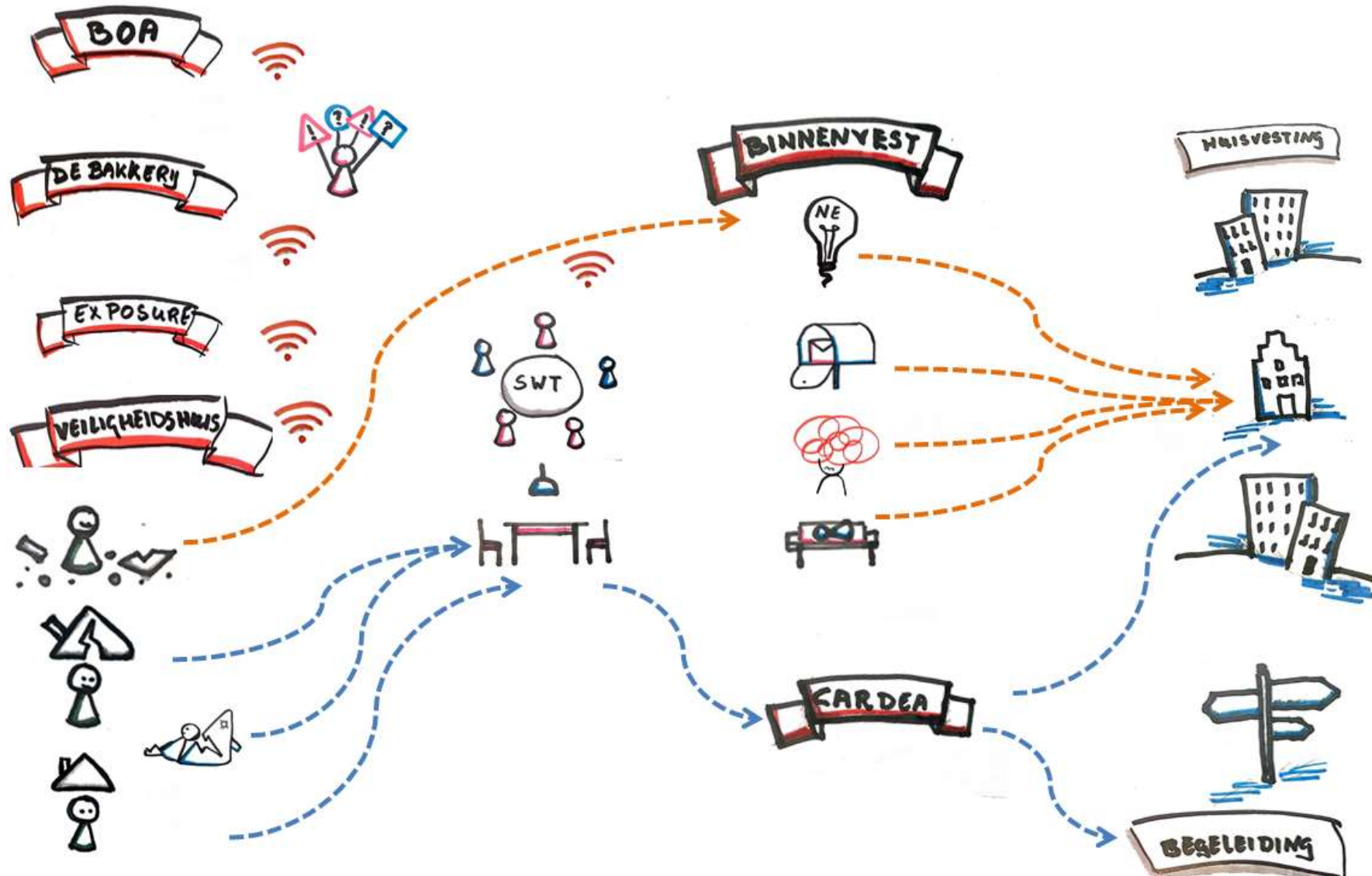
De wijk boa heeft korte lijnen met de wijkagenten en verwijst ook door naar instanties. Hiervoor nemen ze deel aan signaleringsoverleggen. Er zijn ook jeugd boa's die zich bezig houden met jeugdoverlast. De focus ligt dan niet op de overlast maar zij proberen deze jongeren uit de anonimiteit te halen en onderliggende oorzaken op te pakken. De prioriteiten en accenten voor de signalering worden in het Uitvoerings-programma Handhaving opgesteld. Hierin staan geen zorgaccenten voor jongeren.

Het interview

Er is gesproken met een van de wijk boa's Centrum. De dagdienst begint voor hem om 7 uur met het fietsen van een vaste buitenronde. Na de dagelijkse briefing op politiebureaus over noodhulpdiensten en briefing op kantoor, gaat de wijk boa het centrum in om mensen aan te spreken en meldingen te doen, huisbezoeken af te leggen en deel te nemen aan overleggen met andere partijen.

De wijk boa spreekt zwerfende jongeren aan op straat en vraagt dan naar ID gegevens. Hij treft gemiddeld eens in de twee maanden iemand aan die geen NAW gegevens kan opgeven. Wanneer de opgegeven ID gegevens vals zijn, wijst de wijk boa hier ter plaatse op.

4. Signalering, opvang en huisvesting zwerfjongeren, Leiden.

2.2 Signalering

2.3 Hulp & opvang

2.4 Huisvesting

Vaak bedenken mensen zich dan en geven alsnog een juist woonadres op. Het komt eens in het kwartaal voor dat iemand geen woonadres blijkt te hebben.

De wijk boa registreert slapers op plekken in het centrum. Hij geeft een waarschuwing of een verbaal over een kampeerplaats. De waarschuwingen en verbaalen worden geregistreerd, de mondelinge waarschuwingen niet. Bij nogmaals aantreffen wordt het vaak een verbaal. Er wordt niet altijd op de oorzaken ingegaan.

” *‘Heel veel mensen vertellen sowieso niets, en dan is ook niet bekend of ze bij De Binnenvest in beeld zijn.’*

Het outreachend team van De Binnenvest wordt ingelicht als de wijk boa een slapend persoon aantreft. Het komt drie à vier keer per jaar voor dat dit een jongere is.

In de zomer zijn er wekelijks meer plekken waar iemand heeft verbleven. Ook gaat het vaak om een plek zonder persoon, waar iemand heeft geslapen. In de winter is dat één keer per week, in de zomer veel frequenter, drie à vier keer per week. Dit is dan inclusief de oudere slapers (van 30 tot 70 jaar).

Soms maakt de boa een zorgmelding op van notoire overlastgevers en bespreekt deze met de wijkagent. Met jongeren zijn er de laatste jaren meer conflictincidenten en ook een verharding op straat. Onder de jongvolwassen slapers ziet hij psychische problematiek of verslaving en zorgmijding. De intentie van de wijk boa is om vroegtijdig te signaleren want jongeren komen bij hen en bij de politie op de radar als het groter wordt: die preventieve functie zou nog beter benut kunnen worden.

Samengevat ziet de wijk boa:

- 1 x in de 3 maanden een jongere zonder ID en geen NAW.
- 3-4 keer per jaar jonge slapers. Het outreachend team van De Binnenvest wordt dan ingeschakeld.
- 1 keer in de week in de winter en 3-4 x in de week in de zomer een plek zonder persoon. Leeftijd onbekend. Geen doorverwijzing.

Outreachend Team van De Binnenvest

Het Outreachend Team (OT) richt zich op dak- en thuislozen die zorg mijden. Hun doel is deze mensen in beeld te krijgen en, indien mogelijk, toe te leiden naar zorg. De focus ligt enerzijds op een groep die al langdurig dakloos is - vaak langer dan 10 jaar - en kampt met verslavingsproblematiek, vaak zorgwekkende zorgmijders en/of buiten slapers, en anderzijds recent dak- en thuislozen die nog niet in beeld zijn bij de hulpverlening.

Het OT krijgt meldingen binnen via de politie, dat er mensen daar en daar rondhangen en waarschijnlijk dakloos zijn, en via de wijk boa:’

” *‘Er is een meneer hier met een deken, komen jullie kijken?’*

Ze maken regelmatig een rondje door de stad langs de bekende hangplekken. Dan zien ze regelmatig weer nieuwe mensen. Ze vragen hoe de situatie is, of ze een keer langs willen komen bij Het Spil. Vaak willen daklozen dat wel. Dan komen ze met een oude klant mee. Dat geeft hen vertrouwen.

Jongeren zijn moeilijker dan de oudere groep daklozen. Veel jongeren schamen zich dat ze dakloos zijn. Je komt er vaak pas na 5 of 6 gesprekken achter. Ze zeggen dat ze daar en daar slapen, maar dat klopt niet. Vaak zitten ze in de criminaliteit en verdienen veel geld. Omdat ze geen zorgpremie betalen bouwen ze grote schulden op. Ze verblijven in hun netwerk en hoeven geen briefadres en blijven daardoor buiten beeld van hulpverlening en instanties.

Het OT probeert zo laagdrempelig mogelijk te zijn zodat ze wél informatie met hen delen. Ze zouden de groep graag beter in beeld brengen. Volgens hen is er een andere aanpak nodig. Veel organisaties zien jongeren als criminelen. “Pas je aan” is het motto.

” *‘Ze moeten er persé om half negen zijn, maar als je gewend bent pas om half vier op te staan, dan is het gedoemd te mislukken. Ze krijgen een negatief stempel. Je komt er niet meer uit.’*

Een andere ingang zijn ouders. Marokkaanse, Turkse, Nederlandse ouders die bellen omdat ze zich zorgen maken over hun kind. Maar ook cliënten die zichzelf melden, die op straat overnachten of in een boot of andere vorm van marginale huisvesting. Het OT voert een gesprek en doet een slaapcheck, of klopt wat is opgegeven. Ook hebben ze goed contact met de lokale moskee.

“ *‘Die melden dan dat de zoon van die of die uit huis gegooid is en dat ze zich zorgen maken.’*

Volgens het Outreachend Team moet er meer mét jongeren gesproken worden dan over hen. Zij wijzen ook op het “who works” principe. Voor de effectiviteit maakt het uit WIE de zorg levert. Dat bepaalt het slagen van de hulpverlening. Contact maken, flexibel zijn, niet ‘regels zijn regels’, maar aansluiten. Ze zien dat de laatste 5-6 jaar met de komst van de “participatiesamenleving” alles strenger is geworden.

De Binnenvest is in 2017 ook gestart met laagdrempelige activiteiten zoals sport. Doel is te voorkomen dat jongeren het team alleen opzoeken als ze acuut iets nodig hebben. De TCB, de door de jongeren in het leven geroepen groep met als naam ‘Tea, Coffee and Business’, heeft vanaf eind 2017 een programma waarbij iedere week een ander thema wordt behandeld, dat direct raakt aan de situatie van jongeren, zoals schulden.

Veiligheidshuis

Het Veiligheidshuis Hollands Midden bestaat uit twee locaties: Holland Rijnland (Leiden) en Midden-Holland (Gouda). Op beide locaties werken partners uit de strafrechtsketen, bestuursketen en zorgketen samen. In Holland Rijnland zijn dat onder andere politie, reclassering, GGD, Veilig Thuis, Jeugdbescherming West, Raad van de kinderscherming, De Binnenvest en gemeenten. ^(b) Organisaties kunnen contact opnemen met

het Veiligheidshuis wanneer er in een casus meerdere problemen spelen op meer dan één leefgebied die (kunnen) leiden tot crimineel en/ of overlast gevend gedrag of verder afglijden.

Het Veiligheidshuis onderzoekt welke zorg er al betrokken is voor een cliënt en of er zorgelijke signalen zijn op de vijf leefgebieden: geldig ID, onderdak,

inkomen, inzicht in schulden en vaststellen van zorgbehoeften. Vaak wordt door de reclassering aangemeld bij het Veiligheidshuis. Er wordt op twee manier gemeld: via lijsten van Dienst Justitiële Inrichtingen en politie en via veldaanmeldingen door professionals uit zorg, veiligheid en het sociaal domein. In het geval van een huisvestingsprobleem gaat het Veiligheidshuis met de partijen op zoek naar een huis.

Het interview

Er is gesproken met de procesregisseur Nazorg ex-gedetineerden en de beleidsmedewerker van het Veiligheidshuis. Het doel van de functie procesregisseur is het proces nazorg invulling te geven en partijen met elkaar te verbinden. Concreet houdt de taak nazorg ex-gedetineerden in het organiseren van een briefing en weegmoment wanneer een inwoner van een van de 18 gemeenten gemeld wordt in verband met in detentie-treding van een cliënt. Bij de briefing wordt overlegd over de vraag of inzet van één of meer partijen nodig is.

Jongeren worden aangemeld omdat het traject is vastgelopen of vanwege een aanhouding, bijvoorbeeld rijden onder invloed. In de briefing kan blijken dat iemand geen vaste woon- of verblijfplaats heeft. Dan agendeert het Veiligheidshuis de casus voor nazorgoverleg (aan de hand van de vijf leefgebieden).

Bij een detentiemelding kan het voorkomen dat een casemanager meldt dat de cliënt niet terug kan naar de ouders. Vervolgens wordt iemand naar maatschappelijke opvang / nachtopvang toe geleid of wordt hiervoor reclassering betrokken. In het geval van een indicatie van psychiatrie of verslaving kan er ook begeleid/ beschermd wonen uit komen. Een Reclasseringskader indicatie wonen kan elk moment gestopt worden. De vertaalslag richting Wmo kan lastig zijn.

“ *‘Justitie moet mooi aansluiten en de sociaal wijk team consulent moet die situatie ook goed in de gaten houden bij het keukentafelgesprek.’*

Ideaal is als de doelen van de cliënt die door de reclassering zijn uitgevraagd, worden overgenomen en geëvalueerd.

Cijfers uit de registraties

Voor dit onderzoek zijn de registraties van de overleggen Briefing, Focus en Nazorg (ex-gedetineerden) van het Veiligheidshuis van 2018 gefilterd op leeftijd : 18-27 jarigen en op woon of verblijfplaats: RNI (registratie niet ingezetenen) en ZWVOVP (zonder vaste woon of verblijfplaats). Dit leverde de volgende resultaten op:

- Bij de Briefing of weegoverleggen in 2018 werden 26 jongeren besproken zonder vaste woon of verblijfplaats en 3 met een RNI.
- Bij de Focus overleggen over vastgelopen hulp zijn in 2018 15 jongeren uit Leiden besproken waarvan 3 met een hoofdknelpunt op het gebied van huisvesting. Dit is exclusief de dakloze jongeren bij De Binnenvest of Exodus.
- Bij de Nazorg overleggen (ex-gedetineerden) zijn in 2018 43 Leidse jongeren besproken waarvan 13 met een hoofdknelpunt op het gebied van huisvesting.

De meeste jongeren worden verwezen naar het jongerenteam van De Binnenvest.

Niet in beeld

Op de vraag welke groep(en) zwerfjongeren we mogelijk missen met ons onderzoek wordt de groep jongeren genoemd die dakloos wordt na uitzetting uit een antikraakwoning of illegale onderverhuur. Dit lijkt een kwetsbare groep die echt buiten beeld blijft omdat er gebruik wordt gemaakt van tijdelijke woningen en illegale constructies. De uitkering verandert op het moment dat de woning weg is. Een daklozenuitkering is te weinig voor een voorschot om een nieuwe woning te vinden. Zo kan iemand plotseling in een neerwaartse spiraal terecht komen. Het Veiligheidshuis en betrokken hulpverleners helpen in zo'n geval met de aanvraag voor een voorschot op de bijzondere bijstand.

Problematiek

Vanuit het Veiligheidshuis ziet men meerdere, vaak overlappende, factoren die van invloed zijn op het dakloos worden van jongeren.

- 1. Ouders die een uitkering ontvangen en willen dat het kind vertrekt vanwege de financiële kortingen die anders opgelegd gaan worden.

- 2. Conflicten met ouders. Bij bijna alle multi-probleem gezinnen is sprake van relationele problemen met de kinderen. Wmo partijen begeleiden deze ouders en Aemosa doet vaak de gespecialiseerde begeleiding. Als jongeren ouder worden, neemt de problematiek vaak toe en wordt van de jongeren verwacht dat ze het huis uitgaan, vaak zonder dat zelfstandige huisvesting en financiën goed geregeld zijn.

- 3. Jongeren worden niet aangemoedigd zich tijdig in te schrijven voor huisvesting.

” *‘Dan gaat het om de zwakke broeders uit sociaal zwakke gezinnen, soms gescheiden gezinnen.’*

- 4. Er zijn jongeren bij die veel blowen. Cannabis beïnvloedt het gedrag (op negatieve wijze), mensen worden minder productief/actief. Daarnaast zijn jongeren niet of minder bezig met de lange termijn.

” *‘Aanbod werkt waarschijnlijk alleen als je er mee bezig bent wat je problematiek is.’*

- 5. Jongeren vallen tussen jeugdstrafrecht en volwassen strafrecht in. Tot 23 jaar kunnen jongeren onder het jeugd- of adolescentenstrafrecht worden berecht. In dat geval valt de toegewezen zorg onder de Jeugdwet. In de praktijk blijkt het dan lastig om een goede plek voor deze jongeren te realiseren. Zij zijn aangewezen op jeugdzorg vanuit gemeenten en kunnen geen gebruik maken van voorzieningen die vallen onder het volwassenstrafrecht zoals forensische verblijfszorg en ambulante zorg. Opvang lukt meestal wel. Ze komen dan bij het jongerenteam van De Binnenvest terecht. Gemeentebinding kan een complicerende factor zijn.

- 6. Geen hulp willen, bijvoorbeeld omdat iemand in de criminaliteit zit en dan alleen een postadres heeft. Of hulp teveel gedoe vinden en direct resultaat willen zoals een huis. Deels gaat het om dezelfde mensen. Bij ex-gedetineerden komt dit zo'n 10-15 keer per jaar voor.

- 7. Los van bovenstaande punten ervaren hulpverleners dat het snel huisvesten van iemand die een dak nodig heeft, bijzonder lastig is vanwege de combinatie dat zij wonen in een studentenstad met een grote woningbehoefte onder jongeren en een algemeen gebrek aan betaalbare woningen. (c)

ExposeYour

ExposeYour is een stedelijke voorziening voor jongeren van 16 tot 27 jaar. Het Jeugd en jongerenwerk Midden Holland en Cardea werken hierin samen. Voor het interview is gesproken met de teamleider in Leiden.

ExposeYour zit in de Pancrat in het centrum van Leiden. Jongeren kunnen er terecht voor informatie, belangenbehartiging en om diverse zaken te regelen. Ook vinden er voorlichtingen plaats over onderwerpen die jongeren aangaan zoals: middelengebruik, seks, uitgaan, werk en inkomen, huisvesting, etc.

ExposureYour constateert dat het voor kwetsbare jongeren lastig is om passende hulpverlening te vinden en te organiseren. Bij de aanvraag van een Wmo indicatie, moet er sprake zijn van zelfregie, netwerk en motivatie, maar daar ligt bij deze jongeren juist de kneep. Er is vaak sprake van zorgmijndend gedrag. Jongeren hebben ook de neiging om lang te wachten met stappen nemen, vooral als ze niet weten waar ze terecht kunnen.

Contactleggen met jongeren gebeurt naast de inloop en via de website ook informeel, via praatjes op straat. Het Jeugd- en jongerenwerk is actief in vijf jongerencentra in de wijken en veel jongeren kennen hen van de activiteiten uit de wijk zoals voetballen met de jongerenwerker. Informele contacten zijn een belangrijke manier om jongeren met huisvestingsvraagstukken te zien. Ook lopen jongeren daarvoor zelf binnen in de Pancrat.

ExposeYour ziet incidenteel zwerfjongeren. Gemiddeld gaat het om twee jongeren per maand. Deze jongeren zijn meestal thuisloos: ze hebben nog wel een dak boven het hoofd, maar de situatie is zorgwekkend. Zo'n 60% van deze thuisloze jongeren is ingeschreven bij De Binnenvest of daar in beeld, de andere 40% heeft een postadres elders, bijvoorbeeld bij de ouders.

ExposeYour meldt jongeren met huisvestingsproblemen meestal aan bij het Doorbrekersoverleg Jongeren, een multidisciplinair casuïstiek overleg (zie pag. 40). Het merendeel van de jongeren is al bekend bij de hulpverlening en het kleinere deel dat niet bekend is (ca. 20%) gaat meestal naar Cardea. Naar De Binnenvest zeggen jongeren niet te willen vanwege de

drugsproblematiek en het stigma. In de afgelopen vijf jaar is dat negatieve beeld wel iets verbeterd.

Problematiek

De jongeren laten vaak gedragsproblematiek zien. Dit in combinatie met een kwetsbaar leef/gezinssysteem maakt de urgentie om niet meer thuis te wonen heel groot.

Er zijn ook jongeren die helemaal geen hulp willen of niet van instanties. Ze zijn teleurgesteld. Het is moeilijk om hen te motiveren en de jongerenwerkers moeten hen vaak ook weer teleurstellen. Ze verblijven op straat en jongerenwerk heeft contact met de politie hierover. Een praatje lukt wel, maar toe leiden naar De Binnenvest niet.

“Er is vaak onderliggende psychische problematiek die onvoldoende aandacht kreeg in de jeugd.”

Soms komt het in één keer goed. Dan is er een externe factor of life event (overlijden familielid, kind krijgen) die zorgt voor de verandering. De kans wordt dan iets groter dat hulp wordt aanvaard. Wat men veel ziet is dat rond de 25-27 jaar de volwassenheid is ingedaald. Belangrijk is dat ze tot die tijd geholpen worden met een dak boven het hoofd.

“Als het dak wegvalt, komen er veel meer problemen met postadres en sociale verzekeringen, vooral gezondheid, gebit”.

Samengevat zien de jongerenwerkers:

- 25 thuisloze jongeren per jaar: 40% is niet in beeld bij De Binnenvest, de helft van hen is wel bekend bij andere partijen.
- Een aantal jongeren wil helemaal geen hulp.

Diaconaal Centrum De Bakkerij

Het Diaconaal Centrum De Bakkerij (DC) in Leiden is een kerkelijk centrum dat een oecumenisch samenwerkingsverband is van rooms-katholieke parochiekernen en protestantse wijkgemeenten. Het motto is helpen waar geen helper is. Voor mensen die aankloppen met een hulpvraag betekent dit eerst kijken naar voorliggende voorzieningen en als dat niet lukt, bekijken wat het DC zelf kan doen.

Gesprek is gevoerd met de projectleider Individuele Hulp. Ze helpen ook daklozen die niet kunnen aarden of geschorst zijn bij de NE. De projectleider ziet of spreekt zelf geen jongeren zonder woonruimte of adres. Bij De Bakkerij lopen vooral volwassenen binnen, niet de zwerfjongeren. Er is wel recentelijk contact geweest binnen het Veiligheidshuis over een jongere. Er is nog geen vervolgaanbod en er is forse zorg over mogelijk op straat komen van de jongere. Alleen de Stichting Uitgeprocedeerde Vluchtelingen heeft dergelijk aanbod.

De Bakkerij wordt geregeld gevraagd om noodverbandjes te leggen. De Bakkerij heeft zelf ook noodopvang van zeer tijdelijke aard: max. drie maanden voor 4 plekken. Hier worden wel eens gezinnen opgevangen met jeugdigen en incidenteel mannen tijdens de kouderegeling. De redenen dat mensen daar terecht komen zijn divers.

Inloophuis Leiden

Het Inloophuis Leiden (voorheen Inloophuis Psychiatrie) is gevestigd op de Hooigracht en maakt sinds 2018 deel uit van de Stichting Lumen Holland Rijnland. Het is bedoeld voor mensen die psychische problemen (gehad) hebben en wordt gerund door vrijwilligers. In het Inloophuis kan men van dinsdag tot en met zaterdag van 19.30 tot 22.30 uur terecht voor een kop koffie en een luisterend oor en op zondag van 15.00 tot 18.00 uur. Er worden ook activiteiten georganiseerd zoals een jaarlijks uitje, een BBQ, Kerstmaaltijd, filmavond, vrouwenavonden en wandelingen.

Er is gesproken met een van de medewerkers. Zij vertelt dat er vooral vaste gasten komen. Sommige gasten komen er al 20 jaar. Er komen ook regelmatig mensen die dakloos zijn, maar geen jongeren.

5.2. Signalering en toeleiding zwerfjongeren in de regio

In deze paragraaf wordt ingegaan op de wijze waarop zwerfjongeren in de regio in beeld komen en hoe en naar wie verwijzing plaats vindt. De informatie is afkomstig uit beleidsdocumenten, internet, CBS statline en interviews. In maart en april 2020 zijn 8 interviews gehouden met medewerkers van de regionale teams van De Binnenvest. Doel van de interviews was om een idee te krijgen van de mate waarin dak- en thuisloze jongeren in de verschillende gemeenten in beeld zijn. Als er veel jongeren niet in beeld zijn, zal de behoefte aan huisvesting en begeleiding hoger uitvallen dan in paragraaf 3 is ingeschat.

In deze paragraaf houden we de indeling aan van de regionale teams van De Binnenvest: 1) HLT gemeenten: Hillegom, Lisse en Teylingen; 2) Kuststreek: Katwijk en Noordwijk; 3) Alphen: Alphen aan den Rijn, Kaag en Braassem en Nieuwkoop en 4) Leidse regio: Leiderdorp, Oegstgeest, Voorschoten en Zoeterwoude.

1. HLT gemeenten

In de HLT gemeenten, Hillegom, Lisse en Teylingen, woonden in 2018 in totaal 7.665 jongeren in de leeftijd van 18 tot 26 jaar. Tabel 5.1 laat zien dat 15 jongeren een briefadres hadden in hun gemeente. Lokaal werden geen jongeren opgevangen in crisis- of nachtopvang.

Tabel 5.1. Zwerfjongeren in beeld, HLT gemeenten, 2018.^{\$}

	Hillegom	Lisse	Teylingen	Regio HR
Bevolking 18-26 jaar *	1.922	2.093	2.029	68.159
Briefadres in eigen gemeente**	5	5	5	49@
Briefadres in Leiden	1	1	4	49@
Opvang in regio gemeente	0	0	0	2
Opvang in Leiden:				
- Nachtopvang	2	1	2	62
- Crisisopvang	0	1	1	28

Bron Binnenvest 2018, *CBS 1.1.2018 en ** BRP 1.11.2018. Zie 5.3.

@ Dit is exclusief jongeren die binding met de gemeente Leiden hebben

\$ De aantallen mogen niet opgeteld worden vanwege overlap.

De interviews

Er is gesproken met een senior woonmaatschappelijk werker. Hij coördineert zorg rondom cliënten en verzorgt het spreekuur in Lisse.

Spreekuren

De Binnenvest houdt in elke HLT gemeente 1 uur per week spreekuur: op dinsdag in Teylingen, woensdag in Lisse en donderdag in Hillegom. De spreiding maakt het mogelijk voor cliënten om op een andere dag of locatie te komen. In de drie gemeenten is de regelgeving hetzelfde. De Binnenvest huurt een ruimte in het gemeentehuis van de betreffende gemeente. Elk spreekuur heeft een eigen medewerker.

Mensen die dakloos zijn of dat dreigen te worden kunnen tijdens het spreekuur binnenlopen. Zij worden door hulpverleners naar De Binnenvest doorgestuurd vanwege dakloosheid of een briefadres of ze komen op eigen initiatief.

” *‘Wij zijn het filter en het eerst contact.’*

Het Binnenvest team in de HLT regio ziet maar weinig jongeren en jongvolwassenen.

” *‘Er zijn heel weinig aanmeldingen van jongeren. Ik kan me niet voorstellen dat ze er niet zijn.’*

Jongeren trekken eerder naar Leiden toe, omdat er in de regio weinig voor jongeren is geregeld. De afgelopen twee tot drie jaar zijn jongeren die niet (meer) in hun eigen netwerk terecht konden naar Leiden toegestuurd. Het hele systeem is daarop ingericht.

” *‘Er is niets geregeld voor jongeren. Ik stuur ze door naar Leiden. Daar hebben we een jongerenspreekuur en krijgen ze handvatten. Een aantal jongeren verdwijnt in de nachtopvang.’*

Briefadres.

De HLT gemeenten zijn terughoudend in het verstrekken van briefadressen omdat het fraudegevoelig is. Met een briefadres kunnen de regels over de kostendelersnorm bij een uitkering omzeild worden, iemand kan een bedrijf

beginnen op een briefadres waarna alle post naar de gemeente gaat. Ook zijn er mensen die op de bonnefooi uit het buitenland komen en geen woning hebben geregeld.

Er zijn wel situaties waarin een briefadres is toegekend. Voorwaarde is dat de jongere begeleiding accepteert van het HLT team. Ten tijde van het interview (maart 2020) had in Lisse 1 jongere een briefadres op het gemeentehuis. In Teylingen waren er geen jongeren met een briefadres bij de gemeente en in Hillegom waren het er 2 of 3. Zie ook tabel 5.1.

” *‘Ik hoop dat jongeren vaker een briefadres krijgen, want dan houd je ze in zorg.’*

De Binnenvest heeft regelmatig overleg met Burgerzaken over een casus. Een goede band met de ambtenaren vindt men belangrijk.

Toeleiding

Kwadraad maatschappelijk werk ziet veel jongeren en schakelt De Binnenvest in als een jongere dakloos is of dreigt te worden, maar ook omdat De Binnenvest langer ambulante begeleiding kan geven dan Kwadraad waardoor een jongere wél thuis kan blijven wonen. Om in beeld te komen moet er eerst een signaal komen bij het Sociaal Wijkteam.

” *‘Sommige ouders zetten een kind de deur uit. Jongeren komen op de bank bij een vriend of een logeerbed van een kennis of een louche vriend. Kamperen in de tuin. Deze jongeren komen niet in beeld.’*

Knelpunten en kansen

Het belangrijkste knelpunt in de regio is het gebrek aan opvangplekken. In Sassenheim (Teylingen) zijn wel woningen maar nog niet voor jongeren. “Dat proberen we wel.”

” *‘Het is roeien met de riemen die je hebt, want zonder opvang kun je geen begeleiding geven.’*

De Binnenvest is niet de enige organisatie die huisvesting voor jongeren zoekt. Gemeenten krijgen ook aanmeldingen via het Sociaal Wijkteam, via Kwadraad en stichting MEE en de eerstelijnszorg.

Naast opvangplekken, is er behoefte aan briefadressen, dagbesteding, begeleiding, sociale werkplaats en financiële ondersteuning: projecten voor jongeren om schulden op te lossen en tegemoetkomingen, extra regelingen. Dit alles naar het voorbeeld van Leiden.

Samengevat ziet men in de HLT gemeenten het volgende:

- (Dreigend) dakloze jongeren komen onvoldoende in beeld bij het HLT team van De Binnenvest. Omdat er weinig of geen aanbod is, gaan ze direct naar Leiden.
- Briefadressen worden slechts in een beperkt aantal gevallen verstrekt.

2) Kuststrook

Kuststrook omvat het werkgebied Katwijk en Noordwijk. Hier woonden in 2018 in totaal 11.449 jongeren in de leeftijd van 18 tot 26 jaar. Tabel 5.2 laat zien dat 15 jongeren een briefadres hadden in hun gemeente. Lokaal werden geen jongeren opgevangen in crisis- of nachtopvang.

Tabel 5.2. Zwerfjongeren in beeld, Kuststreek, 2018.[§]

	Katwijk	Noordwijk	Regio HR
Bevolking 18-26 jaar *	7.231	4.218	68.159
Briefadres in eigen gemeente**	2	7	49@
Briefadres in Leiden	4	2	49@
Opvang in regio gemeente	0	0	2
Opvang in Leiden:			
- Nachtopvang	6	1	62
- Crisisopvang	2	0	28

Bron Binnenvest 2018, *CBS 1.1.2018 en ** BRP 1.11.2018. Zie 5.3.

@ Dit is exclusief jongeren die binding met de gemeente Leiden hebben

§ De aantallen mogen niet opgeteld worden vanwege overlap.

De interviews

Er zijn drie interviews afgenomen met woonmaatschappelijk werkers die spreekuren verzorgen in Katwijk en Noordwijk en begeleiding geven aan jongeren, gezinnen en alleenstaanden in Katwijk.

Spreekuren

De Binnenvest houdt in beide gemeenten 1 uur per week spreekuur: op dinsdag in Noordwijk in het gemeentehuis en op donderdag in Katwijk, in gebouw Het Kwadrant. Elk spreekuur heeft een eigen medewerker.

Gemiddeld ziet De Binnenvest in Katwijk zo'n 10 jongeren per jaar die om onderdak vragen, vooral jongeren in de leeftijd 18 tot 20 jaar. Vanaf 18 jaar komen ze in de volwassenzorg en bij De Binnenvest in beeld. De toestroom varieert enorm, van druk tot weer stil, het gaat met pieken. Begin 2020 waren er opeens drie aanmeldingen van jongeren van 19 jaar: één jongere kwam uit een instelling, één jongere was op straat gezet en één kon vanwege psychiatrische problematiek niet meer thuis wonen en had een briefadres nodig. Er zijn dan twee richtingen: opvang bij De Binnenvest in Leiden of een briefadres in de gemeente Katwijk.

In Noordwijk zag men in het afgelopen half jaar twee jongeren op het spreekuur.

Briefadres.

De gemeente Katwijk is terughoudend met de uitgifte van briefadressen. Een briefadres wordt afgegeven voor drie maanden met de mogelijkheid voor een korte verlenging. Als jongeren geen regiobinding hebben met Noordwijk of Katwijk of als er fraudevermoeden is van een briefadresaanvraag voor een uitkering, wordt het afgewezen. Dit komt wel eens voor, de gemeente beslist hierin.

'De gemeente Katwijk maakt liever geen gebruik van het briefadres want ze zien dat er geen uitstroom is op korte termijn.'

Het risico is dat mensen jaren een briefadres hebben en daarmee het recht op sociale voorzieningen zoals een uitkering. Aan de andere kant kunnen jongeren zonder briefadres geen kant op.

” *‘Bij een jongere die ik nu begeleid is een briefadres vereist om te kijken of zij ergens kan gaan wonen. Nu zwerft ze van huis naar huis en heeft ze geen vaste plek. Ze wil graag aan het werk en aan haar psychische problematiek werken. Zonder woning kun je je daar niet op richten, daardoor blijf je stilstaan.’*

In Noordwijk verzorgt de Binnenvest de briefadresaanvraag. De Binnenvest voert het intakegesprek, checkt criteria en wanneer dit klopt, sluiten zij een zorgovereenkomst af met de persoon in kwestie en sturen het hele pakket door naar de gemeente. De gemeente Noordwijk neemt het besluit. De procedure is voor jongeren hetzelfde als voor volwassenen en gezinnen.

Samenwerking

Met de gemeente Katwijk is in 2020 een daklozenoverleg gestart. Eén keer per maand overlegt De Binnenvest met Burgerzaken, beleid en twee medewerkers van het Ontschotteam over de briefadressen en worden creatieve oplossingen bedacht. In Noordwijk is er geen overlegstructuur.

Samenwerken in de regio met zorgpartijen zoals GGZ en Brijder loopt goed. Met Cardea is contact voor doorstroom, soms als er sprake is van lvb problematiek ook met 's Heerenloo.

Begeleiding

De Binnenvest begeleidt jongeren met een briefadres. De wmw-er maakt een krachteninventarisatie, om overzicht te krijgen van de krachten van de cliënt en zijn omgeving en als basis voor een actieplan. De insteek is altijd positief. De begeleiding bestaat uit inschrijven op woningnet, aanmelden voor een ziektekostenverzekering, budgetteren, schulden regelen en indien nodig, GGZ of Brijder inschakelen.

” *‘De meeste jongeren die ik zie, zitten diep in de problemen. Je brengt eerst alles in kaart en alles bij elkaar te rapen en vandaar weer op te bouwen. Het begint meestal met de financiën. Meestal is er geen uitkering en hoge schulden.’*

Bij dreigende dakloosheid bemiddelt De Binnenvest met de ouders en bieden ambulante begeleiding zodat iemand toch weer thuis kan komen wonen. Anders gaan jongeren naar de maatschappelijke opvang in Leiden of naar een GGZ beschermd wonen plek.

In Katwijk en Noordwijk is geen opvang en heel weinig woonaanbod voor jongeren. De Binnenvest wmw-ers verwijzen daarom vaak naar Leiden. Daar is een specialistisch jongerenteam. Zij kijken of ze de jongeren kunnen onderbrengen in een kamer met begeleiding. Dat lukt wisselend omdat het inkomen laag is en “de woonmarkt een drama is”. Incidenteel zoeken ze via marktplaats een kamer. Ook dat blijkt lastig vanwege de kostendelersnorm (huurders hebben ook een uitkering). Bij hoge nood wordt een contingentwoning aangevraagd voor 2 jaar.

” *‘Als je praktisch meer zou inregelen, heb je minder hulpverlening nodig. Er wordt te weinig gebouwd voor deze jongeren.’*

Het beeld is dat er in verhouding met Leiden meer thuislozen en minder daklozen zijn in de regiogemeenten. In Leiden staan mensen vaker gelijk op straat. Uit de interviews voor de briefadressen blijkt dat jongeren in de regio meer hier en daar slapen. Dit geldt ook voor volwassenen.

Problematiek

Vaak is er problematiek in de thuissituatie: verwaarlozing, huiselijk geweld, niet voldoen aan vaders droom, blowgedrag, slechte pad, uitgestoten worden. De jongeren komen bij De Binnenvest voor opvang.

Incidenteel geven ouders aan dat het thuis niet meer gaat. De reden is gedragsproblematiek, psychiatrische en verslavingsproblematiek/ Ouders kunnen het niet meer aan en dakloosheid dreigt: jongeren zijn niet ingeschreven op woningnet, komen niet voor studentenhuisvesting in aanmerking, er is geen inkomen of alleen zorgtoeslag of onvoldoende studiefinanciering.

” *‘De inkomsten zijn onvoldoende voor een kamer of een particuliere huur.’*

Toeleiding

In Katwijk en Noordwijk weten instanties De Binnenvest goed te vinden. Zorgpartners verwijst wel eens door omdat jongeren hangen of omdat ze geen dak boven het hoofd hebben. In Noordwijk is Kwadraad onderdeel van een sociaal team.

” *‘Zodra de gemeente Noordwijk of een van de zorgpartners dakloosheid constateert, worden mensen naar De Binnenvest doorverwezen.’*

Het (tijdig) bereiken van jongeren is in beide gemeenten een probleem.

” *‘Er zijn jongeren die bankhoppen bij vrienden met een huis. Zij zijn niet zichtbaar omdat ze bij ouders zijn ingeschreven.’*

Soms komen ze in het vizier als ouders emigreren of verhuizen en hun inschrijving in de BRP in gevaar komt. Ze zoeken dan een alternatief adres en komen bij De Binnenvest terecht. Als het traject dan niet goed loopt, als de gemeente hun aanvraag voor een briefadres afwijst bijvoorbeeld, dan trekken ze zich weer terug. Jongeren zijn niet er

” *‘Het is nu toch al erg en dan denken ze het kan toch niet veel erger worden; ze gooien de handdoek in de ring.’*

Jongeren zijn niet vertegenwoordigd in het beleid van gemeente omdat het vanouds via Leiden was geregeld en ze deels ook onzichtbaar blijven.

Knelpunten en kansen.

In Katwijk zijn 4 opvangplekken voor alleenstaanden en 2 gezinswoningen gerealiseerd. Voor jongeren zijn er nog geen opvangplekken. Daar wordt nu over nagedacht.

” *‘De oplossing was eerst centrumgemeente Leiden. Nu is Leiden ook terughoudender. Het gevolg is dat jongeren eigenlijk nauwelijks in beeld zijn. Het topje van de ijsberg zien we nu.’*

In Noordwijk vormt het aanvragen van een bijstandsuitkering een grote drempel. De uitvoering is in handen van ISD Bollenstreek, een samenwerkingsverband van de HLT gemeenten en gemeente Noordwijk. ISD Bollenstreek is vrij streng. Eerst moeten mensen 6 weken wachten en solliciteren en als dat niet lukt dan krijgt men geen uitkering.

” *‘We willen iemand op de rit krijgen, ook met een zorgverzekering etc., dan is 6 weken te lang. Dan zijn we ze weer kwijt. Beter om ze snel in de lurven te pakken.’*

De briefadresregeling blijkt ook lastig. Dakloze jongeren verblijven vaak in meerdere gemeenten. Probleem is dan wie is er verantwoordelijk voor het briefadres. Door de decentralisatie wordt er meer naar elkaar gewezen.

” *‘In de Duin en Bollenstreek zou de briefadresregeling centraal ingericht kunnen worden met een verplichting voor meer hulpverlening of begeleiding.’*

Bijvoorbeeld begeleiding om een startkwalificaties te behalen (project JA) of een aanpak op meer gebieden, zoals school, opleiding, werk, huisvesting, en opkomende problematiek zoals schulden in één keer oppakken. Hier is een samenwerkingsverband van organisaties voor jongeren voor nodig zoals met Welzijnswijk. En routes organiseren naar voorbeeld van Leiden waar dit al bestaat (bestond).

Samengevat ziet men in de regio Kuststrook het volgende:

- Problemen bij de overgang van jeugd- naar volwassenzorg.
- Problemen rondom de beperkte uitgifte van briefadressen, waardoor jongeren uit het zicht verdwijnen en zich aan zorg onttrekken.
- Kansen voor een betere inrichting van de briefadresregeling.

3) Alphen

Het werkgebied van team Alphen omvat de gemeenten Alphen aan den Rijn, Kaag en Braassem en Nieuwkoop. In 2018 waren er in totaal 16.699 jongeren in de leeftijd van 18 tot 26 jaar. Tabel 5.3 laat zien dat 19 jongeren een briefadres hadden in hun gemeente. Lokaal werden geen jongeren opgevangen in crisis- of nachtopvang.

Tabel 5.3. Zwerfjongeren in beeld, Rijnstreek, 2018.^{\$}

	Alphen a/d Rijn	Kaag en Braassem	Nieuwkoop	Regio HR
Bevolking 18-26 jaar *	11.132	2.597	2.970	68.159
Briefadres in eigen gemeente**	7	0	12	49@
Briefadres in Leiden	9	3	0	49@
Opvang in regio gemeente	0	0	0	2
Opvang in Leiden:				
- Nachtopvang	6	1	0	62
- Crisisopvang	2	0	0	28

Bron Binnenvest 2018, *CBS 1.1.2018 en ** BRP 1.11.2018. Zie 5.3.

@ Dit is exclusief jongeren die binding met de gemeente Leiden hebben

\$ De aantallen mogen niet opgeteld worden vanwege overlap.

De interviews

Er is gesproken met drie woonmaatschappelijk werkers van De Binnenvest. Eén van hen is vooral werkzaam in Alphen aan den Rijn waar zij dak- en thuisloze cliënten met een briefadres begeleidt en ook cliënten via justitie / reclassering en gezinnen. De andere twee medewerkers richten zich vooral op Nieuwkoop en Kaag en Braassem.

Spreekuren

De Binnenvest houdt in alle drie gemeenten een 2 uur durend wekelijks inloopspreekuur. In Alphen aan den Rijn was dit in 2018 en 2019 twee keer per week, vanaf 2020 één keer per week. De locatie in Alphen aan den Rijn is het inloophuis Open Venster, in Kaag en Braassem en Nieuwkoop het gemeentehuis in respectievelijk Roelofarendsveen en Nieuwveen. Ook hier zijn er twee opties: opvang in Leiden of aanvraag briefadres in de eigen gemeente.

Briefadres

In Alphen aan den Rijn zijn er twee routes om een briefadres aan te vragen:

- Via het inloopspreekuur in het Open Venster. Via internet zoeken mensen informatie op en komen zo bij Open Venster terecht. De intake wordt gedaan door de gemeente.
- Direct naar het Serviceplein van de gemeente. De consulent toetst wie er in aanmerking komt. Een briefadres wordt afgegeven voor drie maanden.

Alle cliënten met een woonadres krijgen begeleiding door Tom in de Buurt. Cliënten met een briefadres worden door De Binnenvest begeleid.

In Kaag en Braassem en Nieuwkoop wordt het intakegesprek door De Binnenvest gevoerd. De uitkomst wordt voorgelegd aan de gemeente. Na het besluit van de gemeente, wordt begeleiding gestart. Het briefadres voor deze doelgroep loopt zes maanden met mogelijkheid tot verlenging.

In Nieuwkoop wordt de cliënt actief betrokken bij de aanvraag. De Binnenvest maakt een inschatting en beoordeelt samen met de cliënt of de aanvraag zin heeft of niet.

” *‘De persoon die komt, leg ik een keuze voor: gaan we voor de aanvraag? Ik schets de eisen ten aanzien van begeleiding. Daarna leg ik het terug bij de klant: wil je de aanvraag doen of niet?’*

Voor 95% van de jongeren is de reden om een briefadres aan te vragen dreigende of feitelijke dakloosheid. Bij de andere 5% zijn er andere factoren in het spel. Bijvoorbeeld een jongere die samenwoont maar wiens partner niet wil dat hij/zij daar ook ingeschreven staat vanwege schulden. Deze jongeren zijn dus niet feitelijk dakloos. Als er problemen zijn met financiën of werk, geen woning en de cliënt wil begeleiding accepteren, dan zijn die voorwaarden voldoende om geaccepteerd te worden door De Binnenvest.

” *‘De gemeente wil liever ook geen rondzwervende inwoners.’*

Begeleiding

In alle drie gemeenten geeft De Binnenvest begeleiding bij briefadressen. Voor de begeleiding is 1 tot 2 uur per week beschikbaar. Iedere cliënt wordt gekoppeld aan een woonmaatschappelijk werker (Wmw) en een persoonlijk begeleider (Pb). De Pb is MBO geschoold en iets meer voor de praktische zaken, de Wmw is HBO geschoold en iets meer regiehouder.

Voor de jongere houdt begeleiding in: wekelijks op het spreekuur komen, bellen / WhatsAppen, wekelijks post halen. Als een cliënt werk heeft, gaat dat voor. Op papier is de begeleiding bij iedere cliënt hetzelfde. In de praktijk is het maatwerk. De ene week zijn het iets meer uren dan de andere week. En bij de ene cliënt is iets anders nodig dan een andere,

” *‘De een heeft een duidelijk beeld van wat hij kan en de ander niet. Je ontdekt hoeveel hij zelf kan of ondersteuning nodig heeft.’*

Bij psychosociale problematiek, depressie, gedragsproblematiek vraagt men de cliënt om naar huisarts of naar ggz te gaan. Vanuit De Binnenvest begeleidt men dit ook en gaat men mee naar zo’n gesprek. Dat geldt ook voor afspraken bij het UWV.

Begeleiding aan jongeren in de opvang in Leiden kan vanuit Alphen aan den Rijn worden gegeven, als er binnen twee maanden zicht is op een kamer of woning in Alphen en omliggende dorpen.

Problematiek

Over het algemeen hebben de jongeren geen stabiele thuissituatie. Ouders kunnen hun kind bijvoorbeeld niet meer opvangen, er zijn schulden, angst voor een deurwaarder, opvoedingsproblemen. Na een escalatie thuis of contact met justitie, zijn ze soms niet meer welkom thuis. Dit geldt vooral voor de jongens. Drugsgebruik komt ook voor, evenals vermoeden van lvb, bij zowel ouders als de jongeren.

” *‘De moeder had een alcoholprobleem. Ze betaalde de huur niet meer en liet de woning achter bij haar dochter. Woningbouw zette haar op straat. Bij dit meisje speelde ook wietgebruik en vermoeden van lvb.’*

Op praktische vlak ervaren deze jongeren veel problemen vanaf hun 18de jaar, zoals niet ingeschreven staan voor een woning, geen inzicht in financiën. Het schort vaak aan kennis en informatie over basale zaken. Vanuit De Binnenvest ligt de focus op het hele plaatje van schulden, geld en woning. Daarna gaat men kijken of het verstoord netwerk hersteld kan worden.

” *‘Het is moeilijk voor hen. Vrienden van vroeger van het schoolplein hebben het al ver geschopt. Er is een laag zelfbeeld en gebrek aan zelfvertrouwen, en daardoor minder motivatie om door te pakken.’*

De hulpverlener is voor even het netwerk voor de cliënt om ze motiveren er het beste van te maken.

Toeleiding

Inwoners van Alphen aan den Rijn weten de gemeente te vinden en de gemeente op haar beurt verwijst burgers goed door naar De Binnenvest. Mensen vinden De Binnenvest ook via internet, via mond op mond, sociaal wijkteam en huisarts. Bijvoorbeeld wanneer de huisarts weet van een relatiebreuk en als gevolg daarvan een dreigend verlies van een woning voor één van de partners. Jongeren worden minder goed bereikt via deze kanalen.

In Kaag en Braassem worden jongeren doorgestuurd door het Kernteam van K&B en door het algemeen maatschappelijk werk (Go voor Jeugd, sociaal wijkteam K&B). Er wordt onderling gebeld en gekeken of de aanmelding passend is. In het verleden leidde de gemeente jongeren vooral door naar het inloopspreekuur in Leiden. Ook vanuit het Zorgnetwerk-overleg zouden jongeren aangemeld kunnen worden, maar dat gebeurt niet. Hoewel er genoeg signalerende partijen zijn in Kaag en Braassem, is het aantal meldingen van dak- en thuisloze jongeren gering.

In Nieuwkoop worden volwassenen goed doorverwezen door Tom in de Buurt, sociale wijkteam: “*ga naar De Binnenvest*”. Voor jongeren is dat minder het geval. Jongeren kloppen later aan, en gaan dan direct naar De Binnenvest toe.

Er is gêne om bij Tom in de buurt aan te kloppen. Ouders helpen vaak ook minder bij deze jongeren. Jongeren stappen sowieso minder snel naar hulp en ondersteuning.

” *‘Jongeren zijn geneigd ik doe en kan het zelf. Ik heb niemand nodig.’*

Ze zoeken een makkelijk praktisch antwoord op hun vraag. Tom in de Buurt wil graag dat de cliënt zelf een hulpvraag stelt. Jongeren willen graag binnenlopen en zeggen dit wil ik geregeld.

” *‘Of SWT goed aansluit bij de gedachtegang van jongeren weet ik niet.’*

Knelpunten en kansen.

Een algemeen knelpunt is huisvesting, dit is een landelijk probleem. In Alphen aan den Rijn speelt dit vooral voor gezinnen. In Kaag en Braassem is de wachttijd voor een woning 6 jaar, in Nieuwkoop 8 jaar. Inwoners in deze gemeenten zijn gehecht aan huisvesting in de buurt.

In de drie gemeenten is geen nachtopvang en geen jongerenopvang. De doorstroommogelijkheden zijn ook beperkt. In Nieuwkoop zijn 5 units in beheer bij De Binnenvest voor dakloze alleenstaande mannen (18-70 jaar). Die zit altijd vol.

Een knelpunt in Alphen aan den Rijn is dat bij dreigende dakloosheid direct aan De Binnenvest gedacht wordt, terwijl er nog stappen in het voorliggend veld mogelijk zijn. De Binnenvest schakelt nu Tom in de buurt in om mee te denken.

” *‘Organisaties als Tom schrikken ervan als er dakloosheid dreigt, toch kunnen vooraf nog zaken worden gedaan.’*

Door hun expertise te delen met Tom medewerkers, gaat het volgens de wmw-er van De Binnenvest beter. Ook de contacten met de gemeente zijn verbeterd. De gemeente staat heel erg open voor gesprek en om zich in de casus te verdiepen.

Een punt van zorg in Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem is dat jongeren met de huidige structuur en werkwijze niet goed bereikt worden. De behoefte is voor jongeren en volwassenen verschillend.

” *‘Dit is wel een apart onderzoek waard met vragen als wel of geen inloopsprekuren en welke locatie.’*

Op het preventieve vlak is nog veel winst te behalen, bijvoorbeeld door een laagdrempelige manier om jongeren te informeren en ondersteunen bij het zoeken van een woning, regelen van inkomen, aanpakken van schulden, kortom dingen die jongeren kunnen doen voordat ze dakloos worden.

Samengevat ziet men in de Rijnstreek het volgende:

- Dreigend dakloze jongeren worden minder goed bereikt dan volwassenen en vaak pas in een laat stadium.
- Er zijn geen opvangmogelijkheden voor dakloze jongeren.
- Op het preventieve vlak is in de regio Rijnstreek nog veel winst te behalen is. Bijvoorbeeld door meer passende en laagdrempelige informatie en advies en ondersteuning voor jongeren op het gebied van inkomen, schulden en huisvesting.

5) Leidse regio

Tot de Leidse regio rekenen wij Leiderdorp, Oegstgeest, Voorschoten en Zoeterwoude. In 2018 woonden daar in totaal 7.558 jongeren in de leeftijd van 18 tot 26 jaar. Tabel 5.4 laat zien dat 6 jongeren een briefadres hadden in hun gemeente. Er werden lokaal geen jongeren opgevangen in crisis of nachtopvang.

Tabel 5.4. Zwerfjongeren in beeld, Leidse regio, 2018.[§]

	Leiderdorp	Oegstgeest	Voor-schoten	Zoeterwoude	Regio HR
Bevolking 18-26 jaar *	2.539	2.029	2.137	853	68.159
Briefadres in eigen gemeente**	0	1	4	1	49@
Briefadres in Leiden	4	1	4	2	49@
Opvang in regio gemeente	0	0	0	0	2
Opvang in Leiden:					
- Nachtopvang	2	1	2	0	62
- Crisisopvang	0	0	1	0	28

Bron De Binnenvest 2018, *CBS 1.1.2018 en ** BRP 1.11.2018. Zie 5.3.

@ Dit is exclusief jongeren die binding met de gemeente Leiden hebben

§ De aantallen mogen niet opgeteld worden vanwege overlap.

De interviews

Er is gesproken met een woonmaatschappelijk werker van het gebiedsteam Leiden. Hij draait o.a. het spreekuur voor jongeren in Leiden.

Spreekuren

Elke maandag t/m vrijdag van 9.00 tot 12.30 uur en 13.00 tot 17.00 uur kunnen jongeren bij Het Spil op de Pelikaanstraat 5 terecht voor nieuwe aanmeldingen of om een briefadres aan te vragen. Ook jongeren uit Voorschoten, Oegstgeest, Warmond en Leiderdorp komen naar dit spreekuur. Het aanbod is voor hen hetzelfde als voor jongeren uit Leiden. Zie verder §4.1.

Briefadres

Opvallend is dat er in 2018 slechts 6 jongeren met een briefadres in de eigen gemeente waren en 11 met een briefadres in Leiden, terwijl de aanvraagprocedure voor een briefadres in Leiden streng is.

” *‘De schaal in Leiden is anders, het misbruik van het postadres voor uitkering in Leiden is heel bekend daar. Meer negatieve ervaring daardoor met jongeren.’*

Kleinere gemeenten kunnen meer maatwerk leveren en soepeler zijn.

Knelpunten en kansen

In het interview kwam geen specifiek beeld naar voren van de dak- en thuisloze jongeren uit de randgemeenten, noch van de signalering en aansluiting met de zorg in deze gemeenten. Andere knelpunten lijken urgenter, zoals het ontbreken van passende zorg voor moeilijke casussen, het gebrek aan woningen, jongeren die uit de gesloten jeugdzorg komen zonder inschrijving voor huisvesting, bureaucratie en starheid en gebrek aan kennis bij gemeentebambtenaren.

Samengevat ziet men in de randgemeenten van Leiden het volgende:

- Dak- en thuisloze jongeren zijn aangewezen op het aanbod in Leiden.
- Informatie over de aansluiting van dit aanbod op signalering en zorg lokaal ontbreekt (vooralsnog).

5.3. Jongeren met briefadres beter in beeld

In paragraaf 2.3 zagen we dat in 2018 slechts 3 jongeren met een briefadres in de regio begeleid werden door De Binnenvest: 2 jongeren met een briefadres in Alphen aan den Rijn en 1 jongere met een briefadres in Kaag en Braassem. Omdat het vermoeden bestond dat het aantal jongeren met een briefadres in werkelijkheid hoger ligt, zijn data uit de BRP geanalyseerd. Deze zijn afkomstig van het CBS. De briefadresdata per gemeente zijn in te zien op het dashboard Dak- en thuisloze jongeren van de GGD Hollands Midden: [Kwetsbare groepen / Wonen](#).

Op de peildatum, 1 november 2018, hadden 49 jongeren (18 t/m 26 jaar) in een van de gemeenten in Holland Rijnland een briefadres. Dit is exclusief Leiden. Omdat de ene gemeente meer inwoners telt dan de andere, is in figuur 5.1 het aantal aan jongeren uitgegeven briefadressen weergegeven per 1.000 jongeren.

In Nieuwkoop hadden relatief veel jongeren in de leeftijd van 18 t/m 26 jaar een briefadres, namelijk 4 per 1000 (= 12 briefadressen). Geen van deze jongeren ontving destijds begeleiding van De Binnenvest. Dit was aanleiding voor een gesprek met de gemeente Nieuwkoop.

Het interview

Er is gesproken met twee medewerkers van de gemeente Nieuwkoop, de procesregisseur Zorg en Veiligheid en de projectmanager decentralisaties Werk, Wmo en Jeugd. Onderwerp van gesprek was de procedure rondom briefadressen in de gemeente Nieuwkoop en de achtergrond van het relatief hoge aantal briefadressen bij 18-26-jarigen. Een deel van de informatie uit het interview is verwerkt in §5.2.

Uit het gesprek komt naar voren dat er weinig dak- en thuisloze jongeren zijn in Nieuwkoop. Zij zijn allemaal op casus niveau in beeld. Het relatief hoge aantal briefadressen in de gemeente wijt men aan de krappe woningmarkt. Jongeren willen graag in de regio blijven wonen, maar er zijn geen (betaalbare) woningen beschikbaar. In Nieuwkoop zijn ook maar beperkt mogelijkheden voor opvang en die zijn continue vol. De meeste dak- en thuisloze jongeren worden opgevangen door familie. Indien nodig

kunnen zij een briefadres aanvragen. De mensen die inschreven staan op het gemeentehuis zijn in principe in zorg bij de Binnenvest. Men vermoedt dat de aanwezigheid van Ipse de Bruggen, een grote zorginstelling in Nieuwkoop, ook van invloed kan zijn.

De gemeente Nieuwkoop heeft naar aanleiding van dit interview een analyse gemaakt van de briefadressen in maart 2020. Zie overzicht.

Jongeren met briefadres in Nieuwkoop, maart 2020

Jongeren die in gezinsverband wonen	7*
Jongeren in een instelling (Ipse de Brugge)	3
Dak/thuisloos met begeleiding Binnenvest	2
Thuisloos met begeleiding vanuit het Serviceplein	1**
Totaal aantal jongeren met een briefadres	13

* I.v.m. oplevering nieuwbouw woning heeft een heel gezin een tijdelijk adres bij familie

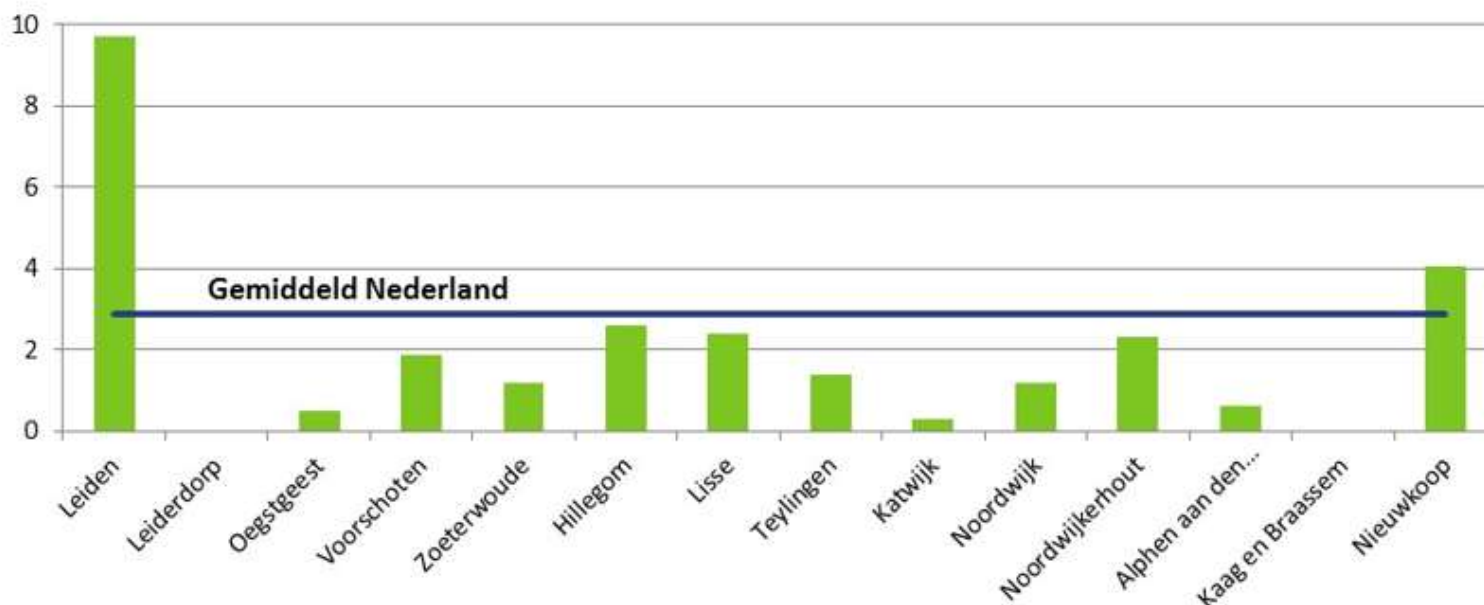
** Woont in zijn bedrijfspan, begeleiding door schuldhulpverlening

De cijfers van maart 2020 bevestigen dit beeld. In het overzicht hieronder zien we alle hiervoor genoemde groepen terug. Briefadressen worden niet alleen uitgegeven aan dakloze jongeren, maar ook bij een korte overbrugging tussen twee woonadressen en bij verblijf in een instelling.

Door alleen de groep in kaart te brengen met begeleiding door De Binnenvest missen we jongeren die in hun netwerk verblijven en jongeren die elders hulp ontvangen. Dit betekent dat de werkelijke behoefte aan huisvesting en begeleiding hoger is dan in dit onderzoek is ingeschat.

Conclusie:

- Het aandeel jongeren met briefadres reflecteert niet persé het voorkomen van dak- en thuisloosheid in deze groep. De cijfers bieden een aanknopingspunt voor vergelijking en verdieping.

Figuur 5.1. Aandeel jongeren (18 tot en met 26 jaar) met briefadres (# /1.000), Peildatum 1.11.2018 (Bron: BRP).

Literatuur

1. Christel Scholten, Marga van Aalst en Mia Dieters. Oorzaken van dakloosheid. Onderzoek naar de oorzaken van toename van instroom in De Binnenvest en aanknopingspunten voor preventie. Amsterdam: DSP-groep, 2018.
2. Voor Alle Jongeren Perspectief. Sluitende Aanpak Jongeren in een Kwetsbare positie tussen 16 en 27 jaar. Leiden 2016.
3. Actieprogramma Dak- en Thuisloze Jongeren. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2019.
4. Zwerfjongeren. Aanpak en achtergrond voor beleid. Een verdieping en concretisering van gemeentelijke aanpak zwerfjongerenproblematiek. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2011
5. Visualisatie van locaties beschermd wonen en maatschappelijke opvang regio Holland Rijnland 2018.
6. Hulp voor jongeren vanaf 16 jaar. https://www.cardea.nl/nl-NL/Voor+jongeren/Wat+kan+Cardea+voor+mij+doen_Q-
7. Hulp voor jongeren. <https://www.debinnenvest.nl/zoek-je-hulp/hulp-voor-jongeren>
8. Verblijf. <https://www.debinnenvest.nl/wat-bieden-wij/verblijf>
9. Jaarverslag Zorg 2017. Stichting De Binnenvest. Leiden: De Binnenvest, 2018.
10. Uitvoeringsafspraken begeleiding cliënten binnen de “Contingentregeling bijzondere doelgroepen”. Voorstel PHO Maatschappij, 2015.
11. De Maatschappelijke zorg dichterbij. Uitvoeringsprogramma decentralisatie en transformatie Maatschappelijke zorg Holland Rijnland 2018-2020. 2017.
12. Profielen van zwerfjongeren. Leiden en omstreken. Van Lier Onderzoek, 2009.
- 13.A. Kruize, J. de Muijnck en I. Schoonbeek. Onderzoek. Oorzaken dak- en thuisloosheid Rotterdam. Rotterdam: Breuer Onderzoek & IntraVal Advies, 2019.
14. Matty de Wit, Menno Segeren, Gwen Husen en Niek Fransen. Het voortraject van Amsterdamse zwerfjongeren. Risicofactoren en hulpverlening tijdens hun jeugd. Amsterdam: GGD Amsterdam, 2012.
15. Astrid Altena, Mariëlle Beijersbergen, Lisette Oliemeulen en Judith Wolf. Bewoners van voorzieningen van lang verblijf in Utrecht. Onderzoek naar functioneren en woonwensen. Nijmegen: Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg, 2010.
16. Actieprogramma Dak- en Thuisloze Jongeren 2019-2021. Den Haag Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2019.
17. Actieprogramma Dak- en Thuisloze Jongeren. [Nieuwsbrief Leiden.](#)

Eindnoten

- (a) De kostendelersnorm is per 1 januari 2015 in de bijstandswetgeving ingevoerd. Als men een woning deelt met meer volwassenen, wordt de bijstandsuitkering verlaagd. De kostendelersnorm kent kortdurende uitzonderingen voor mantelzorgers en daklozen. De gemeenteraad van Leiden stemde in 2016 in met een gedoogaanpassing (uitstel van een half jaar) maar dit lijkt niet volledig bekend te zijn bij gemeente-ambtenaren, aldus de hulpverleners. Bovendien hebben niet alle regiogemeenten ook een dergelijke gedoogconstructie.[1] Een ander probleem is dat andere instanties, zoals de Belastingdienst en deurwaarders, deze uitzondering niet maken zodat de inschrijving weliswaar tijdelijk geen invloed heeft op de hoogte van de bijstand, maar wel op de toeslagen.
- (b) Reden voor deze samenwerking is het nog beter kunnen aanpakken van overlast, onveiligheid en criminaliteit. Op deze wijze wordt een veiliger en leefbaardere regio gerealiseerd. Samen zorgen de partners voor een sluitende keten: Niemand verdwijnt uit beeld en er worden gezamenlijk plannen van aanpak opgesteld en uitgevoerd.
- (c) Jongeren onder de 23 krijgen alleen huurtoeslag bij een huur van ca 430 euro. Die woningen ontbreken bijna overal, en daarom moeten deze jongeren het langst wachten op huisvesting. Niet alle woningcorporaties geven korting op woningen.
- (d) In de Wet Werk en Bijstand geldt sinds 1 januari 2012 een wachttijd van vier weken voor jongeren tot 27 jaar. Als jongeren zich melden bij de Sociale Dienst moeten ze eerst vier weken zoeken naar werk en/of scholing. In de praktijk ziet men geregeld dat jongeren in deze wachtperiode meer in de problemen raken. De drempel om zich te melden is bij jongeren hoog. Vaak zitten ze al flink in financiële problemen en kunnen ook geen beroep meer doen op hun (kleine) netwerk. *“Die 4 weken wachttijd betekent 4 weken geen inkomen.”*

In die tussentijd kan een beroep gedaan worden op de voedselbank, maar voor dak- en thuisloze jongeren is dat geen oplossing.

(e) <https://www.unity.nu/Artikelen/leiden/pilot-debt?-to-no-debt!-gemeente-helpt-jongeren-met-schulden>

(f) Helpende regels (VWS, BZK, SZW, OCW en JenV) [15]

In de dagelijkse praktijk worden regels, of de uitvoering ervan, op een aantal vlakken als belemmerend ervaren om (potentiële) dak- en thuisloze jongeren adequaat te ondersteunen. In het Actieprogramma besteden we hier dan ook nadrukkelijk aandacht aan, waarbij het huidige kader aan wet- en regelgeving uiteraard het uitgangspunt vormt. Waar mogelijk delen we goede praktijkvoorbeelden met betrekking tot de uitvoering van regels en communiceren we breed over de bestaande mogelijkheden. Als echter blijkt dat dit onvoldoende mogelijkheden biedt zal kritisch worden gekeken naar de regels als zodanig, met behulp van (onafhankelijke) beleidsevaluaties. Ook is aandacht nodig voor de regeldruk voor professionals en begeleiders die betrokken zijn bij (potentiële) dak- en thuisloze jongeren.

Hierbij wordt in elk geval aandacht besteed aan:

- Het vroegtijdig kunnen aanvragen van huisvesting, voor het 18^e jaar;
- Kennis over de mogelijkheden van maatwerk/toepassen tijdelijke ontheffing in bijzondere situaties bij de uitvoering van de kostendelersnorm;
- Eventuele knelpunten in de uitvoeringspraktijk omtrent huur- en zorgtoeslag
- Mogelijkheden om een ‘gastheer’ die een kwetsbare jongere in huis neemt, te beschouwen als mantelzorger (zonder negatieve financiële gevolgen voor de jongere);
- Mogelijkheden voor gemeenten om bijzondere bijstand in te zetten voor de financiering van huisvesting en scholing;
- Laagdrempelige aanvraag geldig identiteitsbewijs (ook bij gebrekkige financiële middelen).

Bijlagen

Tabel B1 Aanbod Cardea voor jongeren 18+, beschermd en begeleid wonen, naar gemeente.

	Type	Aantal plaatsen
Leiden	Naast Wonend Mentorhuis (NWM) *	13
Leiden	NWM Satellietwoningen *	5
Leiden	NWM light *	16
Leiden	Beschermd wonen light (Rondedans)	5
Leiden	Check-in **	13
Leiderdorp	Naast Wonend Mentorhuis (BW plekken)	1
Noordwijk	Naast Wonend Mentorhuis (BW plekken)	3
Teylingen	Trainingshuis (incl. 2 BW plekken)	6-7
Teylingen	Naast Wonend Mentorhuis (BW plekken)	1
Lisse	Naast Wonend Mentorhuis (BW plekken)	5
Alphen a/d Rijn	Naast Wonend Mentorhuis (BW plekken)	4
Totaal		73

* Op deze plekken kunnen jongeren wonen met een Jeugdhulp beschikking of een WMO BW beschikking (ZZP 3, 4, of 5). In totaal heeft Cardea 32 BW plekken voor de hele regio Holland Rijnland.

** Vier van deze plekken zijn specifiek voor moeders met een kind. Cliënten hebben hiervoor een toegekende WMO indicatie Begeleiding Speciaal nodig.

Tabel B2 Aanbod Stichting De Binnenvest, verblijf voor (jong)volwassene met psychiatrische problemen, vaak in combinatie met verslavingsproblematiek, naar gemeente. *

Gemeente	Type	Aantal plaatsen
Leiden	Zelfstandige kamers met 24 uren zorg	28
Leiden	Beschermd wonen in de wijk (9 locaties waaronder Clean House)	29
Voorschoten	Beschermd wonen in de wijk	2
Oegstgeest	Beschermd wonen in de wijk	4
Alphen a/d Rijn	Beschermd wonen in de wijk	10
Verspreid over regio	Scheve huisjes	14
Holland Rijnland		87

* Bron: Visualisatie van locaties beschermd wonen en maatschappelijke opvang regio Holland Rijnland 2018 [5].

Tabel B3 Aanbod huisvesting voor (jong)volwassene met LVB al dan niet in combinatie met psychische problemen, naar gemeente. * **

Gemeente	Type	Aanbieder	Aantal plaatsen
Leiden	zelfstandige app	Haardstee	87
Leiden	kamertrainingshuis	Haardstee	5
Leiden	zelfstandige plekken	Haardstee/Binnenvest	2
Voorschoten	zelfstandige app	Gemiva	5
Noordwijk	kamers	Raamwerk	3
Noordwijk	zelfstandige app	Raamwerk	14
Noordwijk	plekken op zorgpark	s Heeren Loo	16
Teylingen	zelfstandige app	Raamwerk	27
Lisse	zelfstandige app	Raamwerk	14
Lisse	zorgboerderij	St Sterksaam	6
Hillegom	zelfstandige app	Raamwerk	15
D & B streek	zelfstandige app	Raamwerk	13
D & B streek	tijdelijke plekken	s Heeren Loo	16
Alphen a/d Rijn	zelfstandige app	Gemiva	5
Alphen a/d Rijn	zelfstandige app	Philadelphia	24
Alphen a/d Rijn	kamers	Philadelphia	14
Alphen a/d Rijn	studio's	Philadelphia	21
Alphen a/d Rijn	kamer	BEAU Begeleid Wonen	5
Nieuwkoop	kamer	Ipse de Bruggen	1
Holland Rijnland			293

** Exclusief Cardea en Binnenvest. Leeftijdsgrenzen: Haardstee/Binnenvest (18-25 jaar), Philadelphia (25-55 jaar). BEAU Begeleid Wonen richt zich bij voorkeur op jongeren van 18 tot 22 jaar. Overig aanbod is vanaf 18 jaar.

Tabel B4 Aanbod huisvesting voor (jong)volwassenen met autisme zonder LVB, naar gemeente. * ***

Gemeente	Type	Aanbieder	Aantal plaatsen
Leiden	kamers	Haardstee	4
Leiden	zelfstandige plekken	Haardstee	2
Leiden	appartementen	Haardstee	24
Leiden	studio's	IVA wonen	10
Leiden	appartementen	Rivierduinen	20
Leiden	2-kamer woning	Rivierduinen	1
Leiden	eengezinswoningen	Rivierduinen	6
Leiden	kamers	Prodeba	15
Leiden	studio's	Prodeba	4
Leiden	appartementen	Prodeba	2
Leiden	appartementen	Stumass	9
Leiden	kamers	Stumass	24
Noordwijk	kamers	Silhouet	15
Noordwijk	appartementen of studio's	Silhouet	10
Alphen a/d Rijn	18 woningen	Rivierduinen	33
Alphen a/d Rijn	zelfstandige app	Kwintes	10
Alphen a/d Rijn	zelfstandige app	Prodeba	19
Holland Rijnland			208

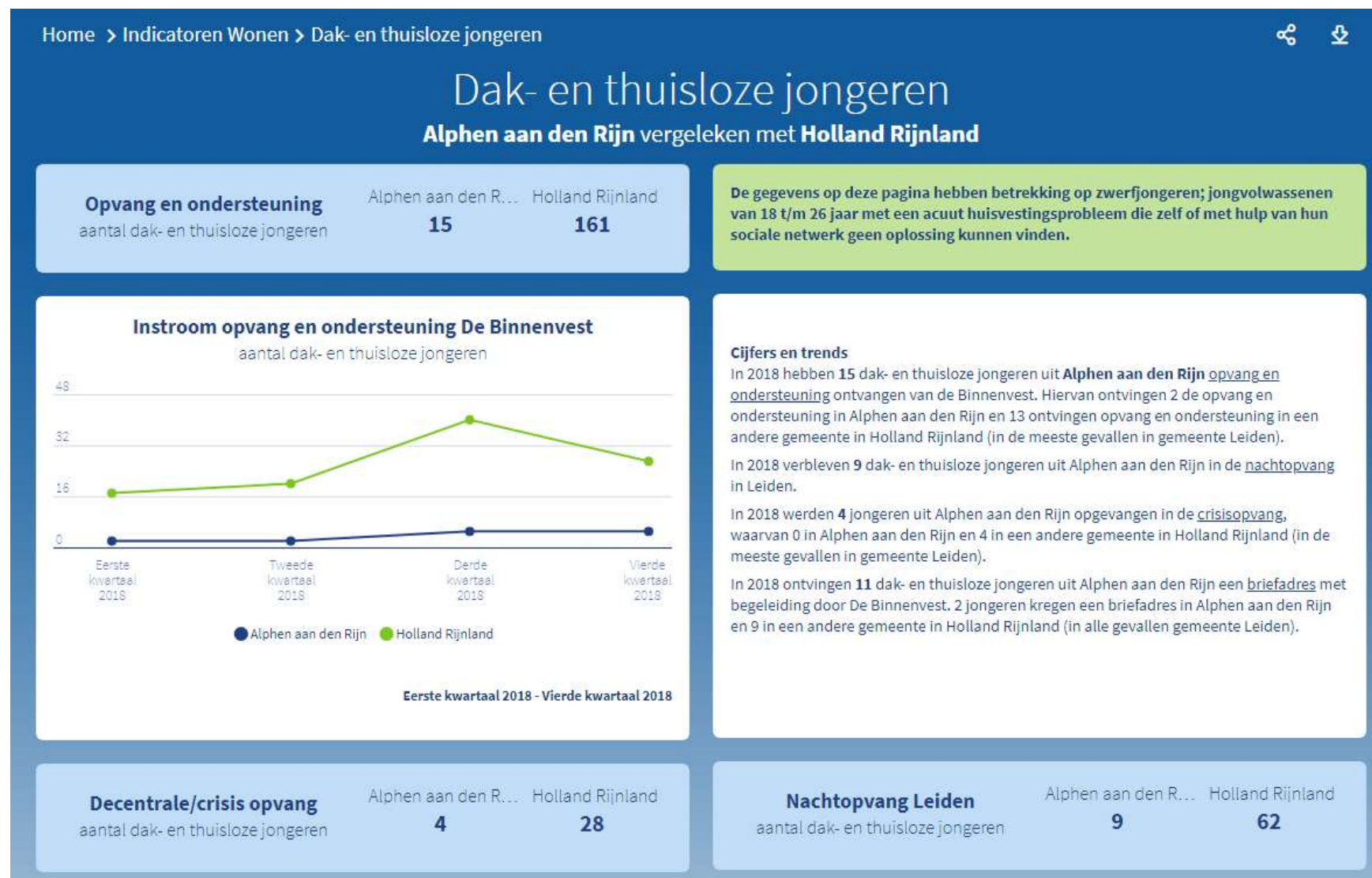
*** Exclusief Cardea en Binnenvest. Leeftijdsgrenzen: Haardstee (vanaf 18 jaar), Prodeba (18-30 jaar), Stumass (studenten) en IVA wonen (20-55 jaar). Rivierduinen, Silhouet, Kwintes en IVA wonen vanaf 18 jaar.

Tabel B5 Overig aanbod beschermd wonen, naar gemeente. * ***

Gemeente	Type	Aanbieder	Aantal plaatsen
Leiden	zelfstandige kamers	Rivierduinen	23
Leiden	2-kamer woning	Rivierduinen	5
Leiden	eengezinswoning	Rivierduinen	3
Leiden	woon/slaapkamers	Rivierduinen	22
Voorschoten	logeerhuis	Gemiva	5
Oegstgeest	eengezinswoning	Rivierduinen	13
Oegstgeest	woonplekken 24-uurs	Rivierduinen	85
Oegstgeest	zelfstandige app	Soeverein	8
Leiderdorp	zelfstandige app	Soeverein	3
Katwijk	plekken in woonhuis	De Brug	7
Katwijk	doorstroomwoningen	De Brug	10
Katwijk	Kocon woningen	De Brug	2
Katwijk	groepswoningen	Rivierduinen	8
Katwijk	zelfstandige app	Steenrots	24
Hillegom	groepswoningen	Rivierduinen	9
Alphen a/d Rijn	zelfstandige app	Soeverein	4
Alphen a/d Rijn	logeerhuis	Gemiva	1
Holland Rijnland			232

*** Exclusief aanbod van Cardea (B1), Binnenvest (B2) en aanbod vermeld in tabellen B3 en B4 en exclusief aanbod specifiek voor ouderen.

Figuur B1 DASHBOARD eengezonderhollandsmidden.nl: *Kwetsbare groepen: Indicator Wonen >> Dak- en thuisloze jongeren / Alphen aan den Rijn*

Instroom decentrale opvang

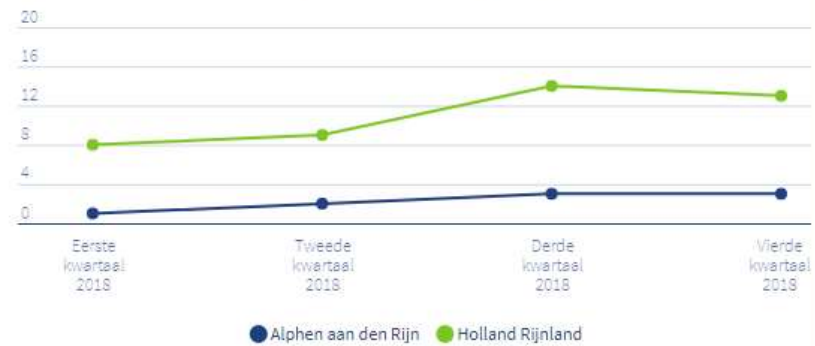
aantal dak- en thuisloze jongeren

Eerste kwartaal 2018 - Vierde kwartaal 2018

Instroom nachtopvang Leiden

aantal dak- en thuisloze jongeren

Eerste kwartaal 2018 - Vierde kwartaal 2018

Decentrale opvang
gemiddelde verblijfsduur in maanden
5,6
Holland Rijnland

2018

Nachtopvang
gemiddeld aantal nachten
41
Holland Rijnland

2018

Locatie opvang en begeleiding

aantal

Alphen aan den Rijn

● in andere gemeente ● in eigen gemeente

Locatie decentrale opvang

aantal

Alphen aan den Rijn

● in andere gemeente ● in eigen gemeente

Briefadres

aantal

Alphen aan den Rijn

● in andere gemeente ● in eigen gemeente

Extra informatie
nachtopvang

Extra informatie
crisisopvang

Extra informatie
briefadressen

Vertrokken onbekend waarheen
aantal jongeren

Alphen aan den R... Holland Rijnland
209 **1.285**

Definitie Vertrokken, Onbekend Waarheen

Personen met indicatie Vertrokken, Onbekend Waarheen zijn personen die na onderzoek van de gemeente niet meer blijken te wonen op het adres dat bij de gemeente bekend is. Als iemand gaat verhuizen, binnen de gemeente, naar een andere gemeente of naar het buitenland, moet hij of zij dat melden. Dit gebeurt niet altijd. Hierdoor komt het voor dat gemeenten er na onderzoek achter komen dat personen niet meer wonen op het adres dat bij de gemeente bekend is. Deze personen worden dan in de GBA geregistreerd als 'Vertrokken, Onbekend Waarheen'.

De tabellen en figuren geeft het aantal jongvolwassenen (18 - 26 jaar) weer dat volgens de Basisregistratie personen (BRP) op peilmoment 1 november geregistreerd staat met indicatie VOW. Dit betreft zowel kwetsbare als niet kwetsbare personen.

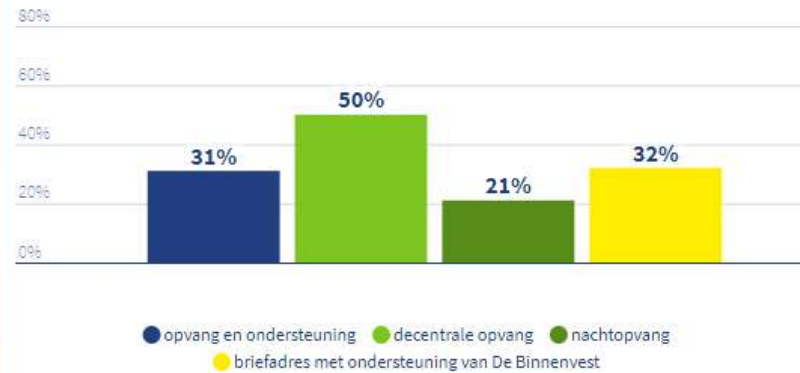
Relevantie

Jongvolwassenen blijken geregeld onterecht als VOW te worden geregistreerd [1]. Zij zijn door hun ouders uit huis gezet vanwege ruzie en/of de voordeurdelerskorting, slapen ergens anders om de deurwaarder te ontlopen of zijn dak- en thuisloos en hebben geen briefadres. In de [media](#) worden zij wel 'spookjongeren' genoemd. Zonder inschrijving in de BRP kunnen jongvolwassenen geen bankrekening krijgen, zorgverzekering afsluiten, uitkering aanvragen of een baan aannemen. De ingrijpende gevolgen van uitschrijving uit de BRP zijn niet bij iedereen bekend.

Het ministerie van Binnenlandse zaken adviseert om deze reden dat gemeenten een gedegen adresonderzoek doen alvorens ze mogen over gaan tot een uitschrijving. Ook de Nationale Ombudsman roept gemeenten op zorgvuldig om te gaan met het uitschrijven van jongeren. "Kijk welke hulpvraag er achter de voordeur schuilgaat. Zo voorkom je dat iemand onnodig afglijdt".

Aandeel dak- en thuisloze vrouwen

Holland Rijnland

2018

Briefadres De Binnenvest

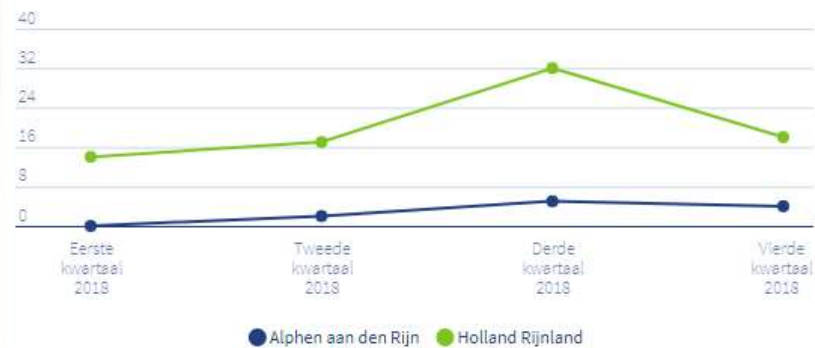
aantal dak- en thuisloze jongeren

Alphen aan den R... Holland Rijnland

11 **123**

Instroom briefadressen met begeleiding door De Binnenvest

aantal dak- en thuisloze jongeren

Eerste kwartaal 2018 - Vierde kwartaal 2018

Aandeel personen 18-26 jaar vertrokken onbekend waarheen

Alphen aan den Rijn, /1000 inwoners 18-26 jaar

2018

Briefadres alle 18 t/m 26 jarigen

aantal

Alphen aan den Rijn

7

Holland Rijnland

290

Trend 18-26 jarigen vertrokken onbekend waarheen

/1000 inwoners 18-26 jaar

2014 - 2018

Aandeel alle 18-26 jarigen met briefadres

Alphen aan den Rijn, /1000 inwoners 18-26 jaar

2018

Bron

De Binnenvest, [Centraal Bureau voor de Statistiek](#)
Cijfers bewerkt door GGD Hollands Midden.

